

 **HÄMEENLINNAN
KAUPUNKI**

ARVIOINTIKERTOMUS 2019

Tarkastuslautakunta 19.5.2020

www.hameenlinna.fi/arviointikertomus

Hämeenlinnan kaupungin arviointikertomus 2019

Hämeenlinnan kaupungin tarkastustoimisto Raatihuoneenkatu 9

Arviointikertomus verkossa:

www.hameenlinna.fi/arviointikertomus

Valokuvat: Hämeenlinnan kaupungin kuvapankki, DigiTrail- kuvapankki, K-H Sairaskotisäätiö ja HVAS

Kansikuva: Hämeen linna

Paino: Grano Oy, Hämeenlinna 2019

1. SISÄLLYSLUETTELO

1.	SISÄLLYSLUETTELO	2
2.	TIIVISTELMÄ	3
3.	LAUTAKUNNAN TOIMINTA.....	4
3.1.	TARKASTUSLAUTAKUNNAN TEHTÄVÄT JA KOKOONPANO	4
3.2.	TARKASTUSLAUTAKUNNAN TOIMINTA.....	4
3.3.	VUODEN 2018 ARVIOINTIKERTOMUKSEN HAVAINTOJEN VAIKUTTAVUUS.....	5
4.	VALTUUSTON ASETTAMIEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN	10
4.1.	TALOUDELLISET TAVOITTEET.....	10
4.2.	TALOUDEN TASAPAINOTTAMINEN JA ARVIO TOIMENPITEISTÄ.....	11
4.3.	TALOUDEN TUNNUSLUKIJEN KEHITYS	14
4.4.	KONSERNI JA KONSERNIVALVONTA	17
4.5.	STRATEGISILLE TYTÄRYHTIÖILLE ASETETTUIEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN.....	18
4.5.1	STRATEGISET TYTÄRYHTIÖT.....	19
4.5.2.	YHTEENVETO.....	22
4.6.	STRATEGIAN TAVOITTEET.....	26
4.6.1.	YHTEISET STRATEGISET TAVOITTEET	26
4.6.2.	ELINVOIMAINEN ASUMISKAUPUNKI	28
4.6.3.	RESURSSIVIISAS KAUPUNKI.....	29
4.6.4.	HYVINVOINTIA EDISTÄVÄ KAUPUNKI, JOSSA ON AKTIIVISET KANSALAISET	30
4.7.	LAUTAKUNNAT	31
4.7.1.	SIVISTYS- JA HYVINVOINTILAUTAKUNTA	32
4.7.2.	SOSIAALI- JA TERVEYSLAUTAKUNTA.....	36
4.7.3.	KAUPUNKIRAKENNELAUTAKUNTA	39
4.7.4.	JÄTELAUTAKUNTA KOLMENKIERTO	43
4.7.5.	KANTA-HÄMEEN PELASTUSLAITOS.....	44
4.7.6.	KONSERNIPALVELUT	45
4.7.7.	YHTEENVETO.....	48
5.	MUU TOIMINNAN ARVIOINTI	49
5.1.	DIGITAALISTEN PALVELUJEN KEHITTÄMINEN	49
5.2.	EETTISYYS.....	50
6.	ESTEELLISYYDET.....	51
7.	ALLEKIRJOITUKSET.....	51
	LIITE – STRATEGIAN TAVOITTEIDEN JA PÄÄMÄÄRIEN TOTEUTUMINEN.....	52
	YHTEISET TAVOITTEET	52
	ELINVOIMAINEN ASUMISKAUPUNKI	52
	RESURSSIVIISAS KAUPUNKI.....	53
	HYVINVOINTIA EDISTÄVÄ KAUPUNKI, JOSSA ON AKTIIVISET KANSALAISET	53
	YHTEENVETO.....	54

2. TIIVISTELMÄ

TALOUDEN TASAPAINO

Tilinpäätöksen mukaan kaupungin taseessa on kattamatonta alijäämää -13,7 milj. euroa. Kuntalain 110 §:n mukaan se tulee kattaa vuoden 2023 loppuun mennessä. Arviointikertomuksen laatimishetkellä voimassa olevan taloussuunnitelman mukaan lähivuosien talouskehitys pitää suunnitelmakauden alijäämäisenä, eikä kuntalain mukainen talouden tasapainovaatimus toteudu.

Kaupungissa käynnistettiin viime syksynä talouden tasapainottamisohjelma, jonka tavoitteena oli saada säästöjä näkyviin jo kuluvaan vuoden talouskehityksessä. Kevään 2020 aikana kaupungin heikko taloudellinen tilanne on kärjistynyt kriittiseksi, maailmantalouteenkin voimakkaasti vaikuttavan koronapandemian vuoksi. Siitä johtuen kaupunginhallitus päätti 11.5.2020 § 193 suunnitelmasta, jonka perusteella vuoden 2021 talousarvio ja vuosien 2022 ja 2023 taloussuunnitelmat laaditaan supistuvan talouden mukaisesti nykyistä pienemmillä määrärahoilla.

TAVOITTEIDEN MITTAAMINEN

Tarkastuslautakunta arvioi valtuuston asettamien tavoitteiden toteutumista ensikädessä tilinpäätöksessä raportoitujen tietojen perusteella. Arvioinnin välineenä toimii tavoitteelle asetettu mittari. Hyvä mittari on yksinkertainen, ymmärrettävä ja viestittävässä. Se osoittaa kehityksen suunnan ja on ristiriidattomasti määritelty. Lisäksi mittarin tuottaman tiedon tulisi olla tavoitteen johtamisen ja siihen liittyvän päätöksen kannalta hyödyllistä ja oikea-aikaista.

Mittareiden laadussa ja toteumien raportoinnissa oli vaihtelua toimialoittain. Kaupunkirakennelautakunta onnistui niissä hyvin. Strategian tavoitteiden ja päämäärien toteutumisen mittaamisessa ja raportoinnissa sen sijaan on joiltakin osin kehitettävää, samoin sosiaali- ja terveystalouden mittareiden määrittelyssä.

KONSERNIVALVONTA

Konsernivalvontaa ja konsernijohtamista on arviointivuoden aikana edelleen kehitetty aktiivisesti. Omistajaohjauksyksikön koostama Yhteisöjen vuosikatsaus 2019 -raportti julkaistiin ensimmäistä kertaa tänä keväänä. Siihen on koottu tiedot niiden Hämeenlinnan kaupungin omistamien tai kaupungin määräysvallassa olevien yhteisöjen taloudesta ja toiminnasta, joille on asetettu yhteisökohtaiset linjaukset ja omistaja-arvoa kuvastavat tavoitteet kaupunginvaltuuston 14.5.2018 § 57 hyväksymissä omistajapoliittisissa linjauksissa.

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan vuosikatsauksella on hyvät edellytykset lisätä kaupungin hallinnoiman toiminnan avoimuutta ja läpinäkyvyyttä, sekä vahvistaa tietoon perustuvaa omistajaohjausta.

Lautakunta pitää tärkeänä, että kaupunginhallitus seuraa erityisellä tarkkuudella koronapandemian vaikutuksia myös konserniyhteisöjen talouden tilaan ja kehitykseen.

DIGITALISAATIO

Kaupungin tavoitteena on modernisti toimiva, asiakasystävällinen ja sähköinen Hämeenlinna. Siihen päästään digitalisaation avulla. Digitalisaatio tarkoittaa uusien toimintatapojen ja prosessien kehittämistä tietotekniikkaa hyväksi käyttäen.

Tarkastuslautakunta on vuoden 2019 arviointisuunnitelmassaan määritellyt digitalisaation edistämisen yhdeksi arviointinsa painopistealueista. Toimintakauden kokousvierailta on yhtenäisesti kysytty digitaalisten palveluiden kehittämisestä ja siitä, miten se näkyy heidän edustamassaan toiminnassa. Saatujen vastauksen perusteella digikehittämistä tapahtuu kaupungin toimialoilla kautta linjan, joskin vaihtelevasti, tuotettujen palvelujen lajista riippuen.

Esimerkkejä onnistuneesta digikehittämisestä ovat terveyspalvelun sovellus Omaolo, varaupalvelu Varaamo, Hämeenlinna taskussa -sovellus, Chat-palvelu sekä Hämeenlinnan kaupungin verkkosivujen uusiminen.

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä sitä, että digikehittäminen jatkuu hyväksyttävällä tasolla talouden säästöpainesta huolimatta, koska onnistuessaan sähköiset prosessit nopeuttavat ja tehostavat toimintoja ja siten myös kuntalaisille tuotettuja palveluja. Digitalisaatio avaa kaupungille mahdollisuuden säilyttää toimintakykynsä ja elinvoimansa tulevaisuuden Suomessa. Teknologian nopea kehitys luo mahdollisuuksia, mutta edellyttää mukanaoloa.

KORONA

Arviointikertomusta laadittiin keväällä 2020, jolloin oli jo nähtävissä koronaviruksen aiheuttamat vaikutukset paitsi kaupungin talouteen, myös sen toimintaan. Tarkastuslautakunta haluaa kiittää erityisesti poikkeusoloissa työtään jatkavia terveydenhuollon ammattilaisia, sekä ketterän digi-loikan tehneitä opettajia. Myös muu henkilöstö, luottamushenkilöt mukaan lukien, ansaitsee kiitoksen toiminnan jatkuvuuden mahdollistamisesta.

3. LAUTAKUNNAN TOIMINTA

3.1. TARKASTUSLAUTAKUNNAN TEHTÄVÄT JA KOKOONPANO

Tarkastuslautakunta valmistelee kaupunginvaltuuston päätettäväksi hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioi, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet kaupungissa ja kaupunkikonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Lisäksi tarkastuslautakunta huolehtii kaupungin ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta sekä valvoo kuntalain 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista.

Lautakunta seuraa tilintarkastajan tarkastussuunnitelman toteutumista ja tekee tarvittaessa esityksiä ulkoisen ja sisäisen valvonnan sekä arvioinnin yhteensovittamisesta ja tilintarkastuksen kehittämistä. Kaupungin tilintarkastajana toimi vuonna 2019 BDO Oy, vastuullisena tilintarkastajana JHT, HT Minna Ainasvuori.

Tarkastuslautakunta antaa vuosittain valtuustolle arviointikertomuksen, johon on koottu arvioinnin tulokset.

Tarkastuslautakuntaan kuuluu 11 jäsentä, joista puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan on oltava valtuutettuja. Kaupunginvaltuusto on 5.6.2017 § 86 asettanut tarkastuslautakunnan valtuustokaudelle 1.6.2017 – 31.5.2021.

Tarkastuslautakunnan kokoonpano:

Jäsen	Varajäsen
Laakso Sirpa, pj.	Rissanen Titta
Kääriäinen Pekka, 1. vj.	Saviniemi Jesse
Lehto Juhani, 2. vj.	Pitkäranta Markku
Hieta Mikko	Ilomäki Olli
Ilmén-Punkari Eila	Keränen Eeva
Ingman Henrietta	Ruuska Tuula
Kärpänen Hannu	Salminen Sari
Miettinen Urvelo	Miri Amir
Saarinen Merja	Kankanen Sinikka
*) Somerkallio Onni	*) Hämäläinen Jukka P
Vuorela Miina	Kuusela Maarit

*) Kaupunginvaltuusto on myöntänyt eron Onni Somerkalliolle ja Jukka Pekka Hämäläiselle tarkastuslautakunnasta 27.4.2020. Onni Somerkallion tilalle valittiin varsinaiseksi jäseneksi Tauno Lahtinen ja Jukka Pekka Hämäläisen tilalle valittiin varajäseneksi Simo-Pekka Susi.

3.2. TARKASTUSLAUTAKUNNAN TOIMINTA

Tarkastuslautakunta on vahvistanut arviointisuunnitelman vuosille 2017 - 2020, jonka pohjalta laaditaan vuosittain työohjelma. Tämän arviointikertomuksen valmistelun pohjana ovat olleet kaupunginhallituksen laatima tilinpäätös 2019 sekä talousarvio 1.1. – 31.12.2019, hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vuosiraportti 2019, lautakunnan kokouksissa saatu informaatio ja selvitykset kaupungin johdolta, viranhaltija-asiantuntijoilta ja konserniyhtiöiden vastuunalaisilta toimihenkilöiltä sekä tilintarkastajan raportit ja selvitykset ja toimielinten pöytäkirjat.

Tarkastuslautakunta on kokoontunut vuoden 2019 arviointiin 12 kertaa. Kokouksien aiheina ovat olleet:

Sivistys- ja hyvinvointilautakunta:

- ✓ Perusopetus
- ✓ Yleinen kulttuuritoimi
- ✓ Nuorisopalvelut ja nuorisovaltuusto
- ✓ Oppilashuollon psykologi- ja kuraattoripalvelut
- ✓ Lautakunnan pj., toiminnalliset tavoitteet

Sosiaali- ja terveyslautakunta:

- ✓ Vammaispalvelut ja vammaisneuvosto
- ✓ Ikäihmisten palvelut ja vanhusneuvosto
- ✓ Lautakunnan pj., toiminnalliset tavoitteet

Kaupunkirakennelautakunta:

- ✓ Tonttitarjonta
- ✓ Tilapalvelut
- ✓ Lautakunnan pj., toiminnalliset tavoitteet

Strategia:

- ✓ Työllisyys
- ✓ Strategian ja kehittämisen palvelut sekä kaupungin strategia

Omistajaohjaus ja strategiset yhtiöt:

- ✓ Omistajaohjaus ja strategiset yhtiöt
- ✓ Kanta-Hämeen Sairaskotisäätiö
- ✓ Vanhusten Asuntosäätiö

Konsernipalvelut ja muut:

- ✓ Digitaaliset palvelut
- ✓ Henkilöstöpalvelut
- ✓ Kaupungin hallitus
- ✓ Kaupungin johto, toiminnalliset tavoitteet
- ✓ Sosiaaliamiehen selvitys 2019
- ✓ Tilinpäätös 2019

3.3. VUODEN 2018 ARVIOINTIKERTOMUKSEN HAVAINTOJEN VAIKUTTAVUUS

Kaupunginvaltuusto käsitteli 7.10.2019 § 114 vuoden 2018 arviointikertomuksen johdosta annetut lisäselvitykset ja vastineet esiin nostettuihin kehittämiskohteisiin ja huomioihin.

Seuraavassa on tarkastuslautakunnan havainnot/ suositukset ja niihin saadut vastineet.

Tarkastuslautakunnan vuoden 2018 arviointisuositusten vaikuttavuus oli 79 %, tavoitteena 75 %

HAVAINTOJA / SUOSITUKSIA 19

 VASTINE 15

 VASTINE 4

Arviointi: Asia on edistynyt

 Asia ei ole edistynyt / asiassa ei ole muutoksia

Taloudelliset tavoitteet

Toimintakatteen kasvu tulee jatkossa saada pysymään maltillisella tasolla, jotta talouden tasapainotus ja alijäämien kattaminen säädetyssä ajassa ovat mahdollisia. Tämä edellyttää kattavaa palvelujen määrän ja laadun arvottamista. Erityishuomiota tulee kiinnittää ostopalvelumenojen hillitsemiseen ja pyrkiä kokonais-taloudellisesti edulliseen ratkaisuun.

Vastine:

SOTE: Ikäihmisten palveluissa henkilöstöpalveluiden ostojen kasvuun ovat vaikuttaneet mm. kotihoidon kasvaneen palvelumäärän aiheuttama resurssitarve sekä haasteet vakituisen henkilöstön rekrytoinnissa. Kotihoidon resurssipoolia on vahvistettu uusilla vakansseilla henkilöstöpalvelujen ostotarpeen vähentämiseksi, mutta kaikkiin uusiin vakansseihin ei ole vielä saatu tekijää.

SIHY: Henkilöstöpalvelujen oston kasvuun varhaiskasvatuksessa ovat vaikuttaneet muun muassa muutokset kysynnässä, suuret ryhmäkoot sekä käynnissä olleet yhteistoimintamenettelyt. Varhaiskasvatukseen on perustettu 1.8.2019 alkaen vakinaisesta henkilöstöstä koostuva yhdeksän hengen henkilöstöpooli, joka vastaa osaltaan tulosalueen akuuttiin sijaistarpeeseen.

Henkilöstömenojen ostoa on pyritty hillitsemään tehostamalla varhaiskasvatuksen vuosilomasuunnitelua ja henkilöstön siirtymistä yksiköstä toiseen.

Talouden tasapainottaminen ja arvio toimenpiteistä

Tarkastuslautakunta esittää, että kaupungissa käynnistetään talouden tasapainottamisohjelma vuosille 2020 - 2023, jotta alijäämät saadaan katettua säädetyssä ajassa. On välttämätöntä saada aikaan rakenteellisia ja pitkävaikutteisia säästöjä.

Vastine: Talouden tasapainottaminen on pääosin toimialoilla (lautakunnissa) tehtävää työtä ja sitä on tehty vuosittain talousarvion yhteydessä. Talousarviokohdainen tasapainottamistyöskentely ei ole kuitenkaan riittävän kauaskantoista, vaan tasapainottamista tulisi

tehdä pitkäjänteisemmin tukeutuen sekä jatkuvaan kehittämiseen että erityisesti päätöksenteon kriittisyyteen suhteessa uusiin ja laajeneviin palveluihin tai nykyisten palveluiden tarpeellisuuteen. Kaupunginjohtajien valmisteleva talouden tasapainottamisohjelma hyväksyttiin kaupunginhallituksen kokouksessa 28.10.2019 § 436.

Konserni ja konsernivalvonta

Tarkastuslautakunta pitää konserniyhteisöjen hallitukselle tehtyä osaamiskartoitusta tärkeänä toimenpiteenä. Tärkeää on myös kehittää hallitusten jäsenten nimeämisprosessia mm. valintaperusteiden dokumentoinnilla. Näillä toimilla varmistetaan kuntalain ja konserniohjeen noudattaminen sekä kaupunkikonsernin kokonaisuus.

Vastine: Hallitusten jäsenten nimeämisprosessin kehittäminen on käynnistynyt omistajaohjauksen ja valtuustoryhmien edustajien työpajalla. Työpajan seurauksena valmisteltiin lomake, millä hallituspaikasta kiinnostuneet ilmoittavat asiantuntemuksensa ja valmiutensa hallitustyöhön. Lomakkeiden avulla pystytään varmistamaan, että kuntalain ja konserniohjeen edellytykset täyttyvät.

Strategiset tytäryhtiöt

Korjausvelan määrä ja peruskorjauksen tarve tulisi selvittää koko kaupunkikonsernin osalta ja korjausvelan mittaamiseen ja seurantaan tulee sopia yhtenäiset työkalut. Tarkastuslautakunta esittää, että kaupungin oman kiinteistökannan ja kaikkien konserniyhtiöiden kiinteistökannan kuntoluokkamäärittelyt tehtäisiin samoilla kriteereillä. Lisäksi lautakunta esittää, että kaupungin taholta asetetaan tavoitetaso ts. alin mahdollinen tavoitekunto, johon rakennuskannan peruskorjauksilla pyritään. Korjausvelan määrä ja sen kehitys tulee raportoida kaupungille vuosittain säännöllisesti.

Vastine: Hämeenlinnan kaupunki on tehnyt korjausvelkalaskentaa ulkopuolisten asiantuntijoiden avulla. Kokonaisvelan laskenta on työlästä eikä sen tekeminen vuosittain ole resurssien käytön kannalta järkevää. Taloudellisten resurssien niukkuuden vuoksi korjausvelan edellyttämiin korjauksiin ja investointeihin sitoutuminen ei ole onnistunut. Korjausvelkaa on saatu pienennettyä kiinteistöistä luopumalla.

Kaupungin ja kaupunkikonsernin kiinteistökanta on moninaista eikä kiinteistöjen kulumisen eri kiinteistöjen välillä ole yhteismitallista. Yhtenäisen työkalun käyttö voi näin ollen osoittautua haasteelliseksi. Vertailukelpoiset tulokset edellyttävät laskelmien pohjalla olevien tietojen yhteneväisyyttä, minkä saavuttaminen vaatii sekä rahaa että henkilöstöresursseja. Mikäli toimialalla (esim. vuokra-asunnot) on olemassa yleisesti käytössä oleva työkalu, sen käyttäminen voi olla tarkoituksenmukaisempaa kansallisen vertailun mahdollistamiseksi. Kiinteistöjen tavoitekunto riippuu mm. kiinteistön sijainnista, kysynnästä ja tulevaisuuden näkymistä.

Konserniyhteisöjen hallitusten tehtävä on huolehtia siitä, että yhteisöjen omaisuutta hoidetaan tarkoituksenmukaisella tavalla. Yhteisön johdon tehtävä on määritellä omistamilleen kiinteistöille alin mahdollinen tavoitekunto ja huolehtia oikea-aikaisesta kunnossapidosta.

Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy

On tärkeää, että mittavan kiinteän omaisuuden kunnossapitosuunnitelmaa toteutetaan suunnitellusti, jotta säilytetään omaisuuden arvo ja tilojen käytettävyyden ja toimivuus. Työhyvinvointia tulee mitata vuosittain ja seurata tehtyjen toimenpiteiden vaikutusta.

Vastine: Tavoitteena on ylläpitää omaisuuden arvoa oikea-aikaisen kunnossapidon keinoin. Pakollisten, kunnossapitosuunnitelman ulkopuolisten korjaustarpeiden vuoksi yhtiö on joutunut siirtämään suunnitelman mukaisia kunnossapitotöitä tuleville vuosille. Kunnossapitosuunnitelman toteutumiseen liittyvää seurantaä jatketaan.

Hämeenlinnan Seudun Vesi Oy

Verkoston saneeraukset tulee pyrkiä toteuttamaan suunnitelmallisesti ja synkronoimaan kaupungin infan, Elenia Oy:n ja tietoliikenneyhtiöiden tekemien saneerausurakoiden kanssa.

Vastine: Vesihuoltolinjojen ja sähköjohtojen/ tietoliikennekaapeliin rakentamisessa pyritään mahdollisuuksien mukaan löytämään synergia ratkaisuja. Käytännössä tarve niiden saneeraamiseen/ rakentamiseen ei useinkaan kohtaa, rakentamisen kustannukset eroavat huomattavasti ja turvallisuus- ja toimintavarmuusnäkökohtien vuoksi samaa kaivantoa ei juurikaan voida hyödyntää.

Hämeenlinnan Asunnot Oy

On ensisijaisen tärkeää laatia salkutuksen perusteella kiinteistökohtainen pitkän tähtäyksen korjaussuunnitelma, noudattaa sitä ja raportoida sen toteutumista vuositasolla myös kaupungille. Lisäksi on tärkeää selvittää kiinteistöjen korjausvelka euromääräisenä ja laatia mittaristo, jolla vuosittain seurataan korjausvelan kehitystä. Korjausvelan kehityksestä tulee raportoida vuosittain.

Tarkastuslautakunta esittää, että yhtiö jatkaa resurssien puitteissa toimenpiteitä lähiöiden ja vuokra-asumisen imagon ja viihtyvyyden nostamiseksi.

Vastine: Suunnitelman laatiminen on työn alla. Suunnitelman toteuttaminen suunnitellusti on tarkoitus asettaa valtuuston sitovaksi tavoitteeksi vuodelle 2020 ja sen toteutumista seurataan normaalin raportoinnin yhteydessä.

Hämeenlinnan Asunnot Oy kuuluu kansalliseen työryhmään, jonka tavoitteena on laatia vuokrataloille yhteneväinen työkalu korjausvelan laskemiseen. Toimenpiteet lähiöiden ja vuokra-asumisen imagon ja viihtyvyyden nostamiseksi sisältyvät yhtiön strategiaan.

Linnan Kehitys Oy

Lautakunta esittää, että kaupunkimarkkinoinnin mittarin "Mielikuvamittausten tulokset" rinnalle otetaan vuosittain seurattava mittari, jonka tuloksia voidaan käyttää hyödyksi mietittäessä markkinoinnin tulevia suuntaviivoja ja panostuksia. Toinen mittari, jonka vaihtamista tulee harkita, on yritysten kasvun kautta saatavien työpaikkojen määrä.

Vastine: Kaupunkimarkkinointiin liittyvää tavoitetta ja sen mittaristoa pyritään kehittämään vuodelle 2020. Yritysten kasvun kautta saatavien työpaikkojen määrän mittaamiseen ei ole löydetty kustannustehokasta keinoa, joten siitä on tarkoitus luopua vuonna 2020.

Hämeenlinnan Kaupungin Teatteri Oy

Tarkastuslautakunta on huolestunut henkilöstön työhyvinvoinnista ja siitä seuranneesta negatiivisesta julkisuuskuvasta.

Vastine: Teatterin hallitus on tietoinen henkilöstön hyvinvoinnin tilasta. Toimenpiteisiin on ryhdytty tilanteen parantamiseksi. Tilanteesta raportoidaan kaupungin omistajaohjaukselle kuukausittain.

Strategian tavoitteet

Elinvoimaisuuden lisäämiseksi ja työllisyyden parantamiseksi tehdyt tai käynnistetyt toimenpiteet ovat onnistuneita. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että pitkäjänteistä ja yli rajojen ulottuvaa yhteistoimintaa eri toimijoiden kesken jatketaan. Työllistämistoimien osalta tarkastuslautakunta painottaa edelleen oppilaitosten, yritysten ja kaupungin välisen yhteistyön merkitystä.

Strategian päämäärien mittaristoa tulee päivittää ja varmistaa, että asetettujen mittareiden toteutumatietoja on saatavissa ja tieto on ajantasaista. Ohjausvaihtokutsun aikaansaamiseksi mittareiden tulee olla yksiselitteisiä ja niille tulee ilmoittaa lähtö- ja tavoitetasot.

Vastine: Elinvoimaisuuden lisääminen ja työllisyyden parantaminen on pitkäjänteistä työtä. Elinvoiman ekosysteemien tavoitteena on houkuttelevien työpaikkojen lisääminen etenkin 20 - 44 vuotiaalle. Ekosysteemyö on käynnistynyt onnistuneesti. Työllisyyden parantamiseen on panostettu luomalla työllisyystiimi. Tiimin työ on ollut tuloksellista etenkin vaikeammin työllistyvien osalta. Työllisyyden kehitys on menossa hyvään suuntaan.

Strategiset mittarit tullaan tarkentamaan vuoden 2020 talousarviossa.

Sivistys- ja hyvinvointilautakunta

Palveluverkkosuunnitelman mukaiset investoinnit tulee toteuttaa tärkeysjärjestyksessä. Kaupungin tulee tiivistää omistajaohjausta lukiokoulutuksen talouden seurannan ja raportoinnin osalta. Lähtökohtaisesti kuntayhtymän lukiokoulutuksen alijäämän ja kaupungin (SIHYn) määrärahan ko. kustannuksiin tulee olla yhtenevät.

Omaehtoisen liikkumisen mahdollisuuksia ja vaihtoehtoja tulee kehittää, monipuolistaa ja tuoda kohutuetaisyydelle kodista. Lautakunta kannustaakin luomaan mittareita, joilla mitataan liikunta-aktiivisuutta eri ikäryhmissä.

Vastine: KH:n päätöksen mukaisesti on valmisteltu investointeja. Syksyllä 2019 käynnistyvät Katuman päiväkodin rakentaminen ja Ruununmyllyn koulun uudisrakennus, joka korvaa vanhan kivikoulun. ARX-talon peruskorjaus ja muutostyöt ovat kilpailutusvaiheessa ja töiden ennakoidaan alkavan vuodenvaihteessa 2019 - 2020. Taloon tulee Lyseon yläkoulu ja yhteiskäyttötilaa kulttuuritoiminnan kanssa (AIMO-koulu).

Sosiaali- ja terveystieteiden lautakunta

On tärkeää jatkaa aktiivisesti toimenpiteitä, joiden avulla tuetaan lapsiperheiden hyvinvointia ja varmistetaan palveluun pääsyn oikea-aikaisuus. Lisäksi tulee jatkaa pyrkimyksiä siirtää lastensuojelun painopiste avohuoltoon. Pääpaino tulee olla ennaltaehkäisevässä työssä ja varhaisessa puuttumisessa. Lisäksi lastensuojeluun tulee varmistaa riittävät resurssit, jotta viranhaltijat ja työntekijät voivat suoriutua tehtävistään.

Vastine: Hämeenlinnassa on useiden viime vuosien aikana lisätty resurssia lapsiperheiden tukipalveluissa. Prosesseja on kehitetty eri puolilla lapsiperheiden tukipalveluita. Tehdyistä toimenpiteistä huolimatta lastensuojelun avohuollon lasten määrä on lievän laskun jälkeen taas kasvanut ja kiireellisiä sijoituksia ja huostaanottoja on tehty vuosina 2017 - 2019 kasvavasti, mikä on ollut myös valtakunnallinen ilmiö. Samoin lastensuojelun palveluita on viime vuosina resursoitu jatkuvasti lisää sekä henkilöresurssia lisäämällä että osvoja kasvattamalla. Meneillään olevia kehittämistoimenpiteitä: lastensuojelun prosessien muutos ns. systeemisen mallin suuntaan, lastensuojelun henkilöstön kouluttaminen maakunnallisen koulutusprosessin kautta, perhekuntoutusyksikön perustaminen omana toimintana, mahdollisen kuntien vertaiskehittämisen mallin sekä sähköisen lastensuojelun toiminnanohjausjärjestelmän mallin selvittäminen VM:n digihankeavustuksella, yhteistyön parantaminen sivistys- ja hyvinvointi toimialan kanssa.

Voutilakeskus 2019

Kotihoito ja laatusuositus

Tarkastuslautakunnan mielestä kotihoidossa on kiitettävästi ryhdytty kehittämään käytännön toimenpiteitä, joilla on pyritty varmistamaan asiakkaiden aterioiden säännöllisyys, riittävyys ja painontarkkailu, myös muistisairaiden osalta. Positiivista on, että toimenpiteiden vaikutukset näkyivät syksyn RAI-mittauksessa tältä osin parantuneina tuloksina.

Vastine: Aloitettuja toimenpiteitä ravitsemuksen osalta jatketaan edelleen mm. ravitsemusosaamisen vahvistamisella

Terveyspalvelut

Avosairaanhoidon palvelut tulee varmistaa kaikille kunnan asukkaille tavoiteajassa. Palveluun pääsy helppottuu, mikäli palveluita tarjotaan muulloinkin kuin virka-aikana. Lautakunta esittää palvelutason nostoa tältä osin, samalla vähennetään painetta erikoissairaanhoidon suuntaan. Rajapinta-asiat erikoissairaanhoidon kanssa ensiavun jälkeisestä hoidosta tulee selvittää terveyskeskuksen kanssa. Hoitoketjun katkeaminen on riski

Vastine: Hoitoon pääsyn nopeuttamiseksi terveyspalveluissa on tehty useita toimenpiteitä (mm. sähköistä palveluvalikoimaa lisäämällä), joilla on pyritty turvaamaan asukkaille sekä päivystysluonteiset ja kiireelliset palvelut, että pääsy kiireettömään hoitoon. Asiakkaat ohjataan hoidontarpeen arvion perusteella mahdollisimman tarkoin tarpeenmukaiseen palveluun sekä oikealle ammattilaiselle.

Terveysasemien aukiolon pidentäminen muuttaa koko henkilöstön työajan sijoittelua ja on tarkastelun alla. Yksittäisenä toimena se ei ole riittävä nopeuttamaan kiireetöntä hoitoon pääsyä, ellei palveluntarjontaa lisätä.

Hoitoketju erikoissairaanhoidon ensiapupäivystyksen ja terveysasemien välillä on pitkään ollut haasteellinen nimenomaan murtumahoitojen osalta, mutta on korjautunut keväällä 2019. Päivystyksessä aloitettujen murtumahoitojen alkuseuranta tapahtuu nyt erikoissairaanhoidon murtuma-poliklinikalla ja on ohjeistettu yhtenäisesti ja hoitosuosituksen mukaisiksi.

Kaupunkirakennelautakunta

Lautakunnan kaikilla toimialoilla on ollut ongelmana henkilöstön vaihtuvuus ja saatavuus.

Öljysäiliöt: Kaupungin taholta tulee miettiä toimenpiteitä, joilla varmistetaan, että maansisäisiin öljysäiliöihin liittyvät riskit minimoidaan. Käytännössä se tarkoittaa sitä, että öljysäiliöt tyhjennetään asianmukaisesti ja kaivetaan pois. Ensisijaisen tärkeätä tämä on pohjavesialueilla, mutta ympäristöriskien kannalta asia tulisi saattaa kuntoon kaikkialla kaupungin alueella. Myös ne öljysäiliöt, jotka eivät ole pohjavesialueella ovat suuri riski ja voivat hajotessaan aiheuttaa huomattavia ympäristöhaittoja. Vastuu öljysäiliöiden kunnosta ja aiheutetusta öljyvahingosta on aina säiliön omistajalla. Viestintää ja tietoisuutta asiasta on syytä lisätä. Lautakunta myös esittää, että kaupungin ympäristönsuojelumääräyksiä kiristetään maansisäisiä öljysäiliöitä koskevilta osin.

Vastine: Henkilöstön vaihtuvuus ja saatavuusongelmat ovat kasvaneet monista syistä. Yksityisen sektorin houkuttavuus on lisääntynyt talouden elpymisen myötä (paremmat palkat, jatkuva kouluttaminen).

Toinen tekijä on ollut julkisten työtehtävien monimutkaistuminen erityisesti päällikkö- ja vaativissa asiantuntijatehtävissä, mikä on kuormittanut henkilöstöä aiempaa enemmän. Edelleen tavoitteena on varhaiskilöjärjestelmän kehittäminen, henkilöstön kannustaminen sekä hyvän ja kiinnostavan työympäristön kehittäminen. Myös koulutusmahdollisuuksia on lisätty.

Hämeenlinnan kaupungin ympäristönsuojelumääräysten päivitystyö on aloitettu. Tarkastuslautakunnan esitys kiristyksistä on mahdollista ottaa päivityksessä huomioon. Öljysäiliöiden osalta tarkoituksena on lisätä määräykset säiliöiden sijoittamisesta, tarkastuksista sekä käytöstä poistamisesta. Uusia säiliöitä ei luonnosvaiheessa olevien määräysten mukaan saisi sijoittaa pohjavesialueella maan alle. Pohjavesialueiden suojelusuunnitelmassa öljysäiliöiden aiheuttamat riskit on niin ikään huomioitu.

Jätelautakunta

Lautakunta esittää, että kaupunki isäntäkuntana ryhtyy toimenpiteisiin jätteenkuljetuksen ongelmakohtien ratkaisemiseksi. Toiminnan kehittämisen ja sujuvoittamisen kannalta on välttämätöntä, että

- *jäterekisteri saadaan ajan tasalle: kaikki kiinteistöt saadaan jäterekisteriin ja seurannan piiriin*
- *loma-asuntojen jätehuolto-asiat saadaan kartoitettua ja järjestettyä annettujen vaihtoehtojen puitteissa*
- *päätöksenteon valmistelussa tarvittavat ohjelmat ja tietokannat saadaan ajan tasalle ja synkroniin keskenään.*

Vastine: Hämeenlinnan alueen osalta töitä jätteenkuljetusrekisterin ajantasaiseksi saamiseksi liittymättömien kohdalta tehdään jätelautakunnassa koko ajan. Valitettavasti monen vuoden ajan vajaateholla hoidettuja tehtäviä ei saada kuntoon hetkessä, vaikka henkilöstötilanne onkin parantunut.

Liittymättömiä kiinteistöjä joudutaan lähestymään kirjeitse, mikä on aikaa vievä ja työläs toimintatapa. Kierrokapula on lähestynyt osaa liittymättömistä vakituista asunnoista Hämeenlinnan itäisen ja eteläisen osan siirtyessä järjestettyyn jätteenkuljetukseen. Vapaa-ajan asunnoille vastaavaa postitusta ei vielä ole tehty, eikä myöskään läntisen ja pohjoisen urakka-alueen (Renko ja Kalvola, Hattula) vakituksille tai vapaa-ajan asunnoille.

Jätteenkuljetusrekisteriä pyritään kehittämään paremmin toimivaksi tällä hetkellä käytössä olevin resurssein, mutta samalla seurataan tilannetta markkinoilla ja varaudutaan mahdolliseen uuden ohjelmiston hankintaan.

 Strategia, kehittäminen, työllisyys ja tietohallinto

Strategisten tavoitteiden mittaristoa tulee päivittää ja ottaa käyttöön mittarit, joista on saatavilla ajantasaista tietoa. Vastuualueen kaikilla yksiköillä tulee olla sitova tavoite, josta raportoidaan.

Vastine: Strategiset mittarit tullaan tarkentamaan vuoden 2020 talousarviossa.

 Talous, hankinnat ja omistajaohjaus

Toimenpiteitä ja ponnisteluja yhteisten tavoitteiden toteutumiseksi tulee jatkaa. Hankintatoimen osaamisesta tulee pitää huolta riittävällä koulutuksella ja hyödyntämällä hyviä käytäntöjä.

Vastine: Konsernipalveluiden kaikki palvelualueet tukevat tehtäviensä ja toimintaluonteensa mukaisesti kaupungin toimialoja heidän työssään.

Hankintatoimen kehittämisessä on edetty erinomaisesti ja jatkossa koulutus on osa normaalia hankintatoimen kehittämistä. Myös hyvien käytäntöjen jakaminen kaupungin sisällä ja ulkoa sisälle, on yksi uuden hankintapalvelut -yksikön tehtäväkenttää.

 Kaupunkimarkkinointi

Markkinoinnin onnistuminen tulee turvata riittävällä ja pitkäjänteisellä budjetoinnilla. Tarkastuslautakunta muistuttaa, että kaupunki on yksi Suomen suurimmista mökkikunnista ja pitää tärkeänä, että markkinointitoimenpiteitä suunnataan muualta saapuviin mökkiläisiin.

Vastine: Markkinoinnin määrärahaan otetaan kantaa talousarvion laadinnan yhteydessä. Tehdään selvitys markkinointitoimenpiteiden lisäämisestä mökkiläisille.

Museo Skogster

4. VALTUUSTON ASETTAMIEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

4.1. TALOUDELLISET TAVOITTEET

Vuoden 2019 alkuperäisessä talousarviossa ylijäämä ennuste oli 65 000 euroa. Talousarviomuutosten jälkeen talousarvio oli -21,4 milj. euroa alijäämäinen. Tilinpäätöshetkellä alijäämää kirjattiin lopulta -11,5 milj. euroa.

Edellisvuoden tapaan keskeisiä talousarvion toteuttamiseen vaikuttavia riskitekijöitä olivat verotulojen kertymä ja toimintakatteen kasvun pysyminen maltillisena.

Verokertymä

Valtuuston asettamista yhteisistä tavoitteista verokertymän kasvu ja talouden tasapaino ovat suoraan talouden toteumasta mitattavia tavoitteita. Verokertymän kasvulle oli asetettu tavoitetasoksi kasvu edellisvuodesta suhteessa asukasmäärän muutokseen ja yritysmäärän muutokseen. Verotulot ovat kasvaneet suhteessa hiukan enemmän kuin asukasmäärä, mutta yritysten määrän muutoksesta ei ole tilinpäätöksessä raportoitu, joten mittarin toteumaa ei voida siltä osin arvioida.

Alkuperäisessä talousarviossa verotuloja oli ennakoitu saatavan 296,1 milj. euroa. Ennustetta laskettiin 14,6 milj. euroa muutostalousarvion ollessa 281,5 milj. euroa. Tilinpäätöshetkellä toteuma oli muutostalousarviota 1,9 milj. euroa parempi.

Arviointivuoden verokertymää heikensi verokorttiusdistuksesta ja Tulorekisteri-ilmoittamisen ongelmista johtuva tilitysvaje. Kuntaliiton arvion mukaan verotulojen tilitysvajeen vuoksi kunnilta jäi saamatta peräti 400 milj. euroa. Hämeenlinnan kaupungin osalta vaje oli arviolta noin 4,8 milj. euroa.

Verotulot muodostavat 60 % kaupungin tuloista. Tuloveron osuus koko verokertymästä on 85 %, yhteisöveron 6 % ja kiinteistöveron osuus 10 %. Verotulokertymä on pitkällä aikavälillä pysynyt staattisena, eikä toivottua kasvua ole tapahtunut. Toteutuakseen, kasvu edellyttää onnistumista myös muissa tavoitteissa kuten asukasmäärän, yritysten ja työpaikkojen määrän kasvussa. Verotulojen kehitykseen vaikuttaa lisäksi mm. ikärakenne, työllisyysaste ja verotuksen taso.

Toimintakate

Toimintakate kertoo, kuinka paljon toimintakuluista jää toimintatulojen jälkeen katettavaksi veroilla ja valtionosuuksilla.

Vuoden 2019 talousarvioissa varauduttiin maltilliseen toimintakulujen kasvuun. Kulutasoa jouduttiin vuoden aikana kuitenkin korottamaan ja alkuperäisestä toimintakatetavoitteesta jäätettiin 4,2 milj. euroa. Tilinpäätöshetken toimintakate oli 370,1 milj. euroa. Edellisvuoteen verrattuna kustannukset nousivat 13,6 milj. euroa eli 3,8 %, joka on kuntakentän keskimääräisen kulukehityksen tasoa. Huomioitavaa on se, että edellä mainittu kasvu sisältää edellisvuoteen verrattuna 3,3 milj. euroa pienemmät omaisuuden myyntivoitot ja henkilöstökuluihin sisältyy 0,6 milj. euroa suurempi kertaerä, joten vertailukelpoinen toimintakatteen kasvu oli 2,7 %. Tämä on kuntakentän keskitasoa alhaisempi, mutta kaupungin lähivuosien tasoon ja talouden tasapainottamistavoitteeseen verrattuna liian kova.

Merkittävä kulujen kasvuun vaikuttanut tekijä oli lastensuojelun kulujen 3,6 milj. euron ylitys alkuperäiseen talousarvioon verrattuna. Toisaalta vuoden 2019 alkuperäinen määräraha oli 2,8 milj. euroa vähemmän kuin vuoden 2018 todellinen käyttö, eli tilinpäätöshetkellä raportoitua todellista kasvua oli 0,8 milj. euroa. Toinen merkittävä ylitys oli Hämeenlinnan Terveyspalveluiden palveluostoissa, jossa asiakaspalvelujen ostot kuntayhteisöltä ylittivät 1,9 milj. eurolla. Tästä suurin osa aiheutui Kanta-Hämeen sairaanhoitopiirin talousarviotaan heikommasta tilikauden tuloksesta.

Vuosikate/ poistot

Vuosikate osoittaa tulorahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Poistot kuvaavat keskimääräistä vuosittaista korvausinvestointitarvetta. Perusoletus¹ on, että mikäli vuosikate on siitä vähennettävien poistojen suuruinen, kunnan tulorahoitus on riittävä.

Alkuperäisessä talousarviossa vuosikate oli 98 % poistojen ja arvonalentumisten yhteismäärästä. Tilinpäätöksessä se oli 37 %. Arvioitua heikompi verokertymä ei riittänyt kattamaan toimintakulujen kasvua ja heijastui vuosikatteen voimakkaana laskuna.

¹ Oletusta voidaan kuitenkin pitää pätevänä vain, jos poistot ja arvonalentumiset vastaavat kunnan keskimääräistä vuotuista investointitasoa pitkällä aikavälillä.

Nettoinvestoinnit

Nettoinvestointeihin varattiin alkuperäisessä talousarvioissa 36,4 milj. euroa ja talousarviomuutosten jälkeen 37,7 milj. euroa. Tilinpäätöshetkellä toteuma oli 34,6 milj. euroa.

Valtuuston hyväksymän pidemmän aikavälin taloussuunnitelman mukaan investointitaso pysyy korkealla. Koska investointiohjelman mukaiset suunnitelmat ovat huomattavasti suuremmat kuin vuosikate mahdollistaisi, kaupungin velkaantuminen ja sen myötä korkokustannukset kasvavat. Tämä puolestaan lisää epävarmuustekijöitä talouden tasapainottamiseen.

4.2. TALOUDEN TASAPAINOTTAMINEN JA ARVIO TOIMENPITEISTÄ

Tilinpäätöksen mukaan kaupungin taseessa on kattamatonta alijäämää -13,7 milj. euroa. Kuntalain 110 §:n mukaan se tulee kattaa vuoden 2023 loppuun mennessä.

Kuntalain muut säännökset alijäämän kattamisesta ja talouden tasapainottamisesta ovat seuraavat.

Jos taseessa on kattamatonta alijäämää, 115 §: --- on kunnanhallituksen toimintakertomuksessa esitettävä selvitys tasapainotuksen toteutumisesta tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävydestä talouden tasapainottamiseksi.

121.2 §: --- on tarkastuslautakunnan arvioitava talouden tasapainotuksen toteutumista sekä toimenpiteiden riittävyttä ja realistisuutta. Arvio on tehtävä kunnanhallituksen toimintakertomuksen yhteydessä esittämän selvityksen ja mahdollisten muiden kunnan talouden asemaa kuvaavien tietojen perusteella. Varsinainen tasapainottaminen tehdään taloussuunnitelmassa. Kuntalain 110.3 § mukaan taloussuunnitelman tulee olla tasapainossa.

Tarkastuslautakunnan tässä luvussa esittämä arvio perustuu kaupunginhallituksen toimintakertomuksessa antamaan selvitykseen sekä muihin vuoden 2019 tilinpäätöksessä ja vuoden 2020 talousarviossa esitettyihin tietoihin.

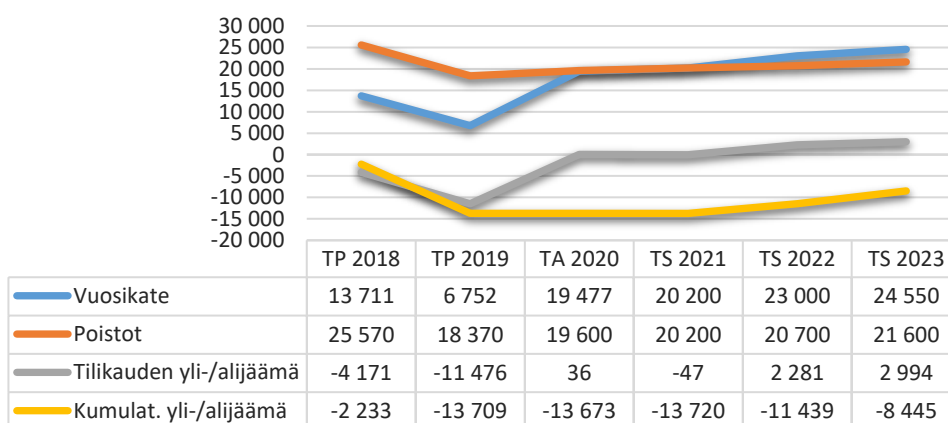
Talousarvion 2020 yhteydessä kaupunginvaltuusto on päättänyt kaupungin pidemmän aikavälin suunnitelmasta. Tilinpäätöskirjassa esitetään kyseisen suunnitelman mukainen taulukko päivitettyinä tilinpäätöksen 2019 luvuilla. Taulukon mukaan vuoden 2023 kumulatiivinen alijäämä on -8,4 milj. euroa. Kuntalain mukaan alijäämän tulisi olla katettuna siihen mennessä.

Kaupunginhallitus on toimintakertomuksessa todennut, että talouden tasapainottamiseksi on välttämätöntä kyetä päättämään toimintakuluja alentavista asioista sekä pidättäytyä toimintakuluja kasvattavista päätöksistä. Sen lisäksi on esitetty neljä asiaa, joilla alijäämät saadaan katettua:

- ✓ pidättäytymällä ei-pakollisista investoinneista, vaikutus 0,6 milj. euroa /vuosi
- ✓ vähentämällä kaupungin tarjoamien palveluiden määrää tai laatua, vaikutus n. 1 milj. euroa/vuosi
- ✓ korottamalla kunnallisveroa 0,25 %-yksikköä vuodesta 2021 alkaen, vaikutus 3 milj. euroa/vuosi
- ✓ purkamalla Hämeenlinnan Seudun koulutuskuntayhtymä, vaikutus arviolta 10 milj. euroa.

Talouden tasapainottaminen (1 000 €)

TP=tilinpäätös, TA=talousarvio, TS=taloussuunnitelma

ARVIO TALOUSSUUNNITELMAN RIITTÄVYYDESTÄ JA TOIMENPITEIDEN REALISTISUUDESTA

Talouden tasapainottaminen ei vuonna 2019 onnistunut. Talousarvioon 2020 sisältyvän pidemmän aikavälin tarkastelu -taulukon mukaan vuoden 2023 kumulatiivisen alijäämän arvioidaan olevan -18,3 milj. euroa. Tilinpäätöksen 2019 toteutuneilla tiedoilla päivitetyn taulukon mukaan tilanne ei ole aivan niin huono, vaan vuoden 2023 kumulatiivisen alijäämän ennakoitaan olevan -8,4 milj. euroa. Toisaalta tilannetta on tilinpäätöshetken jälkeen muuttanut talouteen voimakkaasti vaikuttava koronapandemia, jonka vaikutusten laajuutta ei vielä tiedetä. Se kuitenkin tiedetään, että kuntatalouden näkymät olivat jo ennen maaliskuussa alkanutta kansallista poikkeustilaa vakavat. Arviointikertomuksen laatimishetkellä kuntatalouden entistä syvempi velkaantuminen vaikuttaa vääjäämättömältä. Kuntarahoituksen ennusteen (16.4.2020) mukaan kunnat miltei tuplaavat kokonaisvelkansa vuoteen 2024 mennessä. Arviointivuoden 24,2 mrd. euron kokonaisvelka kasvaa ennusteen mukaan 41,9 mrd. euroon viidessä vuodessa.

Kuntalain 118 §:n mukaan alijäämän kattamisvelvollisuuden laiminlyönti käynnistää erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan (=kriisikunta) arviointimenettelyyn. Arviointimenettelyssä valtio ja kunta yhdessä selvittävät kunnan mahdollisuudet turvata asukkailleen lainsäädännön edellyttämät palvelut.

Hämeenlinnan kaupungin taseessa on Hämeenlinna-rahasto, jonka arvo vuoden 2019 tilinpäätöksessä oli 67,2 milj. euroa. Kirjanpitolautakunnan kuntajaosto on

Näkymä Hämeen linnasta

28.8.2018 antanut lausunnon ylijäämä- ja alijäämäerien tulkinnasta. Sen mukaan kunnan taseeseen merkityt muut omat rahastot kuin arvonkorotusrahastot huomioidaan alijäämää pienentävinä erinä, koska ne ovat luonteeltaan tuloksenkäsittelyeriä. Hämeenlinna-rahaston ansiosta kaupunki välttää arviointimenettelyyn joutumisen toistaiseksi. Vuoden 2018 tilinpäätöksessä Hämeenlinna-rahastoa purettiin valtuuston päätöksen mukaisesti 7,5 milj. eurolla heikkokuntoisten rakennusten alaskirjausten ja purkukustannusten katteeksi. Rahaston purku pienensi tilikauden alijäämäkirjausta samalla summalla ja sitä muodostui -11,7 milj. euron sijaan -4,2 milj. euroa. On hyvä tiedostaa, että Hämeenlinna-rahaston vaikutus alijäämiä pienentävänä tuloksenkäsittelyeränä on lähes käytetty, kun huomioidaan taseessa olevat kumulatiiviset alijäämät (-13,7 milj. euroa) ja kuluvan tilikauden alijäämä-ennuste (n. -20 milj. euroa), sekä sairaanhoitopiirin vanhan sairaalan tasearvojen suunniteltujen alaskirjausten vuoksi kaupungille tulevaisuudessa syntyvä alijäämäosuus (n. -30 milj. euroa).

Kaupunginhallituksen toimintakertomuksessa esittämät toimenpiteet talouden tasapainottamiseksi ja alijäämien kattamiseksi ovat pääosin realistisia. Koulutuskuntayhtymä Tavastian yhtiöittämisestä koskeva selvitys jatkuu kevään 2020 aikana. Kunnallisveroprosenttia korotettiin 0,25 prosenttiyksiköllä vuodesta 2020 alkaen. Toimintakertomuksessa esitetyn mukaisesti veroprosenttia nostettaisiin vielä saman verran vuodesta 2021 alkaen 21,25 %:iin. Huomioitavaa on, että jo tällä hetkellä kriisikuntakriteerien mukainen, verotusta koskeva raja-arvo täyttyy Hämeenlinnassa (vuoden 2020 osalta). Toisaalta verotuksen korottaminen voi olla vastassa monessa muussakin kunnassa, jolloin myös vertailukriteerinä käytetty kuntien keskimääräinen painotettu tuloveroprosentti tulisi nousemaan. Tuloveroprosentin nouseminen yli kriteerien raja-arvon ei yksinään aiheuta kriisikuntamenettelyyn joutumista.

Toimintakertomuksessa esitettyjen toimenpiteiden ensimmäisenä kohtana on ei-pakollisista investoinneista pidättäytyminen. Investointitaso on kuitenkin taloussuunnitelman mukaan edelleen korkea - vuosien 2020-2023 nettoinvestoinnit ovat yhteensä 128 milj. euroa. Toteutuessaan investoinnit lisäävät kaupungin velkamäärää ja korkokuluja sekä niiden myötä korkotason nousuun liittyviä riskejä.

Toisena talouden tasapainottamistoimenpiteenä on esitetty kaupungin tarjoamien palveluiden määrän tai laadun vähentämistä. Tämä edellyttää kattavaa palvelujen ja toiminnan arvottamista. Säästöjen aikaansaaaminen rakenteellisia muutoksia tekemällä, on erittäin haastavaa ja vaatii sekä kaupungin poliittiselta, että operatiiviselta johdolta selkeää ja vakaata näkemystä toteutuakseen. Kaupunginhallitus hyväksyi yksilöidyn

talouden tasapainottamisohjelman 28.10.2020 § 436. Ohjelmassa on 21 kohtaa, joiden tavoitteena on rakenteellisiin muutoksiin perustuvien säästöjen aikaansaaminen. Alustavan aikataulun mukaisesti toimenpiteet oli pääsääntöisesti tarkoitus toteuttaa maaliskuun 2020 loppuun mennessä, jolloin säästövaikutukset olisivat olleet nähtävissä jo vuoden 2020 aikana. Koronapandemian vuoksi määräaika jouduttiin kuitenkin siirtämään syyskuun loppuun, eikä tavoiteltuja säästöjä tulla alustavien arvioiden mukaan saavuttamaan.

Hämeen linna, kolikot

Edellä mainittujen talouden tasapainottamistoimenpiteiden osalta on tarkastuslautakunnan mielestä kiinnitettävä huomioita siihen, että Hämeenlinnan Seudun koulutuskuntayhtymän purkaminen, josta odotetaan suurinta taloudellista vaikutusta, on kertaluonteinen erä, jonka vaikutus niin ikään on kertaluonteinen. Siitä johtuen, on tärkeää keskittyä erityisesti pitkävaikutteisia säästöjä aikaansaaviin rakenteellisiin muutoksiin. Niiden avulla on mahdollista muuttaa talouskehityksen suuntaa, kohti tasapainoa.

Koronapandemian vuoksi talouden tilanne on kevään 2020 kuluessa kärjistynyt kriittiseksi ja kaupunginhallitus päätti 11.5.2020 § 193 suunnitelmasta, jonka perusteella vuoden 2021 talousarvio ja vuosien 2022 ja 2023 taloussuunnitelmat laaditaan supistuvan talouden mukaisesti nykyistä pienemmillä määrärahoilla.

Tasapainoinen talous on yksi olennainen tekijä kaupungin elinvoimaisuuden turvaamisessa. Arviointikertomuksen laatimishetkellä voimassa olevan taloussuunnitelman mukaan lähivuosien talouskehitys pitää suunnitelmakauden alijäämäisenä, eikä kuntalain mukainen talouden tasapainovaatimus toteudu. On välttämätöntä saada aikaan rakenteellisia ja pitkävaikutteisia säästöjä.

Tarkastuslautakunnan arviointi

Tavoite talouden tasapainosta ei arviointivuoden osalta toteutunut. Tulot eivät ole kasvaneet riittävästi suhteessa menoihin eikä kulujen kasvun hillitsemisessä ole täysin onnistuttu. Erityisen huolestuttavaa on ostopalvelumenojen suunniteltua nopeampi kasvu.

Kaupungin tarjoamien palvelujen määrän tai laadun alentamisen rinnalla olisi syytä painottaa palvelutuotannon tuottavuuden ja vaikuttavuuden parantamista kaupungin palvelujärjestelmän kokonaiskulujen kasvua hillitsevällä ja alentavalla tavalla.

Tarkastuslautakunnan suositus

- ✓ Talouden tasapainottaminen ja alijäämien kattaminen säädettyssä ajassa edellyttää erittäin tiukkaa menojen kasvun hillintää. Erityistä huomiota on kiinnitettävä viime vuosina suunniteltua nopeammin kasvaneiden ostopalvelumenojen kasvun hillintään. Menojen kehityksen seurannan ja kustannustehokkuudesta varmistumisen merkitys korostuu nykyisenkaltaisessa, erittäin haastavassa taloudellisessa tilanteessa.

Hämeen linna, haarniskat

4.3. TALOUDEN TUNNUSLUKUJEN KEHITYS

ARVIOINTIMENETTELY

Kuntalain 118 §:ssä on säädetty arviointimenettelystä, joka koskee erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevia kuntia. Kunnan ja valtion tulee yhdessä selvittää kunnan mahdollisuudet turvata asukkailleen lainsäädännössä edellytetyt palvelut sekä ryhtyä toimenpiteisiin edellytysten turvaamiseksi.

Arviointimenettely voidaan käynnistää, mikäli kunta ei ole kattanut taseeseen kertynyttä alijäämää kuntalain säättämässä määräajassa. Lisäksi arviointimenettely voidaan käynnistää jos asukasta kohden laskettu kertynyt alijäämä on kuntakonsernin viimeisessä tilinpäätöksessä vähintään 1 000 euroa ja sitä edeltäneessä tilinpäätöksessä vähintään 500 euroa, tai kunnan rahoituksen riittävyyttä ja vakavaraisuutta kuvaavien neljän kuntalaissa määritellyn talouden tunnusluvun raja-arvot täyttyvät kahtena vuonna peräkkäin. Nämä arviointimenettelyyn johtavat kriteerit tunnetaan nimellä kriisikuntakriteerit ja niiden mukaisten tunnuslukujen raja-arvot lasketaan vuosittain Tilastokeskuksen ylläpitämistä konsernitilinpäätösten tiedoista. Arviointimenettelyn käynnistämisestä ja laajuudesta päättää valtiovarainministeriö.

Tarkastuslautakunta arvioi kaupungin taloudellista tilannetta arviointimenettelyn kriteerien kautta.

Taseeseen kertyneen alijäämän kattaminen kuntalain 110 § 3 momentissa säädettyssä ajassa

Vuoden 2018 tilinpäätös oli -4,2 milj. euroa alijäämäinen. Alijäämää katettiin edellisten tilikausien ylijäämillä (1,9 milj. euroa), joten 31.12.2018 kertynyttä alijäämää oli yhteensä -2,2 milj. euroa. Vuoden 2019 tilinpäätös painui -11,5 milj. euroa alijäämäiseksi johtaen -13,7 milj. euron kumulatiiviseen alijäämään. Kertynyt alijäämä on katettava vuoden 2023 loppuun mennessä.

Tunnuslukujen raja-arvot

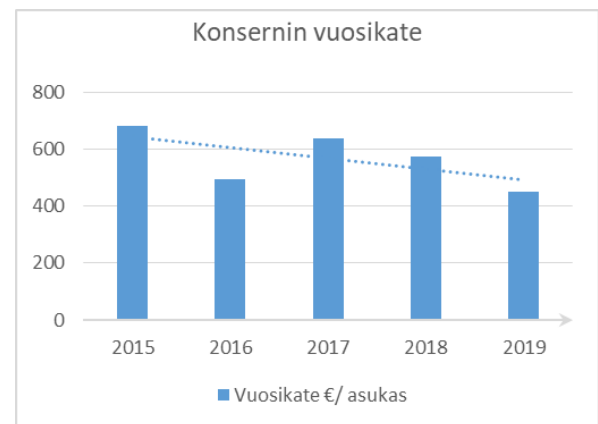
Arviointimenettely voidaan käynnistää, mikäli kaikki neljä tunnuslukua ovat kahtena vuonna peräkkäin täyttäneet säädettyt raja-arvot. Tunnusluvut ovat:

- ✓ konsernin vuosikate €/ asukas
- ✓ tulovero-% verrattuna maan keskiarvoon
- ✓ konsernin lainat €/ asukas
- ✓ konsernin suhteellinen velkaantuneisuus (%)

Hämeenlinnassa yksi näistä tunnusluvuista, konsernin suhteellinen velkaantuneisuus, on täyttynyt vertailukaudella 2015 - 2019 vuosittain.

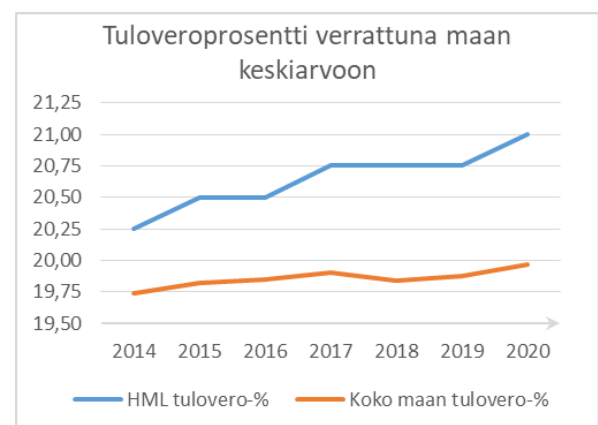
Vuosikate osoittaa tulo- ja rahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Vuosikate on keskeinen tunnusluku arvioitaessa tulo- ja rahoituksen riittävyyttä. Sen katsotaan olevan riittävä jos vuosikate on vähintään käyttöomaisuuden poistojen suuruinen. Negatiivinen vuosikate viestii tulo- ja rahoituksen heikkoudesta, silloin ei pystytä kattamaan edes juoksevia menoja.

Arviointimenettely: Mikäli kuntakonsernin vuosikate on ilman kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (1704/2009) 30 §:n mukaan myönnettyä harkinnanvaraisen valtionosuuden korotusta negatiivinen.

Kuntalaissa säädetty raja-arvo ei täyttynyt Hämeenlinnan konsernissa, vuosikate oli 452 €/ asukas.

Arviointimenettely: Mikäli kunnan tuloveroprosentti on vähintään 1,0 prosenttiyksikköä korkeampi kuin kaikkien kuntien painotettu keskimääräinen tuloveroprosentti.

Kuntalaissa säädetty raja-arvo ei täyttynyt Hämeenlinnassa, ero oli 0,87 prosenttiyksikköä. Kuntien keskimääräinen painotettu tuloveroprosentti vuonna 2019 oli 19,88 % ja Hämeenlinnassa veroja maksettiin 20,75 %:n mukaan.

Arviointimenettely: Mikäli asukasta kohden laskettu kuntakonsernin lainamäärä ylittää kaikkien kuntakonsernien keskimääräisen lainamäärän vähintään 50 prosentilla.

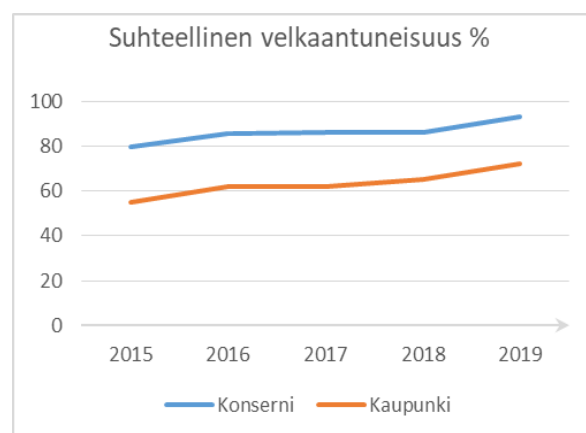

Kuntakonsernien keskimääräinen lainamäärä vuonna 2018 oli 6 537 €/ asukas², jonka 50 %:n ylitys olisi 9806 €. Hämeenlinnan konsernin lainat/ asukas tunnusluku vuonna 2019 oli 6 973 €, joten kuntalaissa säädetty raja-arvo ei täyttynyt.

Kuviossa on esitetty vuoden 2019 osalta myös uusi tunnusluku, konsernin lainat ja vuokravastuut €/ asukas. Tämä on otettu mukaan tarkasteluun, koska se kuvastaa paremmin kunnan taloudellista todellisuutta nykypäivänä, kun esimerkiksi kiinteistöjen leasing-järjestelyt ovat yleistymässä. Kriisikuntakriteerinä kyseistä tunnuslukua tullaan arvioimaan ensimmäistä kertaa vuonna 2022 perustuen vuosien 2020 ja 2021 tilinpäätöstiетoihin.

Arviointimenettely: Mikäli kuntakonsernin suhteellinen velkaantuminen on vähintään 50 prosenttia.

Tunnusluku kertoo kuinka paljon konsernin käyttöuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun.

Kuntalaissa säädetty raja-arvo täyttyi Hämeenlinnan konsernissa. Suhteellinen velkaantuneisuus oli tilinpäätöshetkellä 93 %. Prosenttiosuus on kasvanut vuodesta toiseen, kuten kuviosta on nähtävissä. Raja-arvo on täyttynyt kaikkina vertailuvuosina 2015 - 2018. Kaupungin vastaava tunnusluku seurailee konsernin kehitystä.

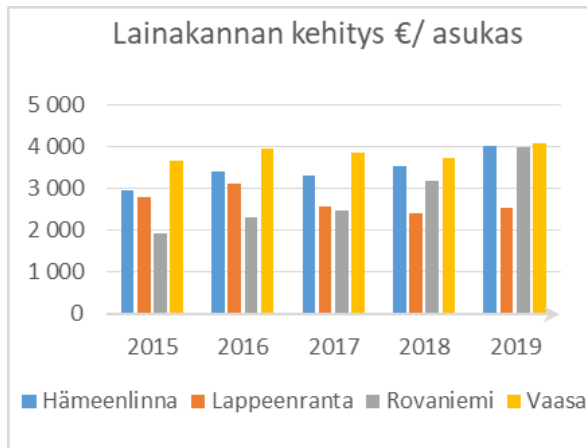
Verkatehdas, sisäpiha

² Vertailutietona käytetään Tilastokeskuksen julkaisemia kuntien tunnuslukuja, joista on raportointihetkellä saatavilla vuoden 2018 tilinpäätökseen perustuvat tiedot.

VERROKKIKAUPUNGIT

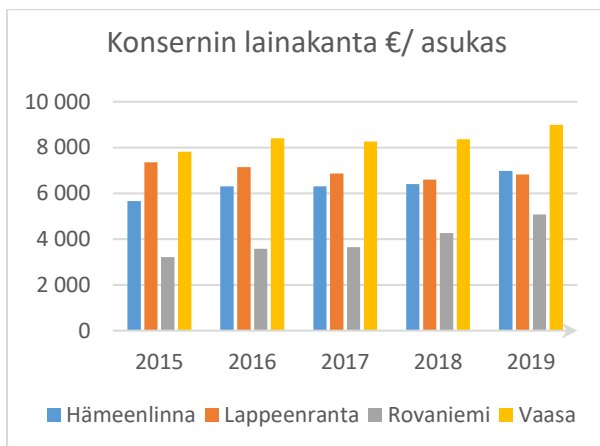
Alla on kuvattu joidenkin talouden tunnuslukujen kehitystä viimeisen viiden vuoden ajalta Hämeenlinnan ja kolmen muun kaupungin osalta. Verrokkikaupunkina ovat asukasluvultaan Hämeenlinnaa lähinnä olevat kaupungit – Lappeenranta, Rovaniemi ja Vaasa. Lähteenä on käytetty kaupunginhallitusten maaliskuussa käsittelemiä tilinpäätöksiä.

Lainakanta €/ asukas = Vieras pääoma - (Saadut ennako + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat) / asukasmäärä 31.12.2019

Hämeenlinnan lainakanta kasvoi edellisvuodesta peräti 33,7 milj. euroa ja oli tilinpäätöshetkellä 4 016 €/asukas. Se on 660 € enemmän kuin Manner-Suomen kuntien keskimääräinen lainakanta 3 356 €/asukas (enn. tieto). Vertailuryhmästä ainoastaan Lappeenranta sijoittuu alle kuntien keskiarvon (2 523 €/ asukas). Lappeenranta on ulkoistanut SOTE-palvelunsa.

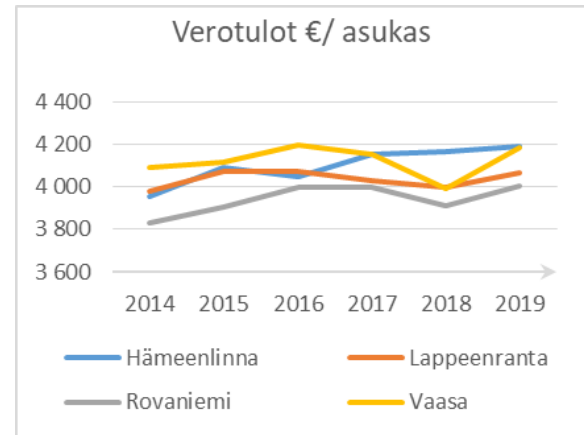
Konsernin lainakanta €/ asukas = Vieras pääoma - (Saadut ennako + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat) / asukasmäärä 31.12.2019

Konsernin lainakannalla tarkoitetaan korollista vierasta pääomaa. Lainakantaan lasketaan tällöin koko vieras pääoma vähennettynä saaduilla enakoilla sekä osto-, siirto- ja muilla veloilla.

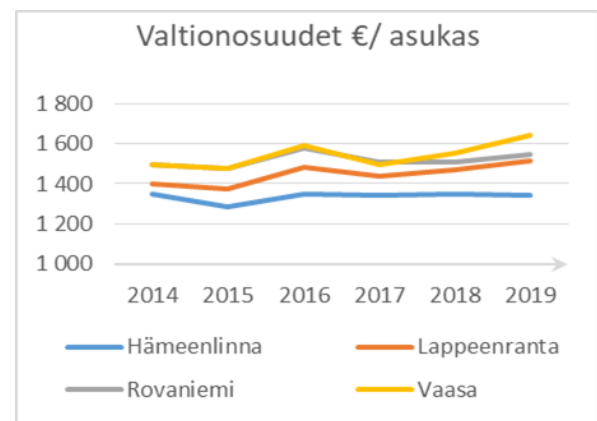
Hämeenlinna-konsernin lainakanta €/ asukas kasvoi edellisvuodesta 568 € eli noin 9 %. Lappeenrannassa luku kasvoi noin 3 %. Rovaniemellä konsernin lainakannan kasvu asukasta kohden oli 19 %. Vaasassa vastaava kasvu oli 8 %.

Hämeenlinnan verotulot kasvoivat edellisvuodesta noin 2,2 milj. € (0,8 %). Koko maan verotulot kasvoivat 2,6 %, eli Hämeenlinnan kehitys oli huomattavasti koko maan keskiarvoa heikompaa.

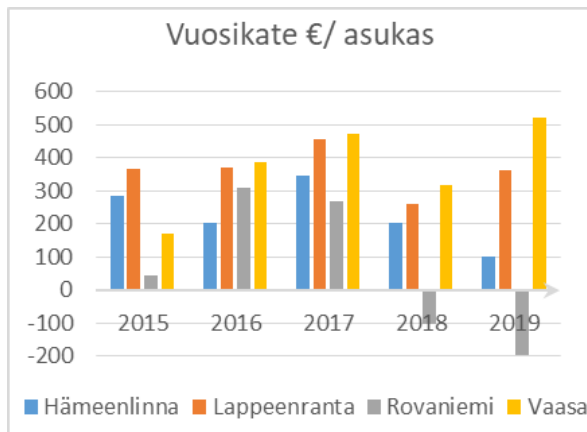
Verrokkikaupunkien verotulokehitys asukasta kohden on kuvion perusteella selvästi nousujohteisempaa kuin Hämeenlinnan vastaava, toisaalta kuviosta näkyy myös vuoden 2018 voimakkaampi notkahdus muiden kaupunkien verotulokehityksessä, joka kompensoi arviointivuoden tilannetta.

Hämeenlinnassa valtionosuutta saatiin 91 milj. euroa eli 1 345 €/ asukas. Laskua edellisvuoteen verrattuna oli 0,3 % (6 €/ asukas).

Kuntien keskimääräiset valtionosuudet kasvoivat 2,1 %, eli noin 180 milj. euroa. Myös kaikkien verrokkikuntien valtionosuudet kasvoivat hiukan. Erityisesti Vaasan saama valtionosuuden määrä näyttää nousevaa trendiä verrattuna Hämeenlinnaan. Vaasassa oli tilinpäätöshetkellä 38 asukasta enemmän kuin Hämeenlinnassa ja valtionosuus asukasta kohden oli 300 € enemmän, yhteensä Vaasa sai 20,3 milj. euroa enemmän valtionosuutta kuin Hämeenlinna.

Vuosikate osoittaa tulo-rahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Vuosikate on keskeinen tunnusluku arvioitaessa tulo-rahoituksen riittävyyttä. Keskimääräistä, kaikkia kuntia koskevaa tavoitearvoa ei voida asettaa. Kunta-kohtaisia eroja selittävät toimintojen organisointi ja palvelutoiminnan laajuus.

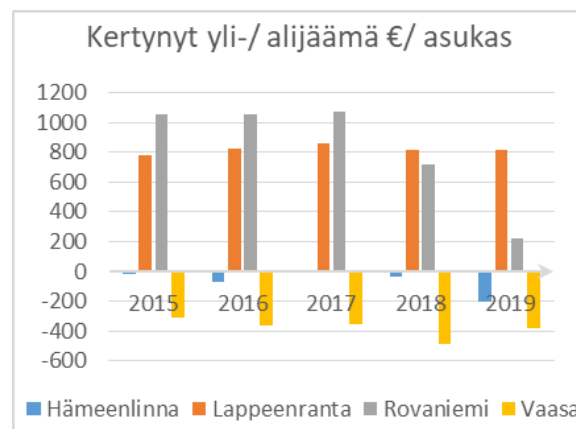
Kaupungin vuosikate oli 6,75 milj. euroa, joka oli 12,1 milj. euroa huonompi kuin alkuperäisessä talousarviossa ennakoitiin, mutta 9,9 milj. euroa muutettua talousarviota parempi. Vuosikate heikkeni 51 % edelliseen vuoteen verrattuna ollen 103 €/ asukas. Rovaniemen vuosikate painui edellisvuotta negatiivisemmaksi (88 %) kun taas Lappeenrannan (39 %) ja Vaasan (65 %) luvut kasvoivat positiiviseen suuntaan, ollen huomattavasti Hämeenlinnan tasoa korkeammalla.

4.4. KONSERNI JA KONSERNIVALVONTA

Hämeenlinnan kaupunkikonserni muodostuu kaupungista emoyhteisönä ja sen tytäryhteisöistä. Tytäryhteisöjä ovat ne yhtiöt, säätiöt ja kuntayhtymät, joissa kaupunki käyttää määräysvaltaa. Hämeenlinnan kaupunki omistaa tai käyttää puhevaltaa myös lukuisissa muissa yhteisöissä, joissa se ei ole määrävässä asemassa.

Kaupunginvaltuusto päättää omistajaohjauksen periaatteista ja omistajaohjauksesta. Omistajaohjauksella tarkoitetaan niitä tavoitteita ja menettelytapoja, joita kaupunki omistajana kohdistaa yhtiöihin tai muihin yhteisöihin, jotta kaikessa toiminnassa otetaan huomioon kaupunkikonsernin kokonaisuus. Omistajapoliittiset linjaukset on koottu valtuuston 14.5.2018 § 57 hyväksymään asiakirjaan, johon sisältyy omistajapoliittisten periaatteiden lisäksi merkittävimmille konserniyhteisöille asetetut valtuustokauden mittaiset strategiset, kaupunkikonsernin kokonaisuutta ajavat tavoitteet.

Kertynyt yli-/ alijäämä €/ asukas = [Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + Tilikauden ylijäämä (alijäämä)] / asukasmäärä 31.12.2019.

Luku osoittaa kunnan asukaskohtaisen kertyneen ylijäämän tai katettavaksi kertyneen alijäämän määrän.

Hämeenlinnan tulos oli -11,48 milj. euroa alijäämäisen. Kun siihen lisätään edellisenä vuonna kertynyt alijäämä, on taseessa katettavaa alijäämää yhteensä -13,71 milj. euroa eli noin 203 €/ asukas. Vaasassa katettavaa alijäämää asukasta kohden on enemmän, 381 €. Lappeenrannan ja Rovaniemen taseissa on edelleen aikaisemmilta tilikausilta kertynyttä ylijäämää, joskin Rovaniemen kohdalla kuvio kertoo kahden edellisen tilikauden tappiollisten tulosten vaikutuksista kertyneen ylijäämän määrään.

Kaupunki on nimennyt strategisiksi yhteisöiksi kahdeksan tytäryhtiötä ja kolme säätiötä, jotka ovat kaupungin strategian toteuttamisen kannalta oleellisia tai joiden kehitysvaihe/ laajuus edellyttää toiminnan tarkempaa seuraamista ja ohjeistamista. Strategisille tytäryhtiöille asetetaan vuosittain talousarvion yhteydessä valtuustoon nähden sitovat tavoitteet.

Vuosien 2017 - 2019 aikana toteutettiin konsernirakenneuudistus, jossa yhteisöjen määrää vähennettiin ja toimintoja järjesteltiin erilaisin yritysjärjestelyin. Arviointivuoden aikana toteutettiin mm. Kiinteistö Oy Hansalogistiikan ja Työsyke Oy:n myynnit ja saatiin päätökseen Hämeenlinnan Eteläranta Oy:n ja Lammin Kehitys Oy Myötätuulen purkamisen. KuntaPro Oy fuusioitui Kunnan Taitoan kanssa muodostaen Sarastia Oy:n, jossa kaupungin omistusosuus jäi alle osakkuusyhtiörajan. Hämeenlinnan kaupunkikonserniin kuului vuoden 2019 lopussa 25 tytäryhteisöä ja kahdeksan osakkuusyhteisöä.

Konserniohjauksen uudistaminen sisältyi konsernirakenneuudistukseen ja se toteutettiin uudistamalla mm. edellä mainitut kaupungin omistajapolitiittiset linjaukset, myös konserniohje ja omistajaohjauksen raportointikäytännöt uudistettiin. Uusi konserniohje astui voimaan 1.1.2019 ja siinä määritellään tarkemmin menettelytavat, joilla omistajaohjausta toteutetaan. Tavoitteena on tehostaa johtamisen edellytyksiä niin, että kaupunkikonsernia ja kaupungin muuta toimintaa voidaan johtaa kokonaisuutena yhtenäisin periaattein ja kaupunkikonsernin kokonaisuus huomioon ottaen. Kuntalain säännösten mukaan konserniohjetta sovelletaan kaupungin tytäryhteisöjen ja soveltuvin osin osakkuusyhteisöjen omistajaohjaukseen.

Konsernivalvonnan tarkoituksena on varmistaa, että konsernin toiminta on taloudellista ja tuloksellista, asetetut tavoitteet saavutetaan, päätösten perusteena oleva tieto on riittävää ja luotettavaa ja että lain säännöksiä, viranomaisohjeita ja toimielinpäätöksiä noudatetaan ja että omaisuus ja voimavarat turvataan. Konsernivalvonnasta vastaa konsernijohto, johon kuuluvat kaupunginhallitus, kaupunginjohtaja ja apulaiskaupunginjohtaja.

Konsernivalvonnan toteuttamisesta on annettu selvitys tilinpäätöksessä. Tarkastuslautakunta on lisäksi arviointivuoden aikana saanut liiketoimintajohtajalta selvityksen konsernivalvonnan toimenpiteistä, strategisten yhtiöiden sitovien tavoitteiden toteutumisesta ja tulevaisuuden näkymistä.

4.5. STRATEGISILLE TYTÄRYHTIÖILLE ASETETTUJEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

Tarkastuslautakunnan arviointi ulottuu kuntalain 121.2 §:n perusteella kunnan oman toiminnan lisäksi myös tytäryhtiöille asetettujen tavoitteiden toteutumiseen ja tytäryhtiöiden toiminnan tuloksellisuuden arviointiin.

Kaupungin keskeisimmille tytäryhtiöille (8 kpl) asetetaan vuosittain valtuustoon nähden sitovat tavoitteet, jotka perustuvat kaupunkistrategiassa esitettyihin arvoihin, visioon ja kaupunkitason tavoitteisiin. Valtuuston hyväksymät tavoitteet ovat yhtiöiden kanssa tehtävien palvelusopimusten lähtökohtina. Yhtiökohtaisten tavoitteiden lisäksi kaikille strategisille tytäryhtiöille asetettiin edellisvuoden tapaan erityiseksi tavoitteeksi työllisyystoimenpiteisiin osallistuminen. Työllisyystoimenpiteillä tarkoitetaan ensisijaisesti työkokeilua ja kuntouttavaa työtoimintaa sekä palkkatukityöllistämistä. Niiden ohella yhtiöt voivat raportoida myös osallistumisestaan korkeakoulu- ym. harjoittelun mahdollistamiseen.

Yhtiöt ovat raportoineet sitovien tavoitteiden toteutumisesta valtuustolle kolmannesvuosiraporttien yhteydessä ja tilinpäätöksessä.

Omistajapolitiittisissa linjauksissa on asetettu kaupungin keskeisimmille yhteisöille pitkän tähtäimen tavoitteet, joiden kehittymisestä raportoitii ensimmäistä kertaa keväällä 2020 julkaistussa yhteisöjen vuosikatsauksessa. Siinä kerrottiin yhteisöjen taloudesta ja toiminnasta, sekä pitkän tähtäimen tavoitteiden toteutumisesta.

Tarkastuslautakunta arvioi strategisten tytäryhtiöiden tavoitteiden toteutumista ottaen huomioon tilinpäätöksessä raportoidut toiminnallisten tavoitteiden toteutumiset, sekä vuosikatsauksessa rapor-

toidut tiedot taloudesta ja toiminnasta. Liiketoimintajohtaja esitteli omistajaohjauksen arvion toiminnallisten tavoitteiden osalta vieraillessaan tarkastuslautakunnassa kevään aikana. Tarkastuslautakunnan arviointi tavoitteiden toteutumisesta vastaa pääsääntöisesti omistajaohjauksen lautakunnalle esittämää arviota.

Strategisten tytäryhtiöiden 47 valtuustoon nähden sitovasta tavoitteesta 66 % toteutui, 24 % ei toteutunut, 4 % toteutui osittain ja 6 %:n toteutumista ei voida arvioida. Tarkastuslautakunnan mielestä tavoitteiden toteuma oli kokonaisuudessaan hyvä. Arvioinnissa on käytetty seuraavaa suunta-antavaa asteikkoa:

%	Arvio:	%
0 ≤	huono	< 30
30 ≤	kohtalainen	< 55
55 ≤	hyvä	< 80
80 ≤	erinomainen	≤ 100

Tässä luvussa on esitetty ensin yhtiökohtaiset taulukot tavoitteiden toteutumisesta, jonka jälkeen on tehty yhteenveto niistä, sekä vastaavat tiedot vertailuvuoden osalta.

Hämeenlinnan Vanhusten Asuntosäätiön toimitusjohtaja ja Kanta-Hämeen Sairaskotisäätiön johtaja ovat toimintakauden aikana esitelleet lautakunnalle toimintaansa ja tavoitteidensa toteutumista. Kyseiset säätiöt on määritelty kaupungin toiminnan kannalta strategisesti tärkeiksi ja vaikka niille ei ole asetettu valtuustoon nähden sitovia vuositavoitteita, on niillä omistajapolitiittisissa linjauksissa asetetut tavoitteet, joiden toteutumisesta ne kertoivat lautakunnalle. Säätiökohtaiset koosteet ja niihin liittyvät arvioinnit löytyvät tämän kappaleen lopusta, yhtiöiden toteumataulukkojen jälkeen.

4.5.1 STRATEGISET TYTÄRYHTIÖT

Tavoite saavutettiin täysin, tai saavuttamatta jääneiden tulosten osuus oli vähäinen ja epäolennainen	●
Tavoite toteutui osittain, vähintään puolet tavoitelluista tuloksista saavutettiin	●
Tavoite ei toteutunut, tai vain alle puolet tavoitelluista tuloksista saavutettiin	●
Tavoitetta ei voida arvioida esim. mittaustulokset valmistuivat myöhemmin tai tavoite on epäselvä	●

HÄMEENLINNAN ASUNNOT OY	Arvio toteutumasta
1. Tulos ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja > 0 €	●
2. Tilojen käyttöaste yli 95 %.	●
3. Vuoden 2018 aikana toteutettiin laajamittainen kiinteistöjen teknisen kunnan arviointi ja salkutus. Salkutuksen jatkotyönä tehdään kiinteistöjen toiminnallinen pitkän tähtäimen suunnitelma.	●
4. Vuonna 2018 toteutetun yhteistyöselvityksen toimenpidesuunnitelman toteuttaminen.	●
5. Työllisyystoimenpiteisiin osallistuminen.	●
<i>Tavoitteiden toteuma on hyvä (3/5 = 60 %)</i>	

3. Yhtiö raportoi, että suunnitelma on tekeillä, mutta kunnolla ja laaja- alaisesti sen tekeminen vie aikaa.

HÄMEENLINNAN KAUPUNGIN TEATTERI OY	Arvio toteutumasta
6. Tulos ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja > 0 €	●
7. Myyntituotot kasvavat edellisestä vuodesta	●
8. Yhtiö uudistaa toimintaansa siten, että taloudelliset toimintaedellytykset paranevat pysyvästi	●
9. Asiakastytyväisyyskyselyn tulos yli 4 (asteikolla 1-5)	●
10. Henkilöstötyytyväisyys kehittyi positiivisesti edelliseen vuoteen verrattuna	●
11. Työllisyystoimenpiteisiin osallistuminen	●
<i>Tavoitteiden toteuma on kohtalainen (2/6 = 33 %)</i>	

8. Teatterin hallintorakennetta muutettiin vuonna 2019 ja tavoitteena on toiminnan uudistaminen ja taloudellisten toimintaedellytysten parantaminen Teatterin tuotantorakenteita muuttamalla:

- ✓ Teatterin omaa tuotantoprosessia muutetaan siten, että näytelmät tuotetaan jatkossa por-rasteisella resursoinnilla.
- ✓ Toiseksi keinoksi on valittu yhteistyö muiden esittävän taiteen toimijoiden kanssa. Produktioiden kustannukset ja tulot jaetaan monen tuottajan kesken.
- ✓ Kolmantena toiminnan uudistamisen keinona on kulttuurin valtakunnallisen tarjonnan huomioiminen. Teatteri valitsee vierailuesityksiksi yleisöään eniten kiinnostavat tuotannot. Tämä tarjonnan lisääminen, monipuolistaminen sekä

esitysten ajallinen ja määrällinen optimointi mahdollistavat katsojamäärän nousun ja pää-sylipputulosten kohoamisen.

10. Keväällä 2019 toteutetun henkilöstötyytyväisyyskyselyn tulos oli huono. Tähän on reagoitu ja ryhdytty toimenpiteisiin. Vuonna 2020 on tarkoitus toteuttaa henkilöstötyytyväisyyskysely kahdesti, jotta pystytään nopeammin reagoimaan muutos-vaiheessa mahdollisiin haasteisiin.

HÄMEENLINNAN LIIKUNTAHALLIT OY	Arvio toteutumasta
12. Positiivinen tuloskehitys	●
13. Kunnossapito-ohjelma toteutuu suunnitellusti	●
14. Hämeenlinnan uimahallin kävijämäärän kasvu 10 % vuodesta 2015	●
15. Liikuntatilojen käytön tehostaminen	●
16. Asiakastytyväisyyskyselyn tulos on vähintään 3,5 (asteikolla 1-5)	●
17. Työllisyystoimenpiteisiin osallistuminen	●
<i>Tavoitteiden toteuma on hyvä (4/6 = 67 %)</i>	

13. Mittarina on kunnossapito-ohjelman toteutuminen (% suunnitellusta), mutta tavoitetasoa ei ole määritelty. Kunnossapito-ohjelman on raportoitu toteutuneen 70 %.

15. Tilojen käyttöaste on pienentynyt keskimäärin 3-5 %-yksikköä edellisvuoteen verrattuna pl. jäähallit ja jalkapallohalli.

HÄMEENLINNAN PYSÄKÖINTI OY	Arvio toteutumasta
18. Tilikauden tulos > 0 €	●
19. Pysäköintilaitosten käyttöaste kasvaa 5 % edellisestä vuodesta	●
20. Asemanrannan palvelu- ja pysäköintilaitoksen rakentaminen käynnistyy vuoden 2019 aikana	●
21. Yhtiö osallistuu keskustan pysäköintiratkaisun valmisteluun	●
22. Yhtiö kehittää katualueen maksullisen pysäköinnin maksujärjestelmiä ja niiden kunnossa pysymistä	●
23. Asiakastytyväisyyskyselyn tulos on vähintään 3,5 (asteikolla 1-5)	●
24. Työllisyystoimenpiteisiin osallistuminen	●
<i>Tavoitteiden toteuma on hyvä (5/7 = 71 %)</i>	

19. Mittariksi on määritelty keskimääräinen käyttöaste laitoksittain (%), käyttöasteen kasvu (%), pitkäaikainen ja lyhytaikainen pysäköinti eroteltuna.

Toteumassa on raportoitu tiedot mittarin mukaisesti pl. käyttöasteen kasvuprosentti (tai tiedot vertailuvuodesta).

On kuitenkin todettu, että käyttöasteet laskivat.

- ✓ Kaivoparkki: lyhytaikainen pysäköinti 3,05 % ja pitkäaikainen pysäköinti 57,72 %.
- ✓ Keinuparkki: lyhytaikainen pysäköinti 5,41 % ja pitkäaikainen pysäköinti 81,13 %

HÄMEENLINNAN SEUDUN VESI OY	Arvio toteutumasta
25. Talousveden laadun tulee täyttää talousvedelle asetetut laatuvaatimukset (ei poikkeamia) ja -tavoitteet (enintään 5 poikkeamaa).	●
26. Jätevedenpuhdistamolla saavutetaan ympäristöluvan mukaiset lupaehdot valvovan viranomaisen hyväksymällä tavalla.	●
27. Talousveden jakelun toimintavarmuutta kuvaavien vastausten keskiarvo vuosittaisessa asiakastytyväisyyskyselyssä vähintään 8,75 (maksimi 10)	●
28. Viemäriverkoston ylivuotojen määrä vähenee	●
29. Työllisyystoimenpiteisiin osallistuminen	●
<i>Tavoitteiden toteuma on kohtalainen (2/5 = 40 %)</i>	

26. Paroisen ja Lammin puhdistamot pääsivät lupaehtoihin. Akaan puhdistamo ei lupaehtoja täyttänyt. Tavoite toteutui osittain.

28. Akaassa ylivuotojen määrä kasvoi, mutta Hämeenlinnassa väheni. Yhteensä prosentuaalinen

osuus vastasi viiden edellisen vuoden keskiarvoa. Tavoite toteutui osittain.

29. Velvoitetyöllistettyjä yritettiin saada kahteen erilliseen tehtävään. Kumpikaan hakukerta ei tuottanut tulosta. Tavoite ei täyttynyt.

LINNAN KEHITYS OY	Arvio toteutumasta
30. Hämeenlinnan vetovoima kasvaa; vierailijoiden määrä kasvaa	●
31. Kaupunkimarkkinoinnin tavoitteena on tukea Hämeenlinnan tunnettuuden ja vetovoiman lisäämistä, nettomuuton kasvua, vierailijamäärän kasvua sekä sijoittuvien yritysten saamista Hämeenlinnaan	●
32. Linnan Kehitys hankkii aktiivisesti uusia sijoittuvia yrityksiä Hämeenlinnaan valitun strategian mukaisesti; Linnan Kehityksen kautta sijoittuvien yritysten avulla saatavien työpaikkojen määrä vähintään 180	●
33. Uusien työpaikkojen syntyminen Hämeenlinnassa jo oleviin yrityksiin	●
34. Yhtiö toimii aktiivisena osapuolena ekosysteemimallin toimeenpanossa	●
35. Linnan Kehityksen palveluita käyttäneet asiakkaat kokevat palvelut laadukkaiksi ja hyödyllisiksi; asiakastytyväisyyskyselyn tulos vähintään 3,5 (asteikolla 1-5)	●
36. Henkilöstötyytyväisyys kehittyy positiivisesti edelliseen vuoteen verrattuna	●
37. Työllisyystoimenpiteisiin osallistuminen	●
<i>Tavoitteiden toteuma on erinomainen (7/8 = 88 %)</i>	

33. Vuoden aikana yrityspalvelutiimi teki 757 yrityskäyntiä ja erilaisia yrityscaseja 80 kpl. Asiakastapauksia järjestettiin 58 kpl ja niissä kävi 2167 henkilöä. Isoimpia tapahtumia olivat Hämeen Mafia ja ensimmäistä kertaa järjestetty Linnan Business Turnajaiset. Yrityskäynneistä 167 kpl oli työllisyysagenttien tekemiä. Työllisyysagenttien toiminnan kautta uusia työpaikkoja löytyi 75 kpl ja työkokeilu- paikkoja 8 kpl. Arviointivuonna 39 yritystä osallistui

LinkRoom-toimintaan. Tavoitteelle ei ollut asetettu lukumääräistä tavoitetasoa, joten toteuman arviointi on haastavaa.

35. Asiakastytyväisyys kysymyksen "Kuinka todennäköisesti suosittelet Linnan Kehitystä?" vastauksien keskiarvo oli 9,47 (asteikko 1-10).

LINNAN KIINTEISTÖKEHITYS OY	Arvio toteutumasta
38. LKK toimii markkinalähtöisesti ja taloudellisesti ja tuloksekkaasti; Tulos ennen satunnaisia eriä vähintään +/-0 €	●
39. Yhtiö hakee aktiivisesti uusia kiinteistökehityshankkeita joko Hämeenlinnassa sijaitseville yrityksille tai tänne sijoittuville yrityksille; Nimettyjä kiinteistökehityshankkeita vähintään 5 /v, joista käynnistetty 1/v.	●
40. LKK:n kiinteistöjen kunto, imago ja palvelut houkuttelevat asiakkaita; Kiinteistöliiketoiminnan kiinteistöjen käyttöaste on keskimäärin 85 %.	●
41. Työllisyystoimenpiteisiin osallistuminen	●
<i>Tavoitteiden toteuma on erinomainen (4/4 = 100 %)</i>	

39. Käynnistettyjä kiinteistökehityshankkeita oli kaksi ja nimettyjä kiinteistökehityshankkeita yhdeksän.

VERKATEHDAS OY	Arvio toteutumasta
42. Tulos ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja > 0 €	●
43. Toimitilojen vuokrausaste yli 94 % (pitkäaikainen vuokraus)	●
44. Tapahtumaliiketoiminnan* toteutuneiden asiakastapahtumien määrä on yli 270	●
45. Palveluliiketoiminnan asiakaspalautemittarin arvo on yli 3,4	●
46. Alueen vuotuinen käyntikertojen määrä on > 550 000	●
47. Työllisyystoimenpiteisiin osallistuminen	●
<i>Tavoitteiden toteuma on hyvä (4/6 = 67 %)</i>	

43. - 44. Toimitilojen vuokrausaste oli 99,5 % (2018: 98,9 %) ja asiakastapahtumien määrä 288 (2018: 293).

46. Alueen vuotuinen käyntikertojen määrä oli 665 200 ja ylitti tavoitteen 115 200 kävijällä, edellisvuoteen verrattuna määrä kasvoi 17 200.

4.5.2. YHTEENVETO

Tavoitteiden toteutuminen oli yhtiöiden osalta vaihtelevaa. Osalle asetettiin yhtenäisiä tavoitteita, kuten taloudelliseen tulokseen, asiakastyytyväisyyteen tai tilojen käyttöasteeseen liittyviä tavoitteita. Työllisyystoimenpiteisiin osallistuminen oli ainoa tavoite, joka asetettiin kaikille yhtiöille. Se toteutui niistä neljässä. HS-Vesi Oy raportoi, että yrityksistä huolimatta velvoitetyöllistettyjä ei onnistuttu saamaan kahteen tehtävään. Yleisesti arvioiden työllistämistavoitteessa onnistuttiin kohtalaisesti (4/8 = 50 %).

Tilikauden tulosta koskeva tavoite asetettiin kuudelle yhtiölle kahdeksasta ja se toteutui niistä neljässä. Huomioitavaa on, että Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy:n tulokset kehityksen osalta seurataan käyttökateen kehittymistä tilikauden tuloksen sijaan. Se on parantunut vuodesta 2015 ja viimevuoteen verrattuun kasvuun merkittävimmin vaikuttanut tekijä oli uimahallin vakiintunut käyttö ja energiatehokkuus, erityisesti lämmityksen osalta. Taloudellista tulosta/ tuloksetusta mittaava tavoite toteutui yhtiöissä hyvin (4/6 = 67 %).

Asiakastyytyväisyyttä koskeva tavoite asetettiin kuudelle yhtiölle kahdeksasta ja se toteutui niissä kaikissa. Erinomaista onnistumista tämän tavoitteen osalta voidaan pitää arvokkaana.

Tilojen käyttö- tai vuokrausastetta mittaava tavoite asetettiin viidelle yhtiölle ja se toteutui kolmessa niistä. Tulosta voidaan pitää hyvänä (3/5 = 60 %).

Henkilöstötyytyväisyyden kasvutavoite asetettiin kahdelle yhtiölle. Linnan Kehitys Oy:ssä se toteutui, mutta Hämeenlinnan Kaupungin Teatteri Oy:n osalta tulos oli heikko. Toimenpiteisiin on ryhdytty

ja vuonna 2020 on tarkoitus toteuttaa henkilöstötyytyväisyyskysely kahdesti, jotta pystytään nopeammin reagoimaan muutosvaiheessa mahdollisiin haasteisiin. Onnistumisena teatterin osalta tarkastuslautakunta nostaa vuosien 2018 - 2019 säästöavoitteen saavuttamisen (yhteensä 200 000 euroa) ja positiiviseen tulokseen pääsemisen.

Suurin onnistuja valtuuston asettamien sitovien tavoitteiden saavuttamisen näkökulmasta oli Linnan Kiinteistökehitys Oy, joka saavutti kaikki sille asetetut tavoitteet (100 %). Seuraavana oli Linnan Kehitys Oy (88 %) ja kolmantena Hämeenlinnan Pysäköinti Oy (71 %).

Edellisvuoteen verrattuna asetetuista tavoitteista saavutettiin suhteellisesti suurempi osa (66 % vrt. 63 %). Osittain toteutuneiden ja sellaisten tavoitteiden joiden toteumaa ei voida arvioida, yhteenlaskettu suhteellinen osuus on pysynyt samalla tasolla vuoteen 2018 verrattuna. Tavoitteita oli arvioitu vuonna asetettu yhteensä yhdeksän kappaletta enemmän kuin vertailuvuonna, johtuen pääasiassa siitä, että Hämeenlinnan Kaupungin Teatteri Oy:lle ei ollut vuonna 2018 asetettu valtuustoon nähden sitovia tavoitteita.

Tarkastuslautakunta haluaa erityisesti kiittää ja kiinnittää huomiota omistajaohjauksikön koostamaan Yhteisöjen vuosikatsaus 2019 -raporttiin, joka julkaistiin ensimmäistä kertaa tänä keväänä ja joka antaa tiiviin, selkeän ja informatiivisen näkymän yhteisöjen toimintaan ja talouteen.

Vuosikatsaukseen on koottu tiedot niiden Hämeenlinnan kaupungin omistamien tai kaupungin määräysvallassa olevien yhteisöjen taloudesta ja toiminnasta, joille on asetettu yhteisökohtaiset linjaukset ja omistaja-arvoa kuvastavat tavoitteet kaupunginvaltuuston 14.5.2018 § 57 hyväksymissä omistajapoliittisissa linjauksissa.

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan vuosikatsauksella on hyvät edellytykset lisätä kaupungin hallinnoiman toiminnan avoimuutta ja läpinäky-

vyttä, sekä vahvistaa tietoon perustuvaa omistaja-ohjausta, kuten sen tarkoitukseksi on julkaisun alkusanoissa määritelty.

Tarkastuslautakunnan suositus

Lautakunta pitää tärkeänä, että konserniyhteisöt ovat keskeinen osa kaupungin ja kaupunkikonsernin talouden tasapainotusohjelman valmistelua ja toteutusta. Kaupunginhallituksen tulee seurata tämän etenemistä erityisellä tarkkuudella.

2019	Tavoitteet yhteensä	Toteutui	Osittain	Ei toteutunut	Ei voi arvioida
		●	●	●	●
Hämeenlinnan Asunnot Oy	5	3		2	
Hämeenlinnan Kaupungin Teatteri Oy	6	2		3	1
Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy	6	4		1	1
Hämeenlinnan Pysäköinti Oy	7	5		2	
Hämeenlinnan Seudun Vesi Oy	5	2	2	1	
Linnan Kehitys Oy	8	7			1
Linnan Kiinteistökehitys Oy	4	4			
Verkatehdas Oy	6	4		2	
Yhteensä	47	31	2	11	3
<i>Suhteellinen osuus</i>	<i>100 %</i>	<i>66 %</i>	<i>4 %</i>	<i>23,5 %</i>	<i>6,5 %</i>

2018	Tavoitteet yhteensä	Toteutui	Osittain	Ei toteutunut	Ei voi arvioida
		●	●	●	●
Hämeenlinnan Asunnot Oy	5	2	1	2	
Hämeenlinnan Kaupungin Teatteri Oy	-	-	-	-	-
Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy	7	5		2	
Hämeenlinnan Pysäköinti Oy	6	3	1	2	
Hämeenlinnan Seudun Vesi Oy	5	4		1	
Linnan Kehitys Oy	6	2		2	2
Linnan Kiinteistökehitys Oy	4	4			
Verkatehdas Oy	5	4		1	
Yhteensä	38	24	2	10	2
<i>Suhteellinen osuus</i>	<i>100 %</i>	<i>63 %</i>	<i>5,5 %</i>	<i>26 %</i>	<i>5,5 %</i>

HÄMEENLINNAN VANHUSTEN ASUNTOSÄÄTIÖ SR

Hämeenlinnan Vanhusten Asuntosäätiö on Hämeenlinnan kaupunkikonserniin kuuluva yleishyödyllinen säätiö, joka on perustettu vuonna 1979. Säätiön tarkoituksena on parantaa ensisijassa vähävaraisten vanhusten asuinoloja ja asunnon-saantimahdollisuuksia. Tarkoitustaan säätiö toteuttaa vuokraamalla rakennuttamiaan tai sen hallintaan ja omistukseen luovutettuja tai muuten hankkimiaan asuntoja mahdollisimman halpaa vuokraa vastaan vähintään 60 vuotta täyttäneille hämeenlinnalaisille.

Tavoitteiden toteutumista seurataan tilikauden tuloksen ja asuntojen käyttöasteen lisäksi omistajapoliittisten linjausten mukaisten tavoitteiden osalta. Säätiön talous on tasapainossa laaditun talousarvion mukaisesti ja investoinnit toteutetaan kiinteistöstrategian mukaisesti. Sekä taloudellisiin, että toiminnallisiin tavoitteisiin on vuonna 2019 päästy.

Asiakastyytyväisyyden osalta tietoa ja palautetta saadaan esim. vuosittaisissa asukaskokouksissa, talonmiesten ja yhteisöohjaajan sekä kaupungin hoivahenkilöstön välityksellä, joskus myös suorilla yhteydenotoilla. Konkreettisenä mittarina nähdään asuntojen käyttöaste, jota seurataan kuukausittain. Se on 2000-luvulla ollut keskimäärin 96 % - 98 % ja kantakaupungissa tammikuussa 2020 nousut 99 %:iin, jota voidaan pitää erittäin hyvänä.

Henkilöstön työhyvinvointia edistetään tyky- ja tyhytapahtumilla, kulttuuri- ja liikuntaeduilla sekä seuraamalla työterveyskäyntien ja sairaslomien määriä. Kehityskeskustelut järjestetään säännöllisesti ja henkilöstöä kannustetaan avoimeen ja suoraan kommunikaatioon.

Tulevaisuuden näkymät ovat säätiön toimitusjohtajan mukaan suhteellisen vakaat, joskin korjaushaasteet kasvavat. Pitkällä aikavälillä suunnitelmallisen

kiinteistöhallinnan avulla toimintaa voidaan ylläpitää, mutta siihen vaikuttavien muuttujien, kuten pääomakulujen kasvun, vaikutukset tulee huomioida. Vanhusten määrä lisääntyy erittäin voimakkaasti kahden seuraavan vuosikymmenen kuluessa ja tulee näkymään asuntojen kysynnän kasvuna.

Säätiön oman arvion mukaan riskejä ovat käyttöasteet, korjausvelka ja korot, joihin pyritään varautumaan resurssien mukaan. Riskinä tunnistetaan myös säätiön ohut organisaatio, jolloin yhden henkilön poissaolo vaikuttaa käytännön toimintaan. Hallituksen vaihtuvuus nähdään haasteellisenä.

Vuoropuhelua kaupungin kanssa pyritään edelleen kehittämään. Lisäksi kannustetaan pitäjien syrjässä asuvia ikäihmisiä muuttamaan taajamissa vapaina oleviin säätiön asuntoihin. Pitäjien käyttöaste oli arviointivuoden aikana 90 %, kun se kantakaupungissa oli 98 %.

Ajankohtaista:

- ✓ Lammin hyvinvointikeskus (HVK) valmistuu lokakuun lopussa 2020
- ✓ Keinusaari II-vaiheen suunnittelu aloitetaan Lammin HVK:n jälkeen
- ✓ kiinteistöjen lämmitysenergiasta tuotetaan "ympäristöystävällisesti" jo 1/3 Lammin HVK:n valmistuttua, määrä kasvaa strategian mukaisesti

Tarkastuslautakunnan arviointi

Lautakunta toteaa tyytyväisenä, että Vanhusten Asuntosäätiötä hoidetaan ammattimaisesti ja sen näkyvyys kaupungin suuntaan on parantunut strategiseksi säätiöksi määrittelyn jälkeen.

Havainnekuva Lammin hyvinvointikeskus
Ajan Arkkitehdit Oy/ Asko Kaipainen

KANTA-HÄMEEN SAIRASKOTISÄÄTIÖ sr ILVESKOTI

Kanta-Hämeen Sairaskotisäätiön tarkoituksena on tuottaa hoito- ja kuntoutuspalveluja sotainvalideille sekä heidän puolisoilleen ja leskilleen ja tämän tarpeen väistyessä muille ikääntymisen tai sairauden tai vammautumisen vuoksi kuntoutusta ja hoitoa tarvitseville. Erityinen painopiste säätiön toiminnassa on ikääntyneiden henkilöiden kotona asumisen tukemisessa.

Ilveskoti on säätiömuotoinen yksityinen terveydenhuollon laitos, osa Hämeenlinnan kaupunkikonsernia ja sen strateginen säätiö. Ilveskodin hankintayksiköitä ovat Valtionkonttori (sotainvalidien palvelut), Hämeenlinnan kaupunki ja Kanta-Hämeen sairaanhoitopiiri. Inhouse-toiminta rajaa tuotot muilta yksiköiltä enintään 10 %:iin.

Ilveskoti, tasapainopuisto

Tavoitteiden toteutumista seurataan tilikauden tuloksen, palveluiden käyttöasteen sekä hintavertailun avulla. Arviointivuoden hyvään tulokseen päästiin hoitovuorokausituottojen kasvun ja henkilöstökulujen suhteellisen laskun johdosta. Palvelusopimus kaupungin kanssa täyttyi pääosin ja asiakasohjaus onnistui säätiön johdon arvion mukaan erinomaisesti. Palvelun korkean laadun ja vaikuttavuuden tärkeimpänä osana mainitaan sitoutunut ja ammattitaitoinen henkilökunta. Myös toimiva yhteistyö lähettävän tahon ja tilaajan välillä koetaan tärkeäksi.

Asiakastyytyväisyyttä mitataan säännöllisesti THL:n terveyskeskuskyselystä muokatun lomakkeen avulla. Arviointivuoden syyskuussa kerättyjen vastausten perusteella asiakkaat ovat tyytyväisiä saamaansa hoitoon sekä Ilveskodin tiloihin.

Henkilöstön työhyvinvointia seurataan säännöllisesti Valmeri-kyselyjen avulla. Niitä on tehty vuodesta 2012 alkaen, kaksi kertaa vuodessa. Työsuojelutoimikunnan asettama raja-arvo on 3,7 eli jos kysymyksen keskiarvo jää sen alle, mietitään toimenpiteitä osastokohtaisesti. Syksyn 2019 tuloksissa näkyy epävarmuus kesällä pidettyjen YT-neuvottelujen johdosta.

Hämeenlinnan kaupunki on lisännyt vuosittain kuntoutuksen hankintaa sotainvalidien ja veteraanien määrän vähentyessä. Arviointivuonna 53 % hoitovuorokausista oli sotainvalidien ja veteraanien käytössä. Tämän osuuden arvioidaan laskevan niin, että vuonna 2022 jo lähes 30 paikkaa 43:sta vapautuu muiden asiakasryhmien käyttöön. Toiveena on saada kuntoutukseen asiakkaita kotoa, kun he tällä hetkellä tulevat erikoissairaanhoidon kautta.

Ajankohtaista:

- ✓ suunnitelmassa on pyrkiä maakuntaan nähden inhouse-asemaan
- ✓ sairaanhoitopiiri, Assi ja Tähtisairaalahanke: keskusteluissa on ollut mm. ortopedinen kuntoutus
- ✓ uudet asiakasryhmät tuovat uusia osaamistarpeita ja mahdollisesti myös muutostarpeita henkilöstörakenteeseen

Tarkastuslautakunnan arviointi

Lautakunta kiinnitti huomiota säätiön johdon esityksen positiivisuuteen ja haluaa erityisesti kiittää kotiuttamisprosessin toimivuudesta. Lautakunnan asiakaspalautteen kautta saaman tiedon mukaan Ilveskodilla on maine hyvänä hoitopaikkana, jossa asiakas saa ammattitaitoista ja ystävällistä palvelua.

Lisäksi lautakunta kiinnitti tyytyväisenä huomiota rakennuksen ajantasaiseen kunnossapitoon, korjausvelkaa ei ole.

4.6. STRATEGIAN TAVOITTEET

Kaupunkistrategia 2017 – 2021

Kaupunginvaltuusto hyväksyi 13.11.2017 uuden Hämeenlinnan strategian valtuustokaudelle 2017 – 2021. Strategian päämääriä ovat

1. Elinvoimainen asumiskaupunki
2. Resurssiviisas kaupunki
3. Hyvinvointia edistävä kaupunki, jossa on aktiiviset kansalaiset

Valtuusto asetti lisäksi **yhteisiksi strategisiksi tavoitteiksi** asukasmäärän ja verokertymän kasvamisen, talouden tasapainon sekä työllisyyden. Niiden saavuttamiseen tarvitaan kaikkien toimijoiden ja toimenpideohjelmien yhteistä panostusta.

Strategian päämäärien sekä yhteisten strategisten tavoitteiden ja niiden mittareiden toteutuminen on esitetty taulukoissa arviointikertomuksen liitteessä 1. Arvioinnissa on käytetty seuraavaa suunta-antavaa asteikkoa:

%	Arvio:		%
0 ≤	huono	<	30
30 ≤	kohtalainen	<	55
55 ≤	hyvä	<	80
80 ≤	erinomainen	≤	100

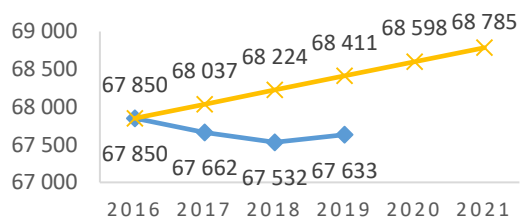
4.6.1. YHTEISET STRATEGISET TAVOITTEET

Asukasmäärä kasvaa

Tavoitteella on mittarina *Asukasmäärän kasvu 933 henkilöllä vuodesta 2016 vuoteen 2021*. Tasaisella kasvulla väestönkasvu olisi 187 henkeä vuodessa, eli 2016 - 2019 kasvutavoite olisi 561 henkeä. Toteutuma vastaavalta ajalta on väkiluvun vähennys 188 henkeä eli tavoitteesta ollaan jäljessä 1 121 henkeä.

Vuonna 2019 Hämeenlinnan väkiluku kasvoi 101 asukkaalla, muutos on noin 0,1 % vuodesta 2018. Väkiluvun kasvu johtui vahvasta muuttoliikkeestä, vuoden aikana Hämeenlinna teki muuttovoittoa 373 asukasta. Negatiivinen luonnollinen väestönkasvu laski kokonaislukemaa.

Asukasmäärän kasvutavoite 2016-2021 / kehitys

—◆— Asukasluku

—×— Kasvutavoite 933 henkilöä vv. 2016-2021

Verokertymä kasvaa

Tavoitteen mittari *Verokertymä kasvaa edellisestä vuodesta suhteessa asukasmäärän muutokseen ja suhteessa yritysten määrän muutokseen* on tarkastuslautakunnan mielestä liian monimutkainen ja vaikeasti laskettavissa. Verotulot ovat kasvaneet suhteessa hiukan enemmän kuin asukasmäärä, mutta yritysten määrän muutoksesta ei ole tilinpäätöksessä raportoitu, joten mittarin toteumaa ei voida siltä osin arvioida.

Verokertymän kasvu on viime vuosina ollut hyvin maltillista. Vuoden 2019 verokertymä 283,4 milj. euroa oli 1,9 milj. euroa muutetun talousarvion tavoitetta parempi ja edellisvuoden verotuloja 2,2 milj. euroa, eli 0,8 % suurempi. Koko maan verotulot kasvoivat 2,6 %, joten Hämeenlinnan verotulokehitys oli muuta maata huomattavasti heikompa.

Talous on tasapainossa

Tilikauden tulos ilman satunnaiseriä on positiivinen. Toteutuma oli -12,8 miljoonaa euroa. Tavoite ei toteutunut.

Kunnan taseessa ei kertyneitä alijäämiä. Toteutuman mukaan taseessa on kattamatonta alijäämää -13,7 miljoonaa euroa. Tavoite ei toteutunut.

Konsernitaseessa ei kertyneitä alijäämiä. Toteutuman mukaan konsernitaseessa on kattamatonta alijäämää -14,8 miljoonaa euroa. Tavoite ei toteutunut.

Hämeenlinna on hyvä työllisyyskaupunki

Tavoitteen mittarista *Työpaikkojen määrän kasvu* ei ole saatavilla vertailukelpoista toteumatietoa vuoden 2017 jälkeen.

Julkisten ja yksityisten työpaikkojen määrän kehitys -mittarin osalta on raportoitu ainoastaan avoimien työpaikkojen määrällinen kehitys, eikä eroteltu mittarin mukaisesti tietoja julkisista ja yksityisistä työpaikoista. Positiivista on, että avoimien työpaikkojen määrä on kasvanut vuoden 2018 keskiarvosta (724) ollen 809.

Työllisyysasteen kehitys on vuoden 2018 ennakkotiedon mukaan n. 1,2 % vertailuvuotta parempi

(2017: 70,4 %). Tilastokeskuksen tiedot ovat vuodelta 2018³. Positiivista on, että työttömien työnhakijoiden määrä on vuonna 2019 laskenut, vuosikeskiarvo oli 2 990 (2018; 3 293).

Nuorten työllistyminen paranee -mittarin mukainen **tavoite toteutui**. Nuorten, alle 25-vuotiaiden työttömien työnhakijoiden määrä on vähentynyt. Vuoden 2019 vuosikeskiarvo oli 410, kun se edellisvuonna oli 432.

Tavoitteiden toteutumisen arviointi hyvän työllisyyskaupungin osalta on haastavaa, koska sitä mitaamaan asetetut mittarit tai mittareiden toteumatiedot eivät ole vertailu- tai käyttökelpoisia. Ainoastaan nuorten työllistymistä koskevan mittarin osalta pystytään toteamaan tavoitteen toteutumisen.

Yhteisen tavoitteen eteen on mittareiden antamasta puutteellisesta kuvasta huolimatta tehty paljon töitä ja saatu aikaan positiivisia asioita.

Hämeenlinnan työttömyys laski 9,6 %:iin vuoden 2018 lukemasta (10,4 %) ja on nyt lähempänä kokonaan työttömyysprosenttia (9,2 %).

Työmarkkinatuen kuntaosuus laski noin 25 000 euroa vuoden 2018 kokonaissummasta, vaikkakin se edelleen ylitti talousarviotavoitteen 350 000 eurolla.

Pitkäaikaistyöttömyys lisää huono-osaisuutta (köyhyys, velkaantuminen) ja on riski terveydelle ja yleiselle syrjäytymiselle yhteiskunnasta. Työkyvyttömiin työttömien tunnistaminen ja heidän palveluidensa saavutettavuus on haaste. Samoin on työ- ja toimintakyvyn selvittäminen, kuntoutuspalveluiden kehittäminen sekä palveluiden pirstaleisuus ja siilomaisuus.

Tarvitaan monialaisia ja verkostomaisia palvelurakenteita ja toimintamalleja, jotka mahdollistavat rinnalla kulkevia, yksilöllä tukevia toimintatapoja kausatuneiden palvelutarpeiden ratkaisemiseksi asiakkaan kanssa.

Työllisyyden hoitaminen konsernipalveluiden ja elinvoiman kautta ostopalvelun sijaan on tuottanut toivottua tulosta, työllisyystiimi tavoittaa mm. pitkään työttömänä olleet ja johtaa useissa tapauksissa positiiviin siirtymiin.

Työllisyystiimi vakinaistettiin vuoden 2020 alussa osaksi strategian ja kehittämisen palveluja ja non-stop-asiakaspalvelun kehittämisen Kelan ja Ohjaamon⁴ kanssa vakinaistettiin osaksi työllisyystiimin toimintaa.

Kaupunki toimi työllisyyden edistämiseksi vuoden 2019 aikana monin eri tavoin. Yhteistyötä ja verkostoitumista tiivistettiin alueen oppilaitosten, järjestöjen, yritysten, Hämeen TE-toimiston ja kuntien kesken. Työllisyystiimin, monialaisen yhteispalvelun (MYP), yritys- ja yhteysmanagerin sekä työelämämanagerin avulla tavoitettiin satoja työnhakijoita. Uutena managereiden kokeiluna oli mm. täsmäkrytointien järjestäminen alueen sosiaali- ja terveysalan, puhtauspalvelualan sekä kauppa- ja ravintola-alan yritysten kanssa. Myös erilaisilla työllisyysseleillä tuettiin pitkään työttömänä olleiden työnhakijoiden sekä nuorten työllistymistä.

Tarkastuslautakunnan arviointi

Tavoitteille asetetuista mittareista toteutui ainoastaan nuorten työllistymisen paranemista koskeva tavoite. Kokonaisuudessaan yhteisten tavoitteiden osalta onnistumisen arvioidaan olleen huono (1/9 = 11 %). Talouden tasapainoa viestivät mittarit olivat kaikki hälyttävästi negatiivisia. Lautakunta toteaa syvän huolensa kuntatalouden tilasta, jota Hämeenlinnan kaupungin talouden toteuma peilaa. Erityistä huomiota tulee lähivuosina kiinnittää talouden tasapainottamisohjelman toteuttamiseen ja sen uudistamisen perusteelliseen ja eri osapuolia osallistavaan valmisteluun.

Tarkastuslautakunnan suositus

- ✓ Lautakunta suosittelee, että mittareita yhteisten tavoitteiden osalta muutetaan sellaisiksi, joista on saatavilla ajantasaista tietoa viimeistään arviointivuoden tilinpäätöstä laadittaessa.
- ✓ Käyttökelvottomien mittareiden esittäminen vuodesta toiseen vanhoilla tiedoilla antaa negatiivisen kuvan tavoitteiden toteutumisen seurannasta, ne tulee poistaa.
- ✓ On tärkeää, että tavoitteiden toteutumisesta pystytään mittareiden avulla välittämään lukijalle oikea-aikaista, luotettavaa ja hyödyllistä tietoa. Erityisesti työllisyyden tavoitteille määritellyt mittarit epäonnistuivat tässä tehtävässä, eivätkä ne positiiviset kehitysuunnat joita tavoitellaan ja joissa on osittain onnistuttu, välittyneet kuin yhden mittarin kautta. Tavoitteille asetettuja mittareita tulee tarkastella kriittisesti.

³ Työllisyysastetta koskevat tilastot ovat saatavilla viiveellä, eikä mittari sen vuoksi ole toimiva vuoden 2019 tavoitteiden toteutumisen arvioinnissa.

⁴ Ohjaamo Stage Hämeenlinna kokoaa alle 30-vuotiaille nuorille tarkoitettuja palveluita yhteen paikkaan tavoitteenaan helpottaa palveluiden saamista ja tulevaisuuden suunnan löytämistä.

4.6.2. ELINVOIMAINEN ASUMISKAUPUNKI

Päämäärän mukaan Hämeenlinna pyrkii olemaan innovatiivisten työllisyyspolkujen ja innovatiivisia, työllistymistä edistäviä, toimintoja mahdollistava kaupunki. Yrittäjyyden edistämiseen kiinnitetään vahvaa huomiota ja toimitaan yrityskenttää tukien.

Hämeenlinnaa markkinoidaan monipuolisesti sekä yrittämisen, monenlaisen asumisen, tapahtumien ja matkailun kaupunkina. Hämeenlinna on asumiskaupunki, joka pyrkii huolehtimaan asukkaitensa hyvistä palveluista, myös pendelöivien asukkaiden palveluihin kiinnitetään huomiota.

Päämäärällä on kaksi tavoitetta ja niillä yhteensä yhdeksän mittaria. Kahden mittarin osalta tiedonkeräys oli lopetettu eikä ajantasaista tietoa ollut saatavilla. Tarkastuslautakunta ei tämän vuoksi ole voinut arvioida seuraavien mittareiden toteumaa:

- ✓ vierailijoiden taloudellinen vaikutus mitataan
- ✓ startup-yritysten määrän kasvu

Hämeenlinna kuuluu Suomessa viiden suosituimman matkailukaupungin joukkoon

Tavoitteen neljästä mittarista toteutui kolme. *Vierailijoiden määrä* kasvoi reilut 7 % ja *vierailijoiden yöpymisten määräkin* yli 3 % vuoteen 2018 verrattuna. *Hämeen linnan kävijämäärä* kasvoi peräti 13 806 kävijällä ja 14 %:n kasvu onkin merkittävä onnistuminen tavoitteen saavuttamisen eteen tehdyssä työssä.

Hämeen linna

Vierailijoiden taloudellinen vaikutus on mitattu viimeksi vuonna 2016. Koska mittarista ei ole saatavilla ajantasaista tietoa vuosittain, sen toimivuus tavoitteen toteutumisen indikaattorina on huono ja se tulee poistaa tai korvata toisella, paremmalla mittarilla.

Matkailu- ja tapahtumat ekosysteemi kehittää alueen matkailua ja tapahtumia yhteistyössä Elinvoimaa Hämeeseen ry:n kanssa. Matkailun osalta ekosysteemi-tyyppistä työtä on tehty jo pidempään. Matkailun yhteistyökumppanien maakunnallisesti toimiva Elinvoimaa Hämeeseen ry syntyi matkailuohjelman tuotoksena. Yksi tärkeä matkailun tavoite on näkyvyyden tehostaminen ja tätä tehdään mm. messujen kautta.

Tulen ja Jään joulua vietettiin ensimmäistä kertaa vuonna 2019. Se nostetaan esiin ekosysteemityön vuosiraportissa yhtenä vuoden suurimmista onnistumisista. Tapahtuma sai aikaan huomattavaa julkisuutta mm. sosiaalisessa mediassa. Pääorganisoinnina olivat Nuorkauppakamari ja Elinvoimaa Hämeeseen ry. Lisäksi organisoinnissa auttoivat Hämeenlinnan kaupunki, Hämeen Linna, kaupunkikeskustayhdistys, Hämeenlinnan keskiaikayhdistys ry ja Linnan Kehitys Oy.

Ekosysteemin muita kärkiteemoja ovat Lakeland, keskuksen elävöittäminen ja matkailuliiketoiminnan kehittäminen.

Kaupungin, elinkeino-yhtiön, yritysten ja oppilaitosten yhteistyö tuottaa työpaikkoja, verotuloja ja hyvää yritysilmapiiriä

Tavoitteen viidestä mittarista kolmen osalta ei toteutumista voitu arvioida. *Startup-yritysten määrän kasvusta* tietoa ei ole enää saatavilla.

Yritysyhteistyötapahtumien määrä yhteistyössä yritysten kanssa -mittarille ei ollut asetettu tavoitetasoa, joten sen toteutumista ei voida arvioida. Linkroom toimintamallissa on kuitenkin raportoidun perusteella järjestetty arviointivuoden aikana 25 tapahtumaa, kuusi enemmän kuin edellisvuonna, joten kehitys vaikuttaa positiiviselta. Mittarille tulisi asettaa selkeä tavoite (tapahtumien määrä tai määrän kasvu), jotta sen toteutumista pystyttäisiin vastaisuudessa arvioimaan.

Hämeenlinnaa kotipaikkana pitävien yritysten liikevaihdon kasvu on suhteessa koko maata korkeampaa -mittarin toteutumista ei pystytty arvioimaan. Sen osalta on raportoitu liikevaihdon muutoksesta Hämeenlinnassa henkilöä kohden, verraten vuosien 2017 ja 2018 välistä muutosta. Vertailua koko maan osalta ei ole tehty, ei myöskään yritysten liikevaihdon osalta. Mittarin käyttökelpoisuuteen vaikuttaa myös se, että Tilastokeskuksen tiedot ovat saatavilla viiveellä, eivätkä sen vuoksi sovellu arviointivuoden tavoitteiden toteutumisen indikaattoreiksi.

Tyhjiä toimitiloja oli kaupungin keskustassa 11,5 % kaikista toimitiloista, tavoite oli < 10 %. Tavoite ei toteutunut.

PK-yritysten määrän muutoksesta on raportoitu perustettujen yritysten lukumäärän yhteenlaskettu luku ensimmäisen ja kolmannen kvartaalin osalta, vuosina 2019 ja 2018. Sen perusteella yritysten määrä on kasvanut 7,7 %. Tavoite toteutui.

Tarkastuslautakunnan arviointi

Lautakunta toteaa tyytyväisenä, että matkailun lisääntymistä mittaavasta neljästä mittarista toteutui kolme. Toisaalta, kaupungin, elinkeino-yhtiön, yritysten ja oppilaitosten yhteistyötä mittaamaan asetetuista mittareista toteutui ainoastaan yksi, kolmen osalta arviota ei pystytty tekemään ja yhden osalta tavoitteeseen ei päästy. Kokonaisuudessaan elinvoimaisuutta mittaamaan asetettujen mittareiden toteuman arvioidaan olleen kohtalainen (4/9 = 44 %).

Tarkastuslautakunnan suositus

- ✓ Mittareille tulee asettaa selkeä tavoitetaso (määrä tai määrän kasvu tms.)
- ✓ Vuosittaisten tavoitteiden toteutumisen mittareina ei tule käyttää sellaisia tilastotietoja, jotka ovat saatavissa tilinpäätöksen ja vuosiarvioinnin kannalta liiallisella viiveellä tai harvemmin kuin joka vuosi. Näihin tietoihin perustuvaa mittaamista ja arviointia olisi siirrettävä esimerkiksi talousarvioesityksen yhteydessä olevaan katsaukseen tai harvemmin kuin joka vuosi esitettäviin kaupungin strategian toteutumisen arvioihin.
- ✓ Mittarit, joista ei ole enää saatavilla tietoa tulee poistaa tai korvata uusilla, toimivilla mittareilla.
- ✓ Tavoitteen toteutumista tulee arvioida vastuutahon toimesta ja raportoida tilinpäätöksen yhteydessä (sanallinen arvio: toteutui/ ei toteutunut).

4.6.3. RESURSSIVIISAS KAUPUNKI

Resurssiviisaana kaupunkina pyritään energian kulutuksen vähenemiseen, sujuvaan ja vähäpäästöiseen liikkumiseen, ympäristöämme huomioon ottavaan yhdyskuntarakenteeseen, kulutuksen vähentämiseen, materiaalin kiertoon sekä veden puhtauteen. Päämäärällä on kolme tavoitetta ja niillä yhteensä 12 mittaria.

Resurssiviisauden päämäärää toteutettiin arviointivuonna erityisesti valmistelemalla Hiilineutraali Hämeenlinna -toimeenpano-ohjelma yhdessä toimialojen ja sidosryhmien kanssa. Ohjelma hyväksyttiin kokonaisuudessaan helmikuun 2020 valtuustossa. Ohjelman tavoitteena on hiilineutraalius vuonna 2035. Ohjelman toimenpiteet liittyvät liikenteen, rakennusten energiankäytön, sähkönkulutuksen, maatalouden ja jätehuollon päästöjen vähentämiseen sekä näitä tukeviin strategisen kehittämisen, sidosryhmäyhteistyön ja viestinnän tehtäviin.

Hiilidioksidipäästöt vähenevät

Tavoitteelle asetetut kaikki kolme mittaria näyttävät positiivista kehittymistä toivottuun suuntaan. Turuntien mittauspisteen ohi kulki yhteensä 364 000 pyöräilijää ja jalankulkijaa, kasvua vertailuvuoteen oli 34 000 eli noin 10 %. Joukkoliikenteen nousumäärät kasvoivat 2 % ja vaihtoehtoisten energiaratkaisujen määrän katsotaan myös toteutuneen merkittävien liikenteessä ja

julkisessa rakentamisessa tehtyjen ratkaisujen perusteella, esim. joukkoliikenteen käyttövoimaselvitys, jota hyödynnettiin kolmen kaupunkilijan kilpailutuksessa. Kilpailutus johti kaasubussien hankintaan.

Kiinteistöt ovat terveitä, turvallisia ja energiatehokkaita sekä tehokkaassa käytössä

Vuoden 2019 aikana liikeyhtiön kuntien energiatehokkuussopimukseen (KETS), mikä tukee hiilineutraaliustavoitteen saavuttamista kaupungin kiinteistöjen osalta. Energiatehokkuussopimuksen muita osapuolia ovat työ- ja elinkeinoministeriö, Energiavirasto ja Kuntaliitto. Sopimuksen tavoitteena on 7,5 % laskennallinen energiasäästö vuoden 2025 loppuun mennessä ja toimintasuunnitelma sen osalta laaditaan vuoden 2020 aikana. Tämä korvaa HAMKin kanssa suunnitellun kiinteistöjen energiatehokkuus mittariston.

Toimitilakustannusten kokonaismäärässä ja hoitovuokrien määrässä on tapahtunut positiivista kehitystä. Kiinteistöjen kokonaiskustannukset laskivat arviointivuoden aikana n. 3,4 % (940 000 €) edellisvuodesta ja hoitovuokrat kasvoivat n. 3,7 % (767 000 €). Hoitovuokrat kattavat osan toimitilakustannuksista.

Toimitilojen käyttöasteen kasvutavoite ei toteutunut, vaan prosenttiosuus on hiukan edellisvuotta matalampi, ollen 86,8 % (2018: 87,1 %)

Sisäilmaprosessissa olevien kiinteistöjen määrän osalta kehityssuunta on edelleen toivottu, määrä laski vuoden 2019 aikana 47:stä 29:ään.

Henkilöstö on osaavaa, hyvinvoivaa ja motivoitunutta sekä oikein mitoitettu

Tavoitteen mittareista toteutui kolme. *Sosiaalisen pääoman kartoitus* on korvattu *Työn ilo -prosessilla*, jossa tavoitteena on, että teemakohtaisten kyselyjen koko kaupungin keskiarvo on vähintään 2,8 asteikolla 1–4. Tavoite toteutui keskiarvon ollessa 2,9. Myös *koulutuspäivien määrän ja tehdyn työn määrän* osalta tavoitteet toteutuivat.

Palkittujen työinnovaatioiden määrä jäi alle tavoitteen. Tavoitteena oli palkita 16 työinnovaatiota ja toteutuma oli 12. Positiivinen kehitys verrattuna edellisvuoden seitsemään palkittuun innovaation on kuitenkin huomattava. Kaupunginjohtajan innovaatiopalkinto myönnettiin Anne Iijalaiselle ja Laura Latomäelle tammikuussa 2020 Työn ilo-toimintamallin kehittämisestä. Toimintamallin tavoitteena on luoda Hämeenlinnan kaupunkiin myönteinen toimintakulttuuri, jossa panostetaan hyvään asiakaskokemukseen, tuloksellisuuteen, onnistumisiin ja mahdollisuuksiin. Työn ilon toimintamalli tarjoaa käytännön työvälineitä myönteisen toimintakulttuurin rakentamiseen ja kaupungin strategian jalkauttamiseen.

Tarkastuslautakunnan arviointi

Tarkastuslautakunta toteaa tyytyväisenä, että resurssiensa päämäärälle asetettujen tavoitteiden osalta toteuman voidaan arvioida olevan hyvä (9/12 = 75 %). Kahden mittarin osalta tavoitteesta jäätettiin ja yhden osalta todettiin, että tavoitetta toteutetaan toisella tavalla.

Arviointivuoden aikana kiinnitettiin huomiota siihen, että resurssipula koetaan edelleen merkittävänä operatiivisena riskinä useilla vastuualueilla.

Tarkastuslautakunnan suositus

- ✓ Resurssiviisas kaupunki -päämäärän yhtenä tavoitteena on mm. oikein mitoitettu henkilöstö. Sen toteuman mittaamiseen ei ole asetettu mittaria. Lautakunnan mielestä sellainen tulee asettaa, perustuen toistuvasti esiin nousevaan huoleen henkilöstön riittävyydestä tietyillä vastuualueilla.

4.6.4. HYVINVOINTIA EDISTÄVÄ KAUPUNKI, JOSSA ON AKTIIVISET KANSALAISET

Kaupungin palveluja kehitetään yhteistyössä asukkaiden kanssa. Kaupungin omien toimijoiden sekä ulkopuolisten palvelutuottajien, järjestöjen ja muiden sidosryhmien kanssa vahvistetaan kumppanuutta. Kaupunki edistää terveyttä liikunnan, kulttuurin ja myös kotiin tuotavien palvelujen avulla.

Päämäärällä on kolme tavoitetta ja niillä yhteensä 12 mittaria. Mittareista neljän osalta tiedonkeräys oli lopetettu jo vuonna 2015. Tämän vuoksi tarkastuslautakunta ei ole voinut arvioida mittareita:

- ✓ itsensä yksinäiseksi tuntevien osuus
- ✓ aktiivisesti järjestötoimintaan osallistuvien osuus
- ✓ koettu terveys, työikäiset ja eläkeläiset
- ✓ elämänlaatunsa hyväksi tuntevien osuus lisäänty

Lisäksi kolmen mittarin osalta toteutumatieta ei ollut saatu raportointihetkeen mennessä ja yhdelle mittarille ei ollut asetettu tavoitetasoa eikä sen toteumaa sen vuoksi pystytty arvioimaan. Raportoiduista mittareista yksi toteutui, yksi toteutui osittain ja kaksi jäi toteutumatta.

Aktiiviset ja osallistuvat hämeenlinnalaiset edistävät yhteistä hyvinvointia ja kuntalaisten terveyttä

Mittarin *Liikunta- ja kulttuurilaitosten kävijämäärät* olivat museoiden ja uimahallien osalta kasvaneet kiittävästi. Raportoitujen liikuntatilojen käyttöasteiden vertailtavuus ja sen perusteella toteuman arviointi sitä vastoin oli haastavaa.

Mittarin yhteydessä raportoidut tiedot tulee esittää siten, että lukija pystyy niiden perusteella vaikeuksitta arvioimaan tavoitteen toteutumista. Siinä yhteydessä on tärkeää, että vastuutaho esittää oman sanallisen arvionsa mittarin toteumasta (toteutui/ei toteutunut).

Hämeenlinnalaisten hyvinvointi- ja terveyserot pienenevät

Mittarin *Koettu terveys on maan keskitasoa parempi* toteutumassa kerrottiin, että hämeenlinnalaisista 8.-9. luokkalaisista oppilaista 77,6 % koki terveydentilansa hyväksi, vuonna 2017 vastaava lukema oli 81,5 %. Toteutumasta puuttui vertailutieto koko maan keskitasosta, joka on mittarin toteuman arvioinnissa kriittinen tieto. THL:n (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos) sivuilta käy ilmi, että kyseinen tulos koko maan osalta oli 79,1 % eli tavoite ei toteutunut.

Korkeakoulutettujen määrä oli vuonna 2018 Hämeenlinnassa 33,3 %, mikä oli 0,8 % koko maan keskiarvoa matalampi (34,1 %). Tavoite ei toteutunut vuonna 2018. Arviointivuoden osalta tietoa ei ole vielä saatavilla. Tilastokeskuksen tietojen saatavuus viiveellä on tavoitteiden toteutumisen arvioinnin kannalta ongelmallista, kuten on jo aikaisemmin esim. työllisyysasteen kehityksen seuranta koskien todettu.

Lasten pienituloisuusaste -mittarille ei ole asetettu tavoitetasoa, joten sen osalta tavoitteen toteutumista on mahdotonta arvioida. Raportoidun perusteella voidaan kuitenkin todeta, että hämeenlinnalaisten alle 18-vuotiaiden osuus pienituloisuusrajan alapuolella elävistä ei ole kasvanut merkittävästi vuoden 2016 tilanteesta. Arviointivuoden osuus on 10,7 % ollen 0,1 % suurempi kuin vuonna 2016.

Oikein mitoitettut peruspalvelut vastaavat kuntalaisten tarpeisiin

Mittarin *Palveluiden asiakastytyväisyys* toteutuma oli 4,1 jäaden hiukan tavoitellusta (4,2). Yli puolet raportoiduista tuloksista kuitenkin ylittivät tavoitteen.

Palveluihin pääsyn aika valituissa palveluissa lyhenee -mittarin osalta tietoa ei ollut saatavilla raportointihetkellä.

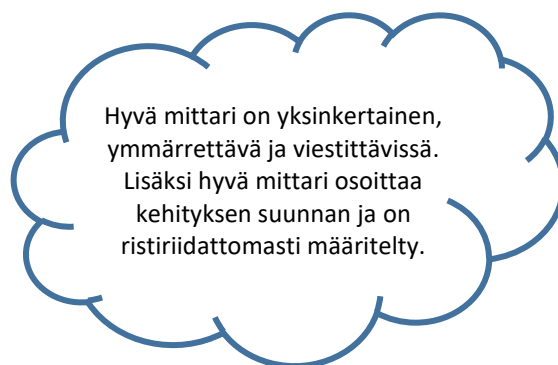
Tarkastuslautakunnan arviointi

Päämäärälle asetetuista 12 mittarista ainoastaan yksi toteutui. Kahdeksan mittarin osalta todettiin, että toteumaa ei pystytty arvioimaan syystä tai toisesta. Asiakastytyväisyyttä koskeva tavoite toteutui osittain ja kouluterveyskyselyyn sekä korkeakoulutettujen suhteelliseen osuuteen perustuvat mittarit jäivät tavoitteesta. Toteuma hyvinvointia edistävän päämäärän tavoitteiden osalta oli kokonaisuudessaan huono (1/12 = 8 %).

Paljolti samoja asioita arvioidaan myös vuosittaisessa kaupungin Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kertomuksessa. Kertomus perustuu erityisesti aikuisten hyvinvoinnin ja terveyden osalta tehtyjen toimenpiteiden raportointiin ilman mittareita tai arvioita siitä, mikä on toimenpiteiden vaikuttavuus.

Tarkastuslautakunnan suositus

- ✓ Mittareille tulee asettaa selkeä tavoitetaso (määrä tai määrän kasvu tms.)
- ✓ Mittarin yhteydessä raportoidut tiedot tulee esittää siten, että lukija pystyy niiden perusteella vaikeuksitta arvioimaan tavoitteen toteutumista.
- ✓ Tavoitteen toteutumista tulee arvioida vastuutahon toimesta ja raportoida tilinpäätöksen yhteydessä (sanallinen arvio: toteutui/ ei toteutunut).
- ✓ Mittarit, joista ei ole enää saatavilla tietoa tulee poistaa tai korvata uusilla, toimivilla mittareilla.
- ✓ Sekä strategian hyvinvointitavoitteiden toteutumisen mittaamisessa, että Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kertomuksen kehittämisessä on syytä kehittää erityisesti aikuisväestön (ml. vanhusväestön) hyvinvoinnin ja terveyden edistymisen mittareita ja tehdyn toiminnan ja toimenpiteiden vaikuttavuuden arviointia.

4.7. LAUTAKUNNAT

Tarkastuslautakunta on arvioinut lautakunnille asetettujen sitovien tavoitteiden toteutumista tilinpäätöksessä annettujen selvitysten perusteella. Arvioinnissa on huomioitu henkilöstöraportti, hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vuosiraportti sekä sosiaaliasiamiehen selvitys.

Arvioinnilla tarkoitetaan valtuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisen arviointia ja se on oleellinen osa kunnan johtamisjärjestelmää sekä toiminnan ja palvelujen kehittämisen väline.

Arvioinnilla edistetään ja vahvistetaan palveluiden tuottamista kuntalaisille kuntalaislähtöisesti ja tuloksellisesti. Tarkoituksena on tuottaa tietoa kuntalaisille siitä, miten valtuuston asettamat visiot ja strategiasta johdetut tavoitteet ovat toteutuneet ja mitä vaikutuksia niillä on kuntalaisen elämään.

Arvioinnissa ei ole erikseen selostettu niiden tavoitteiden toteutumista, joista tilinpäätöksessä esitetyt tiedot ovat tarkastuslautakunnan arvion mukaan riittäviä. Arvioinnissa on käytetty seuraavaa suuntaa-antavaa asteikkoa:

%	Arvio:	%
0 ≤	huono	< 30
30 ≤	kohtalainen	< 55
55 ≤	hyvä	< 80
80 ≤	erinomainen	≤ 100

Tarkastuslautakunnan kokouksiin osallistui kutsutuina vieraina johtavia viranhaltijoita, jotka kertoivat tulosalueidensa toiminnasta, tavoitteiden toteutumisesta sekä muista ajankohtaisista asioista. Lisäksi toimialoilta on tarvittaessa pyydetty lisätietoja arvioinnin tueksi.

Seuraavilla sivuilla on esitetty kaupunginvaltuuston asettamat sitovat tavoitteet lautakunnittain ja lautakuntien omat arviot tavoitteiden toteutumisesta sekä tarkastuslautakunnan havainnot, huomiot ja suositukset.

Tarkastuslautakunnan arvioinnissa tavoitteiden saavuttamisesta käytetään seuraavia värivaloja:

Tavoite toteutui:	Tavoite saavutettiin täysin, tai saavuttamatta jääneiden tulosten osuus oli vähäinen ja epäoleellinen	●
Tavoite toteutui osittain:	Vähintään puolet tavoitelluista tuloksista saavutettiin	●
Tavoite ei toteutunut:	Tavoite ei toteutunut, tai vain alle puolet tavoitelluista tuloksista saavutettiin	●
Tavoitetta ei voida arvioida:	Esim. mittaustulokset valmistuivat myöhemmin tai tavoite on epäselvä	●

Tarkastuslautakunnan suositus koskien lautakuntien toteuttamaa arviointia

- ✓ Tavoitteita laadittaessa tulee harkita niiden kokonaismäärää sekä toteutumisen seurannan ja mittaamisen käytännön järjestämistä niin, että mittareista saatava tieto on tavoitteen johtamisen ja siihen liittyvän päätöksenteon kannalta hyödyllistä ja oikea-aikaista.
- ✓ Sitovien tavoitteiden ja niille asetettujen mittareiden toimenpiteiden etenemistä ja niiden vaikutusten toteutumista tulee seurata lautakunnissa säännöllisesti. Kun tavoitteita kyetään mittaamaan, voidaan tavoitteiden saavutettavuutta ja riittävää resursointia parantaa.
- ✓ Sitovan tavoitteen mittarille tulee asettaa tavoite.

4.7.1. SIVISTYS- JA HYVINVOINTILAUTAKUNTA

Tavoite saavutettiin täysin, tai saavuttamatta jääneiden tulosten osuus oli vähäinen ja epäolennainen	●	
Tavoite toteutui osittain, vähintään puolet tavoitelluista tuloksista saavutettiin	●	
Tavoite ei toteutunut, tai vain alle puolet tavoitelluista tuloksista saavutettiin	●	
Tavoitetta ei voida arvioida esim. mittaustulokset valmistuivat myöhemmin tai tavoite on epäselvä	●	
KV:n asettama sitova tavoite	KH:n antama selvitys toteutumasta	Tarkastuslautakunnan arvio
1. Laadukkailla lasten, nuorten ja lapsiperheiden palveluilla ennaltaehkäistään hyvinvointi- ja terveyserojen kasvua		
<i>Mittarit:</i>		
1. Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen asiakastyytyväisyys on 1–5 asteikolla vähintään 4.	●	●
2. Erityisen tuen piirissä olevien lasten osuus varhaiskasvatuksessa, esiopetuksessa ja perusopetuksessa kasvaa alle 10 %.	●	●
3. Ohjaamon kokonaisasiakasmäärä yli 150 kuukaudessa ja ryhmätoiminnoissa olevien asiakkaiden asiakasmäärä 50 vuodessa	●	●
4. Koko ikäluokka saa perusopetuksen päättötodistuksen ja jatko-opiskelupaikan.		●
2. Kasvu- ja oppimisympäristöt sekä työskentelytavat ovat monimuotoisia ja antavat valmiudet tulevaisuuden työelämään		
<i>Mittarit:</i>		
5. Oppika-kyselyn tulokset kansallisen keskiarvon yläpuolella.		●
1. Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen asiakastyytyväisyys on 1-5 asteikolla vähintään 4.	●	●
6. Kulttuuripolun toteutuminen kaikissa varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen yksiköissä.	●	●
3. Vahvistetaan viestintää ja vuorovaikutusta asiakkaiden, asukkaiden ja kumppanien kanssa ja kannustetaan aktiiviseen osallistumiseen		
<i>Mittarit:</i>		
7. Toimialan viestintäsuunnitelma käsitelty kaikissa työyksiköissä.	●	●
8. Uudet verkkosivut päivitetty kaikissa yksiköissä.	●	●
9. Päiväkotien aulanäyttöjen hyödyntäminen tiedottamiseen käyttöön otettu jokaisessa päiväkodissa.	●	●
10. Tekstiviestipohjaisen kohdennetun asiakaspalutteen kerääminen pilotoitu.	●	●
11. Palveluneuvonnan chat-kanavan kautta tulleiden yhteydenottojen (kk-keskiarvo) määrä 10 % kaikista yhteydenotoista.	●	●
12. Palveluneuvonnan asiakastyytyväisyys on 1–5 asteikolla 3,5 tai enemmän.	●	●
4. Henkilöstön osaaminen tunnustetaan ja jaetaan osaamista organisaation sisällä		
<i>Mittarit:</i>		
13. Toimialan henkilöstön käytössä on sähköinen osaamiskartoitus.	●	●
14. Henkilöstöstä 30 % on tehnyt osaamiskartoituksen.	●	●
5. Kaupunkikulttuurin elävöittäminen		
<i>Mittarit:</i>		
15. Minipilotteihin myönnetty vähintään 80 % käytettävissä olevasta rahoituksesta.	●	●
16. Vähintään kaksi uutta kaupunkikulttuuria tukevaa tapahtumaa, joilla mahdollisuus kehittyä paikallisesti ja valtakunnallisesti merkittäväksi.	●	●
17. Otetaan käyttöön työväline, kaupunkikulttuuritapahtumien sosiaalisessa mediassa herättämän aktiivisuuden seurantaan.	●	●
18. Kaupunkikulttuuriin liittyviä kumppanuussopimuksia vähintään 15.	●	●
5 tavoitetta, 18 mittaria	<i>Tavoitteiden toteuma on kohtalainen (6/18 = 33 %)</i>	

● Tarkastuslautakunnan arvio mittareille nro

9. Päiväkotien aulanäyttöjen hyödyntämistä tiedottamiseen ei ole otettu käyttöön kaikissa päiväkodeissa, koska yhteydet ja rajapinnat eivät toimi odotetulla tavalla.
10. Tekstiviestipohjaisen kohdennetun asiakaspalautteen keräämisen pilotointi ei toteutunut, koska järjestelmää ei otettu käyttöön kaupungin tasolla.
12. Palveluohjauksen asiakastyytyväisyyskyselyssä oli selvitetty vastaajien (N=17) taustatietoja ja palveluihin sekä kehittämiseen liittyviä aiheita. Palveluohjauksen tulos oli 2,3 ja koko kaupungin palveluiden asiakastyytyväisyyden keskiarvo oli 4,1 (asteikolla 1-5).
- 13.-14. Sähköiseen osaamiskartoitukseen ei ole löytynyt toimivaa työvälinettä, joka keskustelisi henkilöstöhallintojärjestelmän kanssa. Opettajien osaamisaluekuvaukset (ei sähköisenä) on tehty.
17. Kaupunkikulttuuritapahtumien sosiaalisessa mediassa herättämän aktiivisuuden seurantaan soveltuvaa mediaseurannan työkalua selvitetään vielä.

● Tarkastuslautakunnan arvio mittareille nro

1. Varhaiskasvatuksen asiakastyytyväisyys oli 4,3 (N=650). Perusopetuksen asiakastyytyväisyys 3,9 (N=3 166, koko kaupunki) oli hieman laskenut vuoden 2018 lukemasta 4,17 (N=1051 koulut), asteikko 1-5.
4. Elokuussa 2019 ilman päättötodistusta jääneitä nuoria oli 5 ja myöhemmin 2 (v. 2018: 4). Näille nuorille tarjottavia vaihtoehtoja olivat mm. 10-luokan yhteydessä oleva 9K-luokka, luokalle jääminen tai edelleen 9.-luokan suorittaminen joustavien järjestelyjen avulla. Ilman jatko-opiskelupaikkaa jääneet nuoret (2 henkilöä) ohjautuivat etsivään nuorisotyöhön. Toteuman oma arvio puuttuu.
7. Toimialan viestintäsuunnitelma on toteutunut osittain ja jatkuu keväällä 2020.

● Tarkastuslautakunnan arvio mittareille nro

2. Erityisen tuen piirissä olevien lasten osuus perusopetuksessa oli 7,4 % (2018: 6,7 %), suhteellinen kasvu edelliseen vuoteen oli 0,7 % ja absoluuttinen kasvu 11,1 %. Esiopetuksessa erityisen tuen piirissä olevien lasten osuus oli 4,1 % (2018: 3,6 %), suhteellinen kasvu edelliseen vuoteen 0,5 % ja absoluuttinen kasvu 20,8 %. Varhaiskasvatuksessa varhaisen tuen piirissä (tehostettu ja erityinen tuki) olevia lapsia oli 7 %, suhteellisen ja absoluuttisen kasvun ollessa 0 %.

Tarkastuslautakunnan suositus

- ✓ Mittarin tavoitetta tulee täsmentää siten, että on selvää mitataanko suhteellista vai absoluuttista kasvua. Lisäksi tulee varmistua toteumalaskennan yhtenäisyydestä raportoitujen tulosalueiden kesken.
5. Oppika-kyselyn tuloksista on kerrottu vain sähköisten oppimateriaalien käyttö ja kokeeseen vastaaminen. Tavoitteen toteutumista ei voi arvioida, koska kaikkia tuloksia ei ollut käytettävissä. Toteuman oma arvio puuttuu.
 11. Palveluneuvonnan chat-kanavan kautta tulleiden yhteydenottojen määrän mittarin toteumassa kerrotaan järjestelmän vaihdoksen aiheuttaneen katkon palveluun. Tavoitteen toteutumista ei voi arvioida.

Talous:

SIHY	Muutettu TA 2019	TP 2019	Poikkeama
Toimintatuotot	6 594 000	7 358 597	764 597
Toimintamenot	-119 089 000	-118 870 346	218 654
Toimintakate	-112 495 000	-111 511 750	983 250

Sivistys- ja hyvinvointilautakunnan tilipäätös on toimintakateen tasolla n. 431 000 euroa alkuperäistä talousarviota ja n. 983 000 euroa muutettua talousarviota parempi. Ennakoitua parempi tulos johtuu ennen kaikkea tuloarvioiden ylittymisestä.

Varhaiskasvatuksen toimintakate oli 34,2 milj. euroa ja n. 550 000 euroa muutettua talousarviota parempi. Varhaiskasvatuksen toimintakuluissa säästöä syntyi mm. henkilöstömenoissa. Syksyllä aloittaneella henkilöstöpoolilla (9 hlöä) oli vaikutusta sijaiskuluihin.

Perusopetuksen toimintakate oli 62,5 milj. euroa. Toteutunut toimintakate oli n. 430 000 euroa alkuperäistä talousarviota heikompi, mutta n. 415 000 euroa muutettua talousarviota parempi. Talousarviomuutoksiin vaikuttivat mm. hanketoiminnan toimintatuotot, henkilöstömenot ja Koulutuskeskus Tavastian lukiotoiminnan alijäämän kattaminen.

Tarkastuslautakunnan arviointi

Talouden talousarviota parempi toteuma on hieno onnistuminen erityisesti huomioiden koko kaupungin osalta entisestään kiristyneet säästöpainet.

Toiminnallisten tavoitteiden osalta onnistumisia oli jokaisella tulosalueella. Tarkastuslautakunta haluaa erityisesti kiittää tuloksellisuuden lisäämiseksi tehdyistä toimenpiteistä, kuten varhaiskasvatuksen henkilöstöpoolin käyttöönotosta jonka avulla saatiin aikaan säästöjä sijaiskuluissa. Koulujen kuraattoritoimintaa ja etsivää nuorisotyötä vahvistamalla panostettiin ennalta ehkäisevään toimintaan, jonka avulla pyritään välttämään raskaammilta kustannuksilta myöhemmin. Perusopetuksen asiakas- ja oppilashallintojärjestelmän prosessien⁵ sähköistäminen oli merkittävä onnistuminen ja samalla askel kohti kaupungin digitalisaation tavoitetta, jonka mukaan sähköinen asiointi pyritään mahdollistamaan kuntalaisille kaikissa palveluissa.

HAVAINNOT, HUOMIOT JA SUOSITUKSET TARKASTUSLAUTAKUNNALLE ESITETYISTÄ ASIOISTA**Oppilashuollon psykologi- ja kuraattoripalvelut:**

Oppilashuollossa toteutettiin toiminnan muutos 1.8.2019 lähtien. Erityistyöntekijöiden tiimissä toimii viisi kuraattoria, viisi psykologia, neuropsykiatrinen valmentaja ja lähtutor. Kuraattorit ja psykologit toimivat työpareina ja työn piiriin kuuluvat lapset ja nuoret esiopetuksesta yläasteelle. Hämeenlinnan oppilashuollon kehittämisen painopisteenä oli koulujen yhteisöllisen oppilashuollon vahvistaminen ja oppilaiden ryhmätoiminnan kehittäminen sekä ryhmäpalvelujen kehittäminen ja toteuttaminen työparina. Lasten ja nuorten lisääntyvät ja vaikeutuvat kysymykset asettavat haasteita oppilashuollon työlle.

Oppilashuolto tekee monialaista yhteistyötä koulujen lisäksi useiden kaupungin yhteistyökumppaneiden kanssa tavoitteena lasten ja nuorten sekä perheiden tukeminen niin, että heidän omat voimavaransa palautuisivat ja riittäisivät elämän eri vaiheissa. Poikkihallinnollinen yhteistyö eri perhepalvelujen tahojen kanssa toimii hyvin.

Tarkastuslautakunta näkee, että nuoriin kohdistetaan paljon resursseja, mutta ongelmia on silti. Onko ammattiryhmien välinen yhteistyö riittävän tehokasta? Huolena on resurssien kohdistuminen ns. hankaliin tapauksiin, jolloin vähemmän tarvitsevat saattavat jäädä ilman tukea.

Perusopetus:

Perusopetuksen toiminnan painopisteenä on arviointivuonna ollut uuden opetussuunnitelman käyttöönoton laajentaminen koskemaan 9. vuosiluokkia (syk-

systä 2019). Tavoitteena on opetussuunnitelmien pohjalta toimintakulttuurin jatkuva kehittäminen, jossa korostuu oppilaslähtöisyys, osallisuus, laaja-alaiset taidot, oppiainekohtainen ja monialainen osaaminen.

Tarkastuslautakunta kiinnitti huomiota erityisen tuen oppilaiden lukumäärän kasvuun, joka on huolestuttavaa.

Tulevaisuuden näkymät ja niiden ennustettavuus, esim. oppilasmäärien kehitys, on lautakunnan mielestä merkittävä haaste johtamiselle. Se, että tehdään oikeita asioita oikeaan aikaan, on erityisen haasteellista myös kaupungin strategian näkökulmasta.

Tarkastuslautakunnan suositus

- ✓ Työhyvinvointiin liittyen lautakunta esittää jonkinlaisen jatkuvan palautekanavan perustamista, johon työntekijöiden olisi helppo antaa palautetta ja jota seuraamalla päättäjät saisivat tietoa esim. avoimiin oppimistiloihin liittyvistä kokemuksista.

Yleinen kulttuuritoimi:

Yleiseen kulttuuritoimeen sisältyy kulttuurin järjestöavustukset, minipilotti-avustukset, kulttuuripalveluiden ostaminen vuosisopimuksin Verkatehtaalta ja Hämeenlinnan Kaupungin Teatterilta, sekä yksittäisten kulttuurisältöjen osalta tapauskohtaisesti eri toimijoilta.

Yleisen kulttuuripalvelun yhtenä keskeisenä tavoitteena on ollut kaupunkikulttuurin lisääminen ja keskuksen elävöittäminen kulttuurin avulla. Toiminnallisesti tähän on pyritty muuttamalla minipilotti-avustuksien jakokriteerejä sekä osoittamalla avustukset erityisesti näitä tavoitteita tukeviin toimiin. Lisäksi viime kesänä toteutettiin sivistys- ja hyvinvointitoimialan, sekä kaupunkirakennetoimialan poikkihallinnollisella yhteistyöllä tapahtumakatukokeilu, joka toi kaupunkitilaan kymmenkunta uutta, pienimuotoista, kaikille avointa tapahtumaa.

Tarkastuslautakunnan mielestä kulttuuripäällikön rooli toiminnan yhteen saattajana ja kulttuurin ylläpitäjänä on tärkeä. Minipilotti tapahtumat ovat tehokkaita - kaupunkikulttuuria pienellä rahalla, kaupunkilaisia osallistavaa ja oman näköistä toimintaa.

Tarkastuslautakunnan suositus

- ✓ Kulttuuritoiminta on osittain yhtiöitetty ja se voi aiheuttaa yhteistoimintaan haasteita. Lautakunta suosittelee yhteistyön tapojen ja toimivuuden kehittämistä nykyisten kulttuuri-instituutioiden välillä.

⁵ oppilaaksi ilmoittautuminen, koulukuljetukset sekä aamu- ja iltapäivätoimintaan hakeminen

Nuorisopalvelut ja nuorisovaltuusto:

Toiminnan taustalla on kunnan vastuu nuorisolain toteuttamisesta, nuorisotyö ja -politiikka kuuluvat kunnan tehtäviin. Hämeenlinnan nuorisovaltuuston (NuVa) toimintaa ohjaavat nuorisotyön päällikkö ja osallisuusohjaaja. NuVa on edustettuna kaupunginvaltuustossa ja lautakunnissa. Yhteistyö poliittisten toimijoiden ja virkamiesten kanssa toimii hyvin ja NuVa on saanut kuuluvuutta esim. suurlukion suunnittelussa pari vuotta sitten.

Nuorisotyö on sivistys- ja hyvinvointitoimialan nuoris- ja lastenkulttuuripalveluihin kuuluvaa toimintaa, jota johtaa nuorisotyön päällikkö. Yksikköön kuuluu kahdeksan nuorisotyöntekijää, joilla on nimetyt alueet ja yläkoulut, yksitoista nuorisotilojen ohjaajaa, neljä etsivää nuorisotyöntekijää ja etsivän nuorisotyön koordinaattori. Nuorisopalveluiden hallinnoimassa moniammatillisessa nuorten palvelupiste Ohjaamossa työskentelee viikoittain noin 25 ammattilaista nuorten kentältä.

Kävijä- ja asiakasmäärien perusteella Ohjaamossa ja nuorisotiloissa, sekä etsivän nuorisotyön yksilö- ja ryhmätoiminnassa on päästy arviointivuodelle asetettuihin tavoitteisiin. Ohjaamo-toiminta on käynnistynyt nuorisotyön päällikön arvion mukaan erinomaisesti ja nuoret ovat löytäneet paikan. Etsivä nuorisotyö on jalkautunut keskustan ja Lammin alueille ja laajentunut ryhmätoimintoihin, jotta nuoret saavat kohtaamispaikkoja ja vertaistukea muilta nuorilta. Työparityöskentely on osoittautunut toimivaksi

ja etsivä nuorisotyö on tavoittanut nuoria erittäin hyvin. Yhteisöllinen nuorisotyö kouluissa, sekä tila- ja pelitoiminnassa on vakiinnuttanut asemansa ja kehittyä nuorten toiveiden ja eri ilmiöiden mukaan.

Yhteistyö nuorten ohjaus- ja palveluverkostossa toimii yli hallintokuntarajojen. Peruskoulujen rehtorit, luokanvalvojat, kuraattorit ja terveydenhoitajat ovat osa yhteisöllistä oppilashuoltoryhmää. Yhteistyötä tehdään myös toisen asteen oppilaitosten kanssa. Ohjaamossa toimijoita on kaupungin nuorisotyöntekijöiden lisäksi TE-toimistosta, sosiaalitoimesta, terveystalvasta ja järjestöistä.

Tarkastuslautakunta toteaa, että nuorisotyössä läsnäololla on valtava merkitys, mutta resurssit ovat pienet. Miten pystytään ennaltaehkäisemään tulevia ongelmia vielä tavoitteellisemmin?

Tarkastuslautakunnan suositus

- ✓ Tavoiteasetantaa tulisi muuttaa siten, että ei kerättäisi pelkästään suoritteita, vaan toiminnan tavoitteet asetettaisiin sisältöjen kautta.
- ✓ Yhteistyötä HAMKin, Tavastian ja kaupungin välillä tulee edelleen tiivistää.
- ✓ Miten nuoret aikuiset, jotka muuttavat Hämeenlinnaan opiskelemaan, saadaan pidettyä täällä? Lautakunta suosittelee, että tämä huomioidaan kaupungin strategiassa ja suunnitelma sen osalta laaditaan.

Hämeenlinnan kirjaston peruskorjauksen rakentamisvaihe jatkui koko vuoden 2019

4.7.2. SOSIAALI- JA TERVEYSLAUTAKUNTA

Tavoite saavutettiin täysin, tai saavuttamatta jääneiden tulosten osuus oli vähäinen ja epäolennainen	●	
Tavoite toteutui osittain, vähintään puolet tavoitelluista tuloksista saavutettiin	●	
Tavoite ei toteutunut, tai vain alle puolet tavoitelluista tuloksista saavutettiin	●	
Tavoitetta ei voida arvioida esim. mittaustulokset valmistuivat myöhemmin tai tavoite on epäselvä	●	
KV:n asettama sitova tavoite	KH:n antama selvitys toteutumisesta	Tarkastuslautakunnan arvio
1. Kuntalaiset saavat tarvitsemansa vaikuttavat palvelut oikea-aikaisesti		
<i>Mittarit:</i>		
1. Vastaanotolle pääsyn määräaikojen toteutuminen	●	●
2. Palvelutarpeen arvioinnin määräaikojen toteutuminen	●	●
3. Asiakastytyväisyyskyselyt	●	●
2. Henkilöstön hyvinvoinnin turvaamiseen muutostilanteissa kiinnitetään erityisesti huomiota		
<i>Mittarit:</i>		
4. Sosiaalisen pääoman mittari		●
5. Sairauspoissaolot		●
3. Rakennetaan kustannuksiltaan kilpailukykyistä sote-kokonaisuutta		
<i>Mittarit:</i>		
6. Tarvevakioidut kustannukset per asukas. Hämeenlinnan aikaisempi sijoitus 39/55 suurinta sote-järjestäjää		●
3 tavoitetta, 6 mittaria	<i>Tavoitteiden toteuma on huono (0/6 = 0 %)</i>	

● **Tarkastuslautakunnan arvio mittarille nro**

2. Lapsiperheiden palvelutarpeen arvioinnin tulos oli määräajassa 91,9 % tavoitteen ollessa 100 %. Edelliseen vuoteen verrattuna tulos on heikentynyt 1,2 % (v. 2018: 93,1 %).

Ikäihmisten palvelutarpeen arvioinnin tietoja on alettu keräämään LifeCaresta syyskuusta 2019, mielenterveyskuntoutujien tietoja huhtikuusta 2019 ja vammaispalvelujen osalta tietoja ei saada.

● **Tarkastuslautakunnan arvio mittareille nro**

1. Avosairaanhoidon saatavuusmittarina oli 3. vapaa kiireetön aika lääkärille, sairaanhoitajalle sekä fysioterapeutille. Vuonna 2018 em. mittareiden keskiarvo oli 27 vrk tavoitteen ollessa <21 vrk.

Vuonna 2019 keskimääräiset ajat olivat

- ✓ lääkäri 22 vrk; tavoite <21vrk,
- ✓ sairaanhoitajalle 12 vrk; tavoite <7vrk
- ✓ fysioterapeutille 23 vrk; tavoite <14vrk.

Suun terveydenhuollossa kiireetön hoito (3. vapaa aika) ajanvarauksesta annettuun aikaan oli keskimäärin 61 vrk tavoiteajan ollessa <120 vrk.

Avosairaanhoidossa lääkäri- ja hoitajakäyntien määrä (98 690) nousi lähes 700 käynnillä. Kaikkien kontaktien kokonaismäärä (n. 360 000) laski edellisvuoteen verrattuna (n. 10 000) syynä oli mm.

potilastietojärjestelmän muutos. Suun terveydenhuollossa käyntimäärät olivat edellisen vuoden tasolla, n. 75 000.

3. Toimiala ei ole asettanut mittarille tavoitetta. Strategian (hyvinvointia edistävä kaupunki) asettama tavoite palveluiden asiakastytyväisyydelle oli vähintään 4,2.

Vammaispalvelun kotiin annettavissa palveluissa asiakastytyväisyyskyselyn tulos oli 4,6 (N=19) ja asumispalveluissa 4,1 (N=56). Vuonna 2018 molempien kyselyjen tulokset olivat 4,4. Mielenterveyskuntoutujien asumis- ja kotiin vietävissä palveluissa tulos oli 4,5 (N=94).

Ikäihmisten palveluissa asiakastytyväisyyden tulokset olivat asteikolla 1-5:

- ✓ kotihoito ka. 4,1 (N=289)
- ✓ ympärivuorokautinen hoiva 4,0 (N=483)
- ✓ pitkäaikaishoiva 3,98 (N=511, kaupungin omat ja yksityiset yksiköt)

Lisäksi asiakaskokemusta mitattiin tekstiviestipalautte -kyselyllä Viipurintien terveysaseman kolmen tiimin vastaanotolla käyneillä asiakkailta. Pilotina kokeilussa käytettiin Bisnode-asiakaskokemusmittausta ja tavoitteena tulos > 4. Kyselyn tulokset eivät olleet saatavissa, tavoitetta ei voi arvioida.

● Tarkastuslautakunnan arvio mittareille nro

- Sosiaalisen pääoman kartoitusten tilalle on tullut Työn ilo –toimintamalli, joka sisältää 5 teemaa. Strategian resurssi- ja viisauden vastuualue on asettanut tavoitteeksi, että teemakohtaisten kyselyjen koko kaupungin keskiarvo on vähintään 2,8 (asteikko 1-4). Lupa innostua -teeman keskiarvo oli toimialalla 2,87 ja koko kaupungissa 2,93.
- Toimialan sairauspoissaolo-% on pysynyt vuoden 2018 tasolla eli lukemassa 5,3 %. Toimiala ei ole asettanut mittarille tavoitetta ja toteuman oma arvio puuttuu.
- Tarvevakioidut kustannukset/asukas -mittarin vertailutieto saadaan toukokuussa 2020. Toimiala ei ole asettanut mittarille tavoitetta.

Talous:

SOTE	Muutettu TA 2019	TP 2019	Poikkeama
Toimintatuotot	30 311 000	31 939 092	1 628 092
Toimintamenot	-264 891 000	-265 506 280	-615 280
Toimintakate	-234 580 000	-233 567 188	1 012 812

Sosiaali- ja terveyslautakunnan tilinpäätös on toimintakateen tasolla n. 7,3 milj. euroa alkuperäistä talousarviota huonompi ja noin 1 milj. euroa muutettua talousarviota parempi.

Kanta-Hämeen sairaanhoitopiiri kuntayhtymän tilinpäätös oli 2,7 milj. euroa alijäämäinen, josta Hämeenlinnan kaupunki teki 1,5 milj. euron varauksen omaan tilinpäätökseen.

Asiakasohjaus, ostopalvelut ja vammaispalvelut -tulosalueen muutetut toimintamenot ylittivät n. 480 000 euroa mm. vammaispalvelujen ja asumispalvelujen ostoista, joka johtui vammaispalvelujen lisäntyneestä tarpeesta ja yksittäisten paljon tukea tarvitsevien palvelujen järjestämisestä. Toimintatuotot ylittivät n. 190 000 euroa.

Sosiaali- ja perhepalvelujen alkuperäinen toimintakate ylittyi 2,9 milj. eurolla ja muutettu toimintakate n. 284 000 eurolla. Ylitys johtui lastensuojelun sijaishuollon kasvaneista kustannuksista, joita selittää huostaanottojen lukumäärän kasvu. Avohuollon ostot saatiin kääntymään laskuun tehostamalla ostopalveluseurantaa. Muutettujen toimintatuottojen ylitystä kertyi n. 451 000 euroa mm. perhe- ja sosiaalipalvelujen asiakasmaksutuotoista.

Terveyspalvelujen tulosalueella alkuperäinen toimintakate ylittyi 5,1 milj. euroa ja muutettu toimintakate alittui lähes 1 milj. eurolla. Menojen osalta suurimmat ylitykset olivat keskussairaalan alijäämä, ensihoidon kustannukset sekä henkisen hyvinvoinnin asumispalveluiden ylitykset. Avosairaanhoito-osalta ylittivät lääkäripalvelujen ostot, henkilöstökulut ja hoitotarvikkeet. Vanajaveden sairaalan osalta ylitystä kertyi henkilöstökuluista. Muutetut toimintamenot ylittivät n. 550 000 euroa ja toimintatuotot ylittivät n. 418 000 euroa sisältäen ennakoitua enemmän mm. kotikuntakorvauksia.

Ikäihmisten palvelujen toimintakate oli 47,7 milj. euroa ja n. 400 000 euroa muutettua toimintakatetta parempi. Toimintamenot olivat 63,5 milj. euroa. Henkilöstökustannukset ylittivät kokonaisuutena n. 800 000 eurolla alkuperäiseen talousarvioon verrattuna. Kustannusten ylittyminen johtui pääosin vaikeutuneesta henkilöstön saatavuustilanteesta ja poissaoloista, joiden vuoksi työvoiman vuokrausta jouduttiin käyttämään suunniteltua enemmän. Toimintatuotot ylittivät n. 562 000 eurolla. Ylitys koostui pääosin aikaisemman kotikunnan korvauksista ja valtiolta tulevasta korvauksista, jotka on tarkoitettu käytettäväksi veteraaneille kotiin annettavien palvelujen toteuttamiseksi. Positiivista taloudessa oli ikäihmisten palvelujen ylijäämäinen tulos, joka johtui määrätietoisesta ja pitkäjänteisestä ympärivuorokautisen hoivan korvaamisesta kevyemmällä palveluilla.

IKÄIHMISTEN PALVELUJEN LAATU JA HENKILÖSTÖN MÄÄRÄ

Vuoden aikana käynnistyi valtakunnallinen keskustelu ikäihmisten palveluiden laadusta ja henkilöstön määrästä. Tämä näkyi myös Hämeenlinnassa reklamaatioiden määrän kasvuna. Kaupungin omaan toimintaan kohdistui vuoden aikana noin 30 reklamaatiota, joista 13 tulkittiin muistutukseksi (laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista).

Aluehallintovirasto antoi vuoden aikana kaksi ratkaisua kaupungin omiin yksiköihin kohdistuneista kanteista. Yksityisistä hoivakodeista kirjattiin noin 60 reklamaatiota. Reklamaatioiden perusteella käynnistettiin tarvittavia toimenpiteitä ja toteutettiin sekä oma- ja valvontakäyntejä että valvontakäyntejä.

Tarkastuslautakunnan suositus

- ✓ Valvontakäyntejä jatketaan sekä omiin, että yksityisiin hoivakoteihin.
- ✓ Asiakastytyvyyttä seurataan ja toimintaa kehitetään hyödyntämällä saatuja tietoja.

Tarkastuslautakunnan arviointi

Sosiaali- ja terveystalokunnan alaiset palvelut muodostavat suurimman toimialan kaupungin organisaatiossa. Valtuuston sille asettamat tavoitteet ja tavoitteille asetettujen mittareiden tilinpäätöksessä raportoidut toteumatiedot piirtävät karua kuvaa onnistumisesta. Koko toimialaan on vaikuttanut keskeisesti valtakunnallisen sote-uudistuksen aiheuttama pitkään jatkunut epävarmuus tulevaisuudesta ja tulevaisuuden toimintaympäristöstä.

Mittareiden välityksellä saadusta negatiivisesta kuvasta huolimatta, toimialalla on onnistumisia, joista tarkastuslautakunta haluaa kiittää sosiaali- ja terveyspalveluiden henkilöstöä. Maakunnallinen ikäihmisten perhehoito vakiinnutettiin osaksi palveluvalikkoon arviointivuoden aikana. Vaikuttavuusinvestoinnin mallin SIB Iceheartsin toimintaa jatkettiin. Maakunnallinen perhehoitokunnallinen yksikkö aloitti toimintansa arviointivuoden alussa ja se on käynnistynyt hyvin. Digitaalista asiointia edistettiin tavoitteellisesti terveyspalveluissa, kehittämisen kärjessä oli valtakunnalliseksi laajentunut Omaolo-palvelu.

Ikäihmisten hoivakoteihin liittyvä koku arviointivuoden aikana ja sen mukanaan tuoma laaja palaute- ja reklamaatiomäärä käynnisti normaalia suuremman määrän valvontatoimenpiteitä myös Hämeenlinnassa. Positiivista on se, että havaittuja ongelmia voitiin korjata ilman, että tarvittiin raskaampia kriisitoimenpiteitä, joihin useissa muissa kunnissa jouduttiin turvautumaan.

Tarkastuslautakunnan suositus

- ✓ Mittareille tulee asettaa selkeä tavoitetaso, jotta toteumaa pystytään arvioimaan. Lisäksi tulee varmistua toteumalaskennan yhtenäisyydestä raportoitujen tulosalueiden kesken.
- ✓ Palvelujen kehittämistyössä tulee edelleen kiinnittää huomiota asiakastytyvyyden mittaamiseen ja saatujen tulosten hyödyntämiseen.
- ✓ Kun kaupungin lastensuojelukulut ovat nousseet nopeasti ja on käynnistetty näiden palvelujen rakennemuutos, olisi tärkeää mitata ja arvioida kehitystä ja muutoksen vaikutusta mittareilla, jotka voisivat kohdistua esimerkiksi lastensuojelun ostopalveluyksiköiden toiminnan ja hinta-laatusuhteen tarkoituksenmukaisuuteen, avopalvelujen henkilöstöresurssin riittävyteen ja rakennemuutoksen vaikutukseen palvelun laatuun ja vaikuttavuuteen nähden.

HAVAINNOT, HUOMIOT JA SUOSITUKSET TARKASTUSLAUTAKUNNALLE ESITETYISTÄ ASIOISTA**Vammais- ja vammaisneuvosto:**

Toimintaan kuuluvat vammais- ja kehitysvammais- ja vammaisneuvoston mukaiset palvelut ja etuudet, sekä alle 65-vuotiaiden vaikeavammaisten omaishoidontuki. Vammais- ja vammaisneuvoston kuuluu asiakasohjaus ja hankinnat tulos-

alueeseen ja toteutetaan pääasiassa ostopalveluiden avulla. Kaupungin omina yksikköinä toimivat Matinkulma-kodit ja Virvelinrannan päivätoimintakeskus sekä Erityisasuntosäätiö, joka tuottaa vammais- ja vammaisneuvoston asumispalveluita. Työtoimintaa ostetaan pääasiassa kaupungin omistamalta Luotsi-säätiöltä.

Väestön ikääntyminen tuo haasteita myös vammais- ja vammaisneuvoston palveluille, asiakkaat eivät siirry ikääntyessään muiden palveluiden piiriin vaan pysyvät vammais- ja vammaisneuvoston palveluissa. Myös palvelutarpeen kasvu, vammais- ja vammaisneuvoston palvelulain muutokset sekä kuntatalouden heikko tilanne aiheuttavat huolta tulevaisuuden näkymissä.

Tarkastuslautakunta toteaa, että uhkana toimiville palveluille on yleisissä palveluissa toteutuva syrjäytyminen vammais- ja vammaisneuvoston asiakkaille. Yhteistyö vammais- ja vammaisneuvoston välillä toimii saadun tiedon mukaan hyvin ja koetaan tarpeelliseksi.

Ikäihmisten palvelut ja vanhusneuvosto

Ikäihmisten palveluilla tavoitellaan sitä, että ikääntyneet voisivat asua turvallisesti kotona mahdollisimman pitkään.

Ikäihmisten perhehoito järjestetään maakunnallisena toimintana, jossa Hämeenlinna toimii isäntäkuntana. Perhehoitajia haetaan, rekrytoidaan, valmennetaan ja koulutetaan maakunnallisesti, mutta kunnat päättävät tahoillaan hoitoon ohjaamisesta. Toimintaa pidetään hyvänä, inhimillisenä hoitomuotona, mutta volyymit ovat vielä pieniä. Hämeenlinnassa on rekrytoinnissa kuitenkin onnistuttu ja asiakkaiden ohjautuminen perhehoitoon lisääntyy. Kanta-Hämeen muiden kuntien osalta perhehoidon käyttö on vähäisempää. Saatujen palautteiden perusteella perhehoitoon on oltu tyytyväisiä.

Omaishoidon piiriin lukeutuvat, mutta siitä jostain syystä jättäytyvät ikäihmiset, heidän oma sekä lähipiirinsä jaksaminen ja hyvinvointi huolestuttavat lautakuntaa. Tiedottaminen on tärkeää ja mm. terveysseuran sairaanhoitajat voisivat olla niitä, jotka informoivat ikäihmisiä saatavilla olevista palveluista ja haku- ja hakumenettelyistä niihin liittyen. Terveys- ja vammaisneuvoston palveluiden keskinäiset tiedonkulun puutteet nousivat esiin lautakunnan huolenaiheena.

Sote-lautakunnan yksilöjaoston vuosina 2017-2019 käsittelemiä ikäihmisten asioihin liittyviä oikaisuvaatimuksia on tasaisesti lähes 10 per vuosi.

Tarkastuslautakunnan suositus

- ✓ Ikäihmisten palveluissa on tarvetta jonkinlaiselle kohdehenkilö- / palautekyselylle toiminnan kehittämisen tueksi.
- ✓ Tarkastuslautakunta muistuttaa muita lautakuntia hyödyntämään vanhus- ja vammaisneuvoston asiantuntijuutta ja kutsumaan niitä mukaan suunnitteluun riittävän aikaisessa vaiheessa.

4.7.3. KAUPUNKIRAKENNELAUTAKUNTA

Tavoite saavutettiin täysin, tai saavuttamatta jääneiden tulosten osuus oli vähäinen ja epäolennainen	●	
Tavoite toteutui osittain, vähintään puolet tavoitelluista tuloksista saavutettiin	●	
Tavoite ei toteutunut, tai vain alle puolet tavoitelluista tuloksista saavutettiin	●	
Tavoitetta ei voida arvioida esim. mittaustulokset valmistuivat myöhemmin tai tavoite on epäselvä	●	
KV:n asettama sitova tavoite	KH:n antama selvitys toteutumasta	Tarkastuslautakunnan arvio
1. Monipuolinen ja ennakoiva tonttutuotanto elinkeinoalueilla		
<i>Mittarit:</i>		
1. Valmiita yritystontteja vuoden 2019 loppuun mennessä 6 kpl	●	●
2. Asemakaavoitettuja uusia yritys-tontteja v. 2019 loppuun mennessä 10 kpl	●	●
2. Nopeat ja sujuvat viranomaispalvelut (lupaprosessien sujuvuus)		
<i>Mittarit:</i>		
3. Rakennuslupien keskimääräinen käsittelyaika 3 viikkoa	●	●
4. Ympäristö- ja maa-ainesluvat ka. käsittelyaika 5 kk	●	●
5. Katuluvat viedään päätöksentekoon n. 400 kpl	●	●
6. Tapahtumaan liittyviä lupia myönnetään n. 100 kpl	●	●
3. Alueella toimivien oppilaitosten kanssa tapahtuvan yhteistyön syventäminen		
<i>Mittarit:</i>		
7. Oppilaitosten kanssa tehtäviä yhteistyöhankkeita 2	●	●
8. 30 harjoittelijaa rekrytoidaan eri oppilaitoksista	●	●
9. Teetetään kaupunkirakennetta koskevia opinnäytetöitä 5 kpl	●	●
10. Selvitetään tilojen yhteiskäyttöä ja toteutetaan 1 pilottihanke	●	●
4. Jalankulun, pyöräilyn, joukkoliikenteen lisääminen ja vaihtoehtoisten energiamuotojen rakentamisen lisääminen		
<i>Mittarit:</i>		
11. Jalankulun ja pyöräilyn määrän muutos	●	●
12. Joukkoliikenteen matkustajamäärän muutos	●	●
13. Selvitetään, miten saadaan määrät niistä myönnettyistä rakennusluvista, joissa on käytetty vaihtoehtoisia energiaratkaisuja.	●	●
14. Talonrakennuttamisen uudis- ja peruskorjaushankkeissa tutkitaan vaihtoehtoisia energiamuotoja ja otetaan niitä käyttöön hankkeen budjetin mahdollistamassa laajuudessa.	●	●
5. Kiinteistöjen kestävä ja tehokas käyttö		
<i>Mittarit:</i>		
15. Kaikki kiinteistöt ovat käytössä, kehittämislistalla, myynnissä tai purkulistalla. Vuokrattavien tilojen vuokrausaste 90 %	●	●
16. Myönnettyjen rakennuslupien määrä energiatehokkaille rakennuksille	●	●
17. Yhteistyökuviot käynnistyneet: HAMK, kuntien energiatehokkuussopimus, energiatehokkuuden toteutusohjelma ja raportointimalli valmis	●	●
6. Hämeenlinnan kaupungin kaupunkirakenteessa on osaava ja motivoitunut henkilöstö kuntalaisten palvelussa		
<i>Mittarit:</i>		
18. Henkilöstön koulutuksen määrä	●	●
19. Sosiaalisen pääoman kartoituksen tulos kaupunkirakenteessa on kaupungin keskiarvossa	●	●
20. Tehdyn työn määrä kaupungin keskiarvossa	●	●
21. Kehittäjäpalkintokilpailuun ehdotuksia 4 kpl	●	●
7. Houkuttelevat kevyen liikenteen reitit, lähiliikuntapaikat sekä virkistys- ja retkeilyolosuhteet. Lisätään näiden tunnettuutta ja kannustetaan niiden käyttöön.		
<i>Mittarit:</i>		
22. Retkeilykohteissa olevien tulipaikkojen polttopuiden määrä kasvaa 5 %.	●	●
23. Virkistyspaikkojen osalta otetaan käyttöön sähköinen varausjärjestelmä.	●	●

KAUPUNKIRAKENNELAUTAKUNTA

Tavoite saavutettiin täysin, tai saavuttamatta jääneiden tulosten osuus oli vähäinen ja epäolennainen	●	
Tavoite toteutui osittain, vähintään puolet tavoitelluista tuloksista saavutettiin	●	
Tavoite ei toteutunut, tai vain alle puolet tavoitelluista tuloksista saavutettiin	●	
Tavoitetta ei voida arvioida esim. mittaustulokset valmistuivat myöhemmin tai tavoite on epäselvä	●	
KV:n asettama sitova tavoite	KH:n antama selvitys toteutumasta	Tarkastuslautakunnan arvio
8. Kaupunkirakenne on aktiivisesti ja aikataulun mukaisesti mukana palveluverkon kehittämisessä		
<i>Mittarit:</i>		
24. Investoinnit etenevät aikataulussa	●	●
25. Hankesuunnittelussa 6 kpl hankkeita	●	●
26. Talonrakennuttamisessa 5 kpl omia ja 2 kpl konsernin hankkeita käynnissä.	●	●
9. Kaupunkirakenne on aktiivisesti ja aikataulun mukaisesti mukana palveluverkon kehittämisessä		
<i>Mittari:</i>		
27. 85 % julkisuudesta positiivista tai neutraalia Lasketaan positiivinen, negatiivinen ja neutraali julkisuus mediassa (Hämeen Sanomat, Keski-Häme, Yle-Häme, Kaupunkiuutiset).		●
9 tavoitetta, 27 mittaria	<i>Tavoitteiden toteuma on hyvä (16/27 = 59 %)</i>	

● **Tarkastuslautakunnan arvio mittareille nro**

- Painokankaan asemakaavan muutos eteni ehdotukseksi. Kaavan hyväksymiskäsittely viivästyi kaava-alueen laajentumisen myötä alkuvuoteen 2020.
- Rakennusvalvontaan saapuneiden rakennuslupien (45 %) keskimääräinen käsittelyaika oli 3,3 viikkoa ja sitä on nopeutettu edellisiin vuosiin verrattuna (v. 2018: 4,1 vkoa ja v. 2017: 4,7 vkoa). Muiden lupa- ja ilmoitusasioiden (11 %) keskimääräinen käsittelyaika oli 2,8 viikkoa, jota voidaan pitää hyvänä tuloksena (v. 2018: 4,5 vkoa).
- Infran lupa-asioina käsiteltyjä katulupia oli 364. Katulupien lisäksi sijoittamislupia mm. kaapeleiden sijoittamista kaupungin maille käsiteltiin 166.
- Kaupunkirakenteen toimiala työllisti 17 harjoittelijaa tavoitteen ollessa 30.
- Maankäytön suunnittelussa tehtiin koulujen liikenneturvallisuutta koskeva diplomityö ja infra-tulosalueen opinnäytetöitä olivat projektinhallinta rakennushankkeessa sekä puhtaanapito- luokituksen luominen.
- Nummen koulun tilojen yhteiskäyttöhankkeessa selvitettiin lukitusmuutoksen mahdollisuudet, mutta hanketta ei toteutettu kustannussyistä. Tilojen yhteiskäyttö toimii hyvin nykyisellä lukitusjärjestelmällä.
- Tilapalvelut laatii vuosittain kiinteistöjen toimenpideohjelman, jossa luetaan purettavat, myytävät ja kehitettävät kiinteistöt. Vuokrattavien tilojen käyttöaste ei saada suoraan järjestelmäiedoista, arvioitu käyttöaste on 86,8 %. Vajaakäyttöä on aiheutunut mm. huonokuntoisista tiloista, joita ei voida vuokrata.
- Kaupunkirakenne on mukana usean HAMKin hankkeen ohjausryhmässä. HAMKin kanssa tehtäviä yhteistyöhankkeita ovat mm. kaupunkiviljelyhanke, älykäs kaupunkiliikenne sekä kaupunki ja yhteiskäyttöpyörät.

Hämeenlinnan kaupunki allekirjoitti kuntien energiatehokkuussopimuksen (KETS) 5.12.2019. Sopimuksen tavoitteena on 7,5 % (9736 MWh) laskennallinen energiansäästö vuoden 2025 loppuun mennessä. Energiatehokkuuden toimintasuunnitelma, (toimenpiteet, vastuut ja seurannan mittarit) laaditaan vuoden 2020 aikana.

● **Tarkastuslautakunnan arvio mittareille nro**

- Sosiaalisen pääoman kartoitusten tilalle on tullut Työn ilo -toimintamalli, joka sisältää 5 teemaa. Strategian resurssiviisauden vastuualue on asettanut tavoitteeksi, että teemakohtaisten kyselyjen koko kaupungin keskiarvo on vähintään 2,8 (asteikko 1-4). Lupa innostua -teeman keskiarvo oli toimialalla 2,64 ja koko kaupungissa 2,93.

22. Retkeilykohteissa olevien tulipaikkojen polttopuiden määrä kasvun mittaaminen on haastavaa. Kulutus on kuitenkin lisääntynyt erityisesti Padasjoella.
27. Hämeen Sanomien julkaisuista oli positiivisia ja neutraaleja 78 % tavoitteen ollessa 85 % Hämeen Sanomien, Keski-Hämeen, Yle-Hämeen ja Kaupunkiuutisten julkaisuista. Tavoitteen mittaria ei voida arvioida, koska vain Hämeen Sanomien julkaisut on raportoitu. Toteuman oma arvio puuttuu.

Nuotiopaikka Aulangolla

Talous:

KAURA	Muutettu TA 2019	TP 2019	Poikkeama
Toimintatuotot	61 831 000	62 233 034	402 034
Valm. omaan käyttöön	8 965 000	9 000 086	35 086
Toimintamenot	-69 951 000	-68 117 005	1 833 995
Toimintakate	845 000	3 116 115	2 271 115

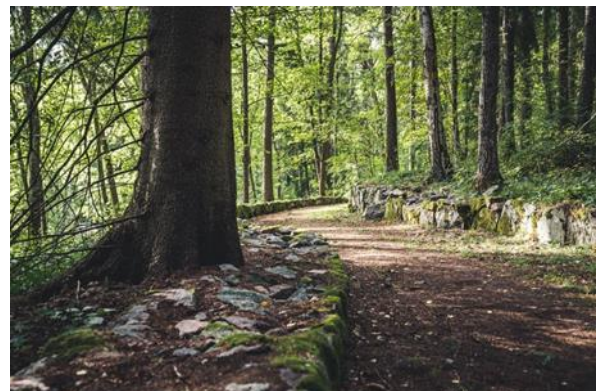
Kaupunkirakennelautakunnan tilinpäätös on toimintakatteen tasolla n. 800 000 euroa alkuperäistä talousarviota huonompi ja noin 2,3 milj. euroa muutettua talousarviota parempi. Suurimmat tulojen alitukset olivat maaomaisuuden hallinnan käyttöomaisuuden myyntivoitoissa sekä tilapalvelun sisäisissä vuokratuloissa. Toimintamenot alittuivat n. 1,8 milj. eurolla.

Maankäytön suunnittelun alkuperäiset toimintatuotot olivat alkuperäisessä talousarviossa 12,3 milj. euroa. Muutoksia tehtiin mm. tontinmyyntiin -2,7 milj. euroa, joukkoliikenteen lipunmyyntiin +300 000 euroa sekä maksutuottoihin +150 000 euroa muutetun talousarvion ollessa 10,0 milj. euroa. Toteutuma oli 10,2 milj. euroa. Muutetut toimintamenot ylittivät 385 000 euroa. Ylitys johtui joukkoliikenteen ennustettua suuremmista menoista liikenteen osissa.

Infra -tulosalueen toteutuneet toimintatuotot olivat 5,1 milj. euroa ja ne ylittivät muutetun talousarvion 100 000 eurolla. Toimintatuotoissa hulevesituotot jäivät noin 86 000 euroa budjetoitua pienemmiksi, mutta sisäinen laskutus toteutui budjetointia suurempana. Muutetun talousarvion toimintamenot olivat 22,6 milj. euroa toteutuman ollessa 22,8 milj. euroa. Toimintamenot ylittivät alkuperäiseen talousarvioon nähden 260 000 €. Kunnossapidon runsaslumisen alkuvuoden kuluja tasapainotti vähäluminen loppuvuosi.

Viranomaispalvelujen toimintatuotot olivat alkuperäisessä talousarviossa 6,1 milj. euroa ja muutetussa talousarviossa 6,2 milj. euroa. Toteutuma oli 6,4 milj. euroa. Toimintatuotot ylittivät mm. infran lupa-asioissa 149 000 euroa, pysäköinti- ja aluevalvonnassa 129 000 euroa ja ympäristöpalveluissa 58 000 euroa. Toimintamenot olivat alkuperäisessä talousarviossa 6,2 milj. euroa ja niitä lisättiin talousarvionmuutoksella 40 600 euroa. Toimintamenojen toteutuma oli n. 5,9 milj. euroa ja ne alittuivat 391 000 euroa. Toimintamenojen säästöjä saatiin mm. maaseutupalveluiden ja maatalouslomitukseen, pysäköinti- ja aluevalvonnan sekä ympäristöpalveluiden menoissa.

Tilapalvelun toteutuneet toimintatuotot olivat 40,5 milj. euroa ja olivat 1,0 milj. euroa alle alkuperäisen talousarvion. Toteutuneet toimintamenot olivat 28,8 milj. euroa, mikä alitti muutetun talousarvion 1,7 milj. eurolla. Suurimpana yksittäisenä syynä menojen ja tulojen alittumiseen oli ulkopuolelta vuokrattujen kiinteistöjen vuokrien alentuminen. Lisäksi kiinteistöjen kunnossapidon menot jäivät ennakoitua pienemmiksi.

Kävelyreitti Aulangolla

Tarkastuslautakunnan arviointi

Tarkastuslautakunta toteaa tyytyväisenä, että edellä esitetystä tavoitteiden toteumataulukossa ei ole yhtään punaista värivaloa viestimässä tavoitteen toteutumatta jäämisestä. Lisäksi tarkastuslautakunta haluaa kiittää tavoitteille asetettujen mittareiden selkeydestä ja mitattavuudesta, sekä arviointityön kuluessa pyydettyihin selvityksiin saaduista nopeista ja täsmällisistä vastauksista.

Tuloksellisuuden lisäämiseksi tehdyistä toimenpiteistä tarkastuslautakunta nostaa esiin suunnittelussa ja viranomaispalveluissa tuotettujen palvelujen määrällisen lisäämisen, prosessien sähköistämisen (mm. sähköinen kiinteistönvaihdanta) ja merkittävien suunnitelmien tuottamisen omana työnä (mm. Keskustavio).

HAVAINNOT, HUOMIOT JA SUOSITUKSET TARKASTUSLAUTAKUNNALLE ESITETYISTÄ ASIOISTA**Tilapalvelut / korjausvelka:**

Linnan Tilapalvelut- liikelaitos lopetettiin 31.12.2018 ja tilapalveluista tuli yksi kaupunkirakennetoimialan tulosalueista. Tehtävät eivät organisaatiouudistuksen myötä juurikaan muuttuneet. Tulosalue vastaa kaupungin toimitilahallinnosta, tilojen suunnittelusta, rakennuttamisesta, isännöinnistä ja kiinteistökehityksestä. Se vuokraa toimitilat ensisijaisesti kaupungin omille hallinto- ja palveluyksiköille, sekä hankkii niihin käyttäjien tarvitsemat kiinteistöpalvelut.

Kaupungin korjausvelka kiinteistöjen ja infran osalta on euromääräisesti merkittävä. Se tunnistetaan merkittävänä taloutta ja toimintaa uhkaavana riskinä. Korjausvelasta ei ole teetetty laskelmaa vuoden 2015 selvityksen jälkeen. Silloinen arvio kiinteistöihin kohdistuvan korjausvelan määrästä oli noin 50 milj. euroa kun peruskorjaustarpeen laskettiin olevan lähes 100 milj. euroa.

Korjausvelka ja sen kasvu huolettavat edelleen. Tiukka taloudellinen tilanne vaikuttaa investointihankkeiden toteutumiseen tai mahdolliseen lykkäämiseen ja sitä kautta myös korjausvelan kasvuun. Lisäksi haasteena nähdään se, että kaupungilla on paljon suuria kohteita, joille ei enää ole omaa käyttötarvetta, eikä toisaalta kysyntää markkinoilla, esim. Mäntykoto (Hauho), Koi-vukoto (littala), Lammin kunnantalo ja Lahdensivuntien HAMKin entiset rakennukset. Purkukustannukset ovat merkittäviä ja toisaalta purkamislupien saanti voi olla vaikeaa jos kyseisessä kohteessa huomioidaan kaavalliset suojeluvaatimukset tai museoviraston lausunnot.

Korjausvelan kasvua on pyritty hillitsemään mm. kunnossapidon 300 000 euron tasokorotuksella (2019 - 2022) ja suuntaamalla korjaukset palveluverkkopäätöksen mukaisesti oikeisiin kohteisiin.

Myös tarpeettomien ja tyhjiksi jääneiden kohteiden myynti ja purku ovat sellaisia toimenpiteitä, joilla pyritään pienentämään korjausvelkaa.

Tarkastuslautakunnan suositus

- ✓ Tarkastuslautakunta uusii jälleen suosituksensa korjausvelan kehityksen jatkuvan (esim. joka vuosi tai joka toinen vuosi tehtävän) seurannan käynnistämisestä sekä tarpeesta laatia realistinen suunnitelma päästä velan suhteen hyväksyttävälle tasolle.
- ✓ Uusien rakennusten ja infran osalta tulee kunnossapitotoimet tehdä ajoissa, jotta viiveestä johtuvasta kustannusten kasvusta välttytään.

Tontti- ja mittauspalvelut

Tontti- ja mittauspalvelut pyrkii toiminnallaan edesauttamaan kuntalaisille tarjottavia palveluja, kuten tontinmuodostusta ja luovutusta asiakaspalveluperiaatteiden ja kaavoituksen pohjalta. Erityisesti toiminta keskittyy maaomaisuuden hallintaan, kiinteistökehittämisen ja rakentamisprosessin edesauttamiseen. Tontti- ja mittauspalvelut ylläpitää kiinteistörekisteriä ja tekee tonttijaot sekä kiinteistötoimitukset omalla rekisterinpitoalueellaan. Lisäksi se vastaa maaomaisuuden hallinnasta sekä paikkatietojärjestelmän ja -ohjelmiston kehittämisestä, kantakartan tietojen keräämisestä ja ylläpidosta sekä erilaisten karttojen tuotannosta ja maastomittauspalveluista. Yksikön toimintaa on arviointivuonna toteutettu aikataulussa ja prosesseja kehitetty voimakkaasti pohjautuen mm. uudensuunitelmiin viranomaiskäytäntöihin kiinteistömuodostuksessa. Samalla prosesseja on sähköistetty. Tontinmuodostusprosessi sai kaupungin kehittäjäpalkinnon 5.12.2019.

Tontti- ja mittauspalveluille kohdistuu samoja haasteita kuin muillekin tulosalueen palveluille eli riittävän osaavan työvoiman saatavuus ja resursointi. Uhka on erityisesti viranomaisprosessien ja maaomaisuuden prosessien jatkuvuudessa. Nämä ovat kriittisiä prosesseja kaupungin kokonaistoiminnan kannalta.

Henkilövaihdosten yhteydessä ilmenevä katko paikan aukeamisessa ja täyttämässä, on byrokraattinen viive, johon tarkastuslautakunta toivoo henkilöstöhallinnolta prosessien virtaviivaistamista mahdollisuuksien mukaan.

Tarkastuslautakunnan suositus

- ✓ Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä kaupunkirakennetoimialan rekrytointiongelmien esiin nostamista, tiedostamista sekä pyrkimystä tilanteen parantamiseksi.
- ✓ Työyhteisöllisyyden positiivisen kehityksen ja sitä edistävien tapojen tukeminen on edelleen tärkeää.

4.7.4. JÄTELAUTAKUNTA KOLMENKIERTO

Yhteinen jätelautakunta on Kiertokapula Oy:n osakskuntien yhteinen jätehuoltoviranomainen, joka vastaa jätelain (646/2011) mukaisten kunnille kuuluvien jätehuollon viranomaistehtävien hoitamisesta.

Vastuukuntana toimii Hämeenlinna ja muita osakskuntia ovat: Hattula, Hausjärvi, Hyvinkää, Janakkala, Järvenpää, Kerava, Loppi, Mäntsälä, Nurmijärvi, Riihimäki, Tuusula ja Valkeakoski.

Osakskunnat ovat sopineet yhteisestä jätelautakunnasta erillisellä sopimuksella ja jätelautakunnan toimialue kattaa kaikkien sopijakuntien alueen.

Tavoite saavutettiin täysin, tai saavuttamatta jääneiden tulosten osuus oli vähäinen ja epäolennainen		●
Tavoite toteutui osittain, vähintään puolet tavoitelluista tuloksista saavutettiin		●
Tavoite ei toteutunut, tai vain alle puolet tavoitelluista tuloksista saavutettiin		●
Tavoitetta ei voida arvioida esim. mittaustulokset valmistuivat myöhemmin tai tavoite on epäselvä		●
KV:n asettama sitova tavoite	KH:n antama selvitys toteutumasta	Tarkastuslautakunnan arvio
1. Kiinteistöittaisen jätteenkuljetuksen ja aluekeräyspaikkojen saavutettavuuden tarkastelu ja arviointi. Huomioidaan jätelainsäädäntö ja sen nojalla annetut asetukset ja määräysten velvoitteet. Tarkastelu tehdään niissä kunnissa, joissa on kunnan järjestämä jätteenkuljetus ja joiden hallinnoinnista vastaa Kiertokapula Oy.		
<i>Mittarit:</i>		
1. Tarkasteltujen kuntien määrä ja aluerajauspäätökset.	●	●
2. Jätehuoltomääräysten noudattamisen seuranta tarkastuksin vakituisilla ja vapaa-ajan asunnoilla. Tarkastetaan pidennettyjä tyhjennysvälejä ja keskeytyksiä, joita on haettu jätehuoltoviranomaiselta tai ilmoitettu jäteyhtiön asiakaspalveluun.		
<i>Mittarit:</i>		
2. 100 toteutunutta tarkastusta	●	●
3. Yhtenäinen ja tasapuolinen päätöksenteko koko alueella		
<i>Mittarit:</i>		
3. Palvelut, kuten viranomaispäätökset, toteutuvat tavoiteajassa 1,5 kk.	●	●
3 tavoitetta, 3 mittaria	Tavoitteiden toteuma on kohtalainen (1/3 = 33 %)	

● **Tarkastuslautakunnan arvio mittareille nro**

- Kiinteistöittaisen jätteenkuljetuksen saatavuudessa tarkastellaan kunnan alueella olevia asuinrakennuksia, joihin ei ole mahdollista järjestää jätteenkuljetusta. Asiaa työstetään parhaan ratkaisun löytymiseksi. Aluekeräyspisteitä on tällä hetkellä Hämeenlinnassa, Mäntsälässä, Riihimäellä ja Valkeakoskella. Vuonna 2019 tarkastelua on tehty Valkeakosken osalta.
- Viranomaispäätösten keskimääräisen käsittelyajan tavoiteaika on ollut 1,5 kuukautta vuosina 2018 ja 2019. Viranhaltijapäätösten, joista suurin osa on ollut jätehuoltomääräyksistä poikkeamia, määrä on kasvanut n. 250 % vuodesta 2017 vuoteen 2019 (v. 2017: 131 kpl ja v. 2019: 464). Toteutunut tavoiteaika on pysynyt 2,5 kuukaudessa (v. 2017: 2 kuukautta), johtuen mm. henkilöstöressurssien riittämättömyydestä.

Talous:

JÄTELTK	TA 2019	TP 2019	Poikkeama
Toimintatuotot	339 000	321 263	-17 737
Toimintamenot	-339 000	-321 263	17 737
Toimintakate	0	0	0

Yhteinen jätelautakunta on nettoyksikkö, jonka talousarvion toimintakate on sitova erä.

4.7.5. KANTA-HÄMEEN PELASTUSLAITOS

Tavoite saavutettiin täysin, tai saavuttamatta jääneiden tulosten osuus oli vähäinen ja epäolennainen	●
Tavoite toteutui osittain, vähintään puolet tavoitelluista tuloksista saavutettiin	●
Tavoite ei toteutunut, tai vain alle puolet tavoitelluista tuloksista saavutettiin	●
Tavoitetta ei voida arvioida esim. mittaustulokset valmistuivat myöhemmin tai tavoite on epäselvä	●

KV:n asettama sitova tavoite	KH:n antama selvitys toteutumasta	Tarkastuslautakunnan arvio
1. Valvontasuunnitelman mukaiset tarkastukset ja turvallisuusviestintä tehdään suunnitelman mukaisesti.		
<i>Mittari:</i> 1. Merlot-palotarkastusohjelman ja Pronto-onnettomuus- ja resurssitietokannan toteumaraportit.	●	●
2. Palvelutasopäätöksen mukainen tehokas pelastustoiminta alkaa tavoiteajassa vähintään 80 prosentissa kiireellisistä tehtävistä.		
<i>Mittari:</i> 2. Pronto-onnettomuus- ja resurssitietokannan toteumaraportit	●	●
3. Ensihoitopalveluiden toteuttaminen ja hätätilapotilaiden tavoittaminen tilaajan asettamien tavoitteellisten osuuksien (minuuttitavoitteet) mukaisesti riskialueluokittain		
<i>Mittari:</i> 3. Codea-johtamisjärjestelmästä tuotetut raportit	●	●
3 tavoitetta, 3 mittaria	<i>Tavoitteiden toteuma on kohtalainen (1/3 = 33 %)</i>	

● **Tarkastuslautakunnan arvio mittarille nro**

- Palvelutasopäätöksen mukainen tehokas pelastustoiminta alkaa tavoiteajassa vähintään 80 prosentissa kiireellisistä tehtävistä tavoitteen mediaaniaika kaikki riskialueet huomioiden oli 12 min 16 sekuntia ja tavoitteet saavutettiin 92 prosentissa tehtävistä (v. 2018: 77 %). Tavoitteet saavutetaan II ja III -riskialueilla, mutta I-riskialuetta ei pystytä nykyisillä järjestelyillä saavuttamaan riittävän nopeasti. Tilanne paranee oleellisesti, mikäli uuden sairaalan yhteyteen Hämeenlinnaan suunniteltu pelastusasema toteutuu. Keskimääräinen onnettomuuspaikan saavuttamisaika oli koko maakunnassa 8 minuuttia 32 sekuntia (v. 2018: 8 minuuttia 29 sekuntia).
- Ensihoitopalveluiden toteuttaminen ja hätätilapotilaiden tavoittaminen tilaajan asettamien tavoitteellisten osuuksien (minuuttitavoitteet) mukaisesti riskialueluokittain tavoitteesta jäätin joitain sekunteja kiireellisten tehtävien osalta. Yli-tykset olivat 3–26 sekuntia. Tavoitteista saavutettiin 5/8.

Talous:

	TA 2019	TP 2019	Poikkeama
Pelastustoiminta			
Toimintatuotot	21 635 000	22 385 649	750 649
Toimintamenot	-20 944 000	-21 700 193	-756 193
Toimintakate	691 000	685 456	-5 544

Kanta-Hämeen pelastuslaitos saa hallinnon, pelastustoiminnan ja öljyvahinkojen torjunnan kustannusten kattamiseen kunnilta niiden asukasluvuun ja riskiarviointiin perustuvan kuntamaksuosuuden. Kuntien maksuosuus on valtuustoon nähden sitova.

Talousarviossa kuntien maksuosuudet pelastustoiminnan käyttömenoihin olivat 11,3 milj. euroa tilinpäätöksen lopullisen maksuosuuden ollessa 11,1 milj. euroa. Kuntien pelastustoimen maksuosuuksista palautettiin kuntiin n. 200 000 euroa.

Investointimäärärahaa kalustohankintoihin oli talousarviossa varattu nettona 691 000 euroa (4 €/asukas, as.luku 1.1.2018). Investointimääräraha (685 456 €) laskutettiin 1.1.2019 asukasluvun mukaan. Toteutuneet investointimenot olivat 666 371 euroa ja investointituloja saatiin 183 443 euroa.

4.7.6. KONSERNIPALVELUT

Konsernipalveluihin kuuluvat kokonaisuudet ovat

- ✓ kaupunginvaltuusto ja -hallitus
- ✓ kaupungin johto
- ✓ talous, hankinnat ja omistajaohjaus
- ✓ henkilöstö- ja hallintopalvelut
- ✓ strategia, kehittäminen ja tietohallinto
- ✓ keskusvaalilautakunta
- ✓ tarkastuslautakunta

Konsernipalvelujen henkilöstö avustaa sekä lautakuntien alaista toimintaa ja toimii samalla kaupunginjohdajien esikuntana asioiden valmistelussa ja täytäntöpanossa.

Konsernipalvelujen toteutuneet toimintatuotot olivat 9,2 milj. euroa. Tulotavoite ylittyi 0,2 milj. eurolla. Johtuen mm. arvioitua suuremmista TyöSyke Oy:n myynnistä saaduista myyntivoitoista.

Toteutuneet toimintakulut olivat 38,0 milj. euroa. Menojen alitus oli yhteensä 1,4 milj. euroa. Suurimmat yksittäiset poikkeamat menojen alituksessa olivat palvelujen ostossa.

TALOUS, HANKINNAT JA OMISTAJAOHJAUS

Tavoite saavutettiin täysin, tai saavuttamatta jääneiden tulosten osuus oli vähäinen ja epäolennainen	●	
Tavoite toteutui osittain, vähintään puolet tavoitelluista tuloksista saavutettiin	●	
Tavoite ei toteutunut, tai vain alle puolet tavoitelluista tuloksista saavutettiin	●	
Tavoitetta ei voida arvioida esim. mittaustulokset valmistuivat myöhemmin tai tavoite on epäselvä	●	
KV:n asettama sitova tavoite	KH:n antama selvitys toteutumasta	Tarkastuslautakunnan arvio
1. Konsernirakennemuutoksen toimenpidesuunnitelman toteuttaminen		
<i>Mittari:</i>		
1. Toteutettu suunnitelman mukaisesti, kyllä/ei	●	●
2. Sähköisen hankintajärjestelmän käyttöönotto		
<i>Mittari:</i>		
2. Toteutettu onnistuneesti, kyllä/ei	●	●
2 tavoitetta, 2 mittaria	<i>Tavoitteiden toteuma on erinomainen (2/2 = 100 %)</i>	

Kaupungin konsernirakenteen uudistamisesta ja tehostamisesta päätettiin keväällä 2017. Optimointi on edennyt vuosina 2018–2019 ja merkittävimmät toimenpiteet on tehty. Konsernirakenteen optimoinnilla on saatu aikaan säästöjä ja tuloja, joita on jouduttu käyttämään kaupungin alijäämien katteeksi. Tilinpäätöksessä sivulla 42 on kerrottu olennaiset konsernia koskevat tapahtumat.

Sähköinen kilpailutusjärjestelmä ja sähköinen sopimusjärjestelmä on otettu käyttöön hankintatoimessa jo vuonna 2018. Järjestelmien varsinaisen käyttö koko kaupungin osalta alkoi vuonna 2019.

Talous:

Talous, hankinnat ja omistajaohj.	Muutettu TA 2019	TP 2019	Poikkeama
Toimintatuotot	2 606 000	2 834 843	228 843
Toimintamenot	-4 504 600	-4 495 377	9 223
Toimintakate	-1 898 600	-1 660 534	238 066

Vastuualueen toimintakate toteutui merkittävästi arvioitua paremmin. Toimintatuotot ylittivät omaisuuden myynneistä johtuen. Myös toimintamenot ylittivät hieman alkuperäisen talousarvion.

HENKILÖSTÖ- JA HALLINTOPALVELUT

Tavoite saavutettiin täysin, tai saavuttamatta jääneiden tulosten osuus oli vähäinen ja epäolennainen	●	
Tavoite toteutui osittain, vähintään puolet tavoitelluista tuloksista saavutettiin	●	
Tavoite ei toteutunut, tai vain alle puolet tavoitelluista tuloksista saavutettiin	●	
Tavoitetta ei voida arvioida esim. mittaustulokset valmistuivat myöhemmin tai tavoite on epäselvä	●	
KV:n asettama sitova tavoite	KH:n antama selvitys toteutumasta	Tarkastuslautakunnan arvio
1. Työturvallisuus parantuu ja työtaturmista aiheutuvien poissaolopäivien korvausaste nousee.		
<i>Mittari:</i> 1. Työtaturmien määrä vähenee 15 %:lla verrattuna vuoteen 2018 ja 80 % taturmista johtuvista poissaolopäivistä korvataan kaupungille.	●	●
2. Koko kaupungin palvelut kattava, yleisneuvontatasoisen chat-palvelun käyttöönotto.		
<i>Mittari:</i> 1. Chat-palvelu otettu käyttöön.	●	●
3. Kaupungin asukasviestinnän arviointi ja kehittäminen		
<i>Mittari:</i> 3. Arviointi tehty ja kehittämissuunnitelma laadittu	●	●
3 tavoitetta, 3 mittaria	Tavoitteiden toteuma on hyvä (2/3 = 66 %)	

● **Tarkastuslautakunnan arvio mittarille nro**

2. Chat-palvelu on otettu osittain käyttöön. Kaikki yksiköt eivät lähteneet mukaan, joten chatissa ei palvelu ihan koko kaupunkitasolla.

Kaupungin asukasviestinnän arviointia ja kehitystyötä on toteutettu ja seurattavia mittareita ovat mm. www-kävijämäärä ja kehitys sekä sosiaalisen median kävijöiden määrä ja kehitys. Positiivisia tuloksia on saatu aikaan www.hameenlinna.fi ja www.visithameenlinna.fi -sivustojen yhdistämisellä tulosten näkyessä www-sivujen kävijämäärien nousuna sekä resursien tehokkaammassa ja tuottavammassa käytössä.

Talous:

Henkilöstö- ja hallintop	Muutettu TA 2019	TP 2019	Poikkeama
Toimintatuotot	1 431 500	1 369 144	-62 356
Toimintamenot	- 7 313 200	- 7 253 335	59 865
Toimintakate	- 5 881 700	- 5 884 191	- 2 491

Vastuualueen toimintatuotot alittuivat n. 62 400 euroa ja toimintamenot n. 59 900 €. Toimintamenot ylittivät hieman palvelujen ostoissa, tavarahankinnoissa ja avustuksissa kun taas henkilöstökuluissa ja muissa toimintakuluissa syntyi säästöjä. Toimintakate oli lähes arvioidun mukainen.

Henkilöstöpalvelut järjestää vuosittain koko henkilöstölle tarkoitetun tyhy-iltapäivän

STRATEGIA JA KEHITTÄMINEN

Tavoite saavutettiin täysin, tai saavuttamatta jääneiden tulosten osuus oli vähäinen ja epäolennainen	●	
Tavoite toteutui osittain, vähintään puolet tavoitelluista tuloksista saavutettiin	●	
Tavoite ei toteutunut, tai vain alle puolet tavoitelluista tuloksista saavutettiin	●	
Tavoitetta ei voida arvioida esim. mittaustulokset valmistuivat myöhemmin tai tavoite on epäselvä	●	
KV:n asettama sitova tavoite	KH:n antama selvitys toteutumasta	Tarkastuslautakunnan arvio
1. Asiakastytyväisyyden mittaamisen systeminen järjestelmä on luotu		
<i>Mittari:</i>		
2. Kyllä / Ei	●	●
1 tavoite, 1 mittari	<i>Tavoitteiden toteuma on huono (0/1 = 0 %)</i>	

● **Tarkastuslautakunnan arvio mittarille nro**

Asiakastytyväisyyden mittaamisen systemaattinen järjestelmä on toteutunut osittain. Työryhmä on perustettu vuoden 2019 lopulla ja toimia on tehty asiakastytyväisyyden seurannan kehittämiseksi.

Talous:

Strategia ja kehittäminen	Muutettu TA 2019	TP 2019	Poikkeama
Toimintatuotot	4 741 500	4 620 313	-121 187
Toimintamenot	- 17 972 400	- 17 152 421	819 979
Toimintakate	- 13 230 900	- 12 532 109	698 792

Vastuualueen muutetut toimintatuotot alittuivat n. 120 000 eurolla hankkeiden tulo-rahoituksen oltua arvioitua pienempi. Toimintamenoissa merkittävimmät alitukset syntyivät palvelujen ostoissa poikkeaman ollessa n. 820 000 euroa.

Tarkastuslautakunnan suositus

- ✓ Asiakastytyväisyyden mittaamisen yhdenmu-kaistaminen on toteutunut osittain. Lautakunta pitää tavoitteen saavuttamista vuoden 2020 aikana erittäin tärkeänä, koska asiakastytyväisyysmittarit viestivät kuntalaisten kokemuksesta palvelujen laatuun, saatavuuteen, vaikuttavuuteen ja oikea-aikaisuuteen liittyen. Tieto on palvelujen kehittämisen kannalta olennaista.

Kaupunkipyöräkokeilu
Kuvaaja Atso Arat, HAMK 2019

4.7.7. YHTEENVETO

2019	Tavoitteet / mittarit	Toteutui ●	Osittain ●	Ei toteutunut ●	Ei voi arvioida ●
Sivistys- ja hyvinvointilautakunta	18	6	3	6	3
Sosiaali- ja terveyslautakunta	6		2	1	3
Kaupunkirakennelautakunta	27	16	8		3
Jätelautakunta	3	1		2	
Kanta-Hämeen Pelastuslaitos	3	1	2		
Konsernipalvelut					
✓ Talous, hankinnat ja omistaja-ohjaus	2	2			
✓ Henkilöstö- ja hallintopalvelut	3	2	1		
✓ Strategia, kehittäminen, työllisyys ja tietohallinto	1		1		
Yhteensä	63	28	17	9	9
<i>Suhteellinen osuus</i>	<i>100 %</i>	<i>45 %</i>	<i>27 %</i>	<i>14 %</i>	<i>14 %</i>

2018	Tavoitteet / mittarit	Toteutui ●	Osittain ●	Ei toteutunut ●	Ei voi arvioida ●
Sivistys- ja hyvinvointilautakunta	11	7	3	1	
Sosiaali- ja terveyslautakunta	9	4	3	1	1
Kaupunkirakennelautakunta	5	3	2		
Jätelautakunta	2			2	
Kanta-Hämeen Pelastuslaitos	3	2	1		
Konsernipalvelut					
✓ Talous, hankinnat ja omistaja-ohjaus	3	3			
✓ Henkilöstö- ja hallintopalvelut	3	2		1	
✓ Strategia, kehittäminen, työllisyys ja tietohallinto	1	1			
Yhteensä	37	22	9	5	1
<i>Suhteellinen osuus</i>	<i>100 %</i>	<i>59 %</i>	<i>24 %</i>	<i>14 %</i>	<i>3 %</i>

5. MUU TOIMINNAN ARVIOINTI

5.1. DIGITAALISTEN PALVELUJEN KEHITTÄMINEN

Kaupungin tavoitteena on modernisti toimiva, asiakasystävällinen ja sähköinen Hämeenlinna. Prosessien sähköistäminen ja sähköinen asiointimahdollisuus kuntalaiselle kaikissa palveluissa vuoden 2020 aikana on kunnianhimoinen tavoite, jonka toteutumisen arviointi jää ensi kevääseen. Tällä hetkellä tilanne näyttää tietohallintojohtajan arvion mukaan siltä, että tavoite tullaan pääosin saavuttamaan.

Vaikka kaupungissa on myönteinen asenne kehittämistä kohtaan, haasteita aiheuttaa taloudellisten ja toiminnallisten resurssien saatavuuden lisäksi mm. työn tekemisen tavassa tapahtuva muutos. Kun aikaisemmin puhtaasti operatiivisesti toiminut yksikkö on mukana kehittämistyössä, vaaditaan työntekijöiltä sopeutumiskykyä ja johdolta hyvää ja innostavaa asennetta, sekä onnistunutta muutosjohtamista työn onnistumiseksi.

Digitalisaatio tarkoittaa sitä, että kehitetään uusia toimintatapoja ja prosesseja tietotekniikkaa hyväksi käyttäen. Yhteistyö, keskustelu ja yhdessä tekeminen ovat onnistuneen kehittämistyön lähtökohtia, ne mahdollistavat toimivan prosessin ja sitä tukevan järjestelmän syntymisen.

Toimialojen ja konsernipalvelujen johtajat vastaavat prosessien kehittämistä omilla toimialoillaan sekä mahdollistavat ja tukevat omalta osaltaan Hämeenlinna digi-ryhmän toimintaa. Tietohallinnon rooli tässä on olla toimialojen tukena.

Hämeenlinna digi-ryhmä suunnittelee ja toimeenpääntee toimialarajojen ylittäviä pilotteja ja kehittämishankkeita. Ryhmän tehtäviin kuuluu työtekijöiden ja kuntalaisten digikehitysideoiden käsittely, digi projektisalkun ylläpito ja raportointi kehittämisen kokonaiskuvasta, hyvien käytänteiden levittäminen sekä johtoryhmän tiedottaminen. Tietohallinnon johtamaan digiryhmään kuuluu konsernipalvelujen, toimialojen ja HAMK:n edustajia. Tietohallinto koordinoi digikehittämistä Hämeenlinna digi-ryhmän kautta johdolle ja kuntalaisille.

Esimerkkejä onnistuneesta digikehittämisestä ovat terveystalouden sovellus Omaolo, varaustalouden Varasmo, **Hämeenlinna taskussa -sovellus**, Chat-palvelu sekä Hämeenlinnan kaupungin verkkosivujen uusiminen. Myös 15.11.2019 järjestetty, ensimmäistä kertaa kaikille avoin digi-iltapäivä, jota oli mahdollista seurata paikanpäällä tai etänä, oli onnistunut.

Tarkastuslautakunta on vuoden 2019 arviointisuunnitelmassaan määritellyt digitalisaation edistämisen yhdeksi arviointinsa painopistealueeksi. Toimintakauden kokousvierailta on yhtenäisesti kysytty digitaalisten palveluiden kehittämisestä ja siitä miten se näkyy heidän edustamassaan toiminnassa. Saatujen vastausten perusteella digikehittämistä tapahtuu kaupungin toimialoilla kautta linjan, joskin vaihtelevasti tuotettujen palvelujen lajista riippuen. Seuraavaksi esitetään kootusti saadut vastaukset.

Yleinen kulttuuritoimi: Digitaaliset palvelut rajoittuvat avustusten hakuprosessiin. Digitaalisen viestinnän kehittämisestä on aloitettu keskustelu yhdessä kirjaston, museoiden, teatterin sekä lasten ja nuorten kulttuurikeskus Arxin kanssa.

Nuorisopalvelut: Digitaalisia palveluja käytetään nuorisotyössä edistämään tavoitettavuutta ja viestintää mahdollisimman matalalla kynnyksellä nuorten käytännössä kanavissa kuten WhatsApp, Messenger, Snapchat ja Facebook.

Oppilashuollon psykologi ja kuraattoripalvelut: Oppilashuolto ei vielä käytä digitaalisia palveluja. Tulevaisuudessa se on todennäköistä, kun palveluita kehitetään. Uppsalatalon digityöryhmässä on oppilashuollon edustaja.

Vammaispalvelut: Vammaispalveluissa sähköiset hakemukset ovat olleet käytössä jo pitkään. Myös palvelusuunnitelma tehdään sähköisesti Effican yksilö- ja perhehuoltosovelluksella (YPH).

Ikäihmisten palvelut: Kehitystyötä hyvinvointiteknologian hyödyntämiseksi jatkettiin mm. laajentamalla lääkeautomaatti Evondoksen käyttöä ja pilotoimalla videovälitteisiä etäkäyntejä.

Maankäytön suunnittelu, tontti- ja mittauspalvelut:

Keväällä 2019 otettiin käyttöön sähköinen kiinteistönvaihdanta. Kaupunkikirjoja ja vuokrasopimuksia ei enää allekirjoiteta käsin, ellei asiakas sitä itse pyydä. Tonttijako- ja kiinteistönmuodostusmenettelyn käynnistys- ja hyväksymismääräykset hoidetaan sähköisesti. Kaupunkirakenteen tietovarantoa on digitoitu viime vuosien aikana merkittävässä määrin. Tavoitteena on, että kaikki oleellinen tieto olisi helposti saatavissa paikkatietojärjestelmästä lähivuosina.

Tilapalvelut:

Sähköisten palvelujen hyödyntäminen näkyy Tilapalvelujen toiminnassa mm. seuraavissa asioissa: vikailmoitusten kirjaaminen suoraan huoltokirjaohjelmaan on vähentänyt yhteydenottoja puhelimitse, raksakameroiden käyttöönotto mahdollistaa kuntalaisille rakennushankkeiden seurannan live-tilassa kaupungin verkkosivujen kautta.

Perusopetus:

Perusopetuksen sähköisiä palveluita kehitetään korvaamalla perinteisiä paperilomakkeita sähköisillä ja viemällä niistä tärkeimpiä Wilma-järjestelmään, esim. koulukuljetushakemus ja -päättös sekä aamu- ja ilta-päivätoimintahakemus ja -päättös. Wilma-järjestelmän käytön kehittämistä jatketaan mm. vahvan tunnistautumisen ja Suomi.fi -viestien käyttöönoton osalta. Opetuksessa digitalisaatio näkyy mm. sähköisen oppimateriaalin lisääntyvänä käyttönä (verkko-työpöytä AIRO). Tieto- ja viestintäteknologiaa (tvt) hyödynnetään monipuolisesti eri oppiaineissa ja muussa koulutyössä. Oppika (oppilaat), Opeka (opettajat) ja Ropeka (rehtorit) -kyselyillä kerätään tietoa digiosaamisen tilasta. Tietoa tarvitaan, jotta osataan suunnata resursseja ja toimintoja sinne missä niitä tarvitaan.

Tarkastuslautakunnan arviointi:

Kuntatalouden tulevaisuudennäkymät ovat erittäin haastavat ja säästöpainneet johtavat väijäämättä määrärahaileikkauksiin. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä sitä, että digikehittäminen jatkuu hyväksyttävällä tasolla talouden paineista huolimatta, koska onnistuessaan sähköiset prosessit nopeuttavat ja tehostavat toimintoja ja siten myös kuntalaisille tuotettuja palveluja. Teknologian nopea kehitys luo mahdollisuuksia, mutta edellyttää mukanaoloa.

Lautakunnan mielestä on tärkeää huomioida se, että kehittämistyötä ei tehtäisi järjestelmä edellä vaan prosessien tarpeiden näkökulmasta, asiakashyöty lähtökohtana.

5.2. EETTISYYS

Kaupungin strategian toteutumisen kannalta on tärkeää, että kaupunkilaiset tuntevat luottamusta sekä strategiaan että sitä toimeenpanevan hallinnon avoimuuteen ja demokraattisuuteen sekä oikeudenmukaisuuteen kaikkia asukkaita ja muita kaupungin toimijoita kohtaan. Yksi osa tällaisen luottamuksen rakentamisesta on, että hallinto ja siinä toimivat henkilöt tuntevat ja noudattavat hyvää hallintoa koskevaa lainsäädäntöä ja toimivat niin, että luottamus päätösten ja toiminnan eettiseen oikeamielisyyteen säilyy.

Tarkastuslautakunnan suositus:

- ✓ Lautakunta kiinnitti huomiota siihen, että konserniyhtiöt eivät ole mukana kaupungin digitaalisten palvelujen kehittämistyössä. Lautakunnan mielestä on tärkeää, että myös konsernitoimijat ja merkittävimmät ostopalvelutoimijat kytkettäisiin mukaan digikehittämiseen.
- ✓ Sähköisten palvelujen kehittämistyössä tulisi hyödyntää jo olemassa olevia malleja.
- ✓ Kuntalaisille tulisi antaa aikaa ja ohjeistusta digitaalisten palvelujen käyttöönottoon, esim. digitalisaation polku (kuvaus sähköisen palvelun toiminnasta käytännössä). Digivalmentajan työpanosta tulisi lisätä henkilöstöjärjestelyin.

Hämeenlinnan Digiritari

Luottamusta ei myöskään tule rapauttaa sillä, että hallintoon kuuluvat henkilöt kyseenalaistavat perusteettomasti toisten hallintoon kuuluvien henkilöiden menettelytapoja tai motiiveja.

Tarkastuslautakunnan suositus:

- ✓ Kaupungille laaditaan eettiset ohjeet huomioiden Kuntaliiton julkaisu *Korruptio ja eettisyys kunnassa (Kuntaliitto 2018)*.

6. ESTEELLISYYDET

Vuoden 2019 arviointikertomuksen laadintaan liittyvät esteellisyydet:

Pekka Kääriäinen:

Hämeenlinnan kaupungin teatteri Oy:n hallitus

Tauno Lahtinen:

Pelastuslautakunnan jäsen

Merja Saarinen:

Vanajavesisäätiön hallitus

7. ALLEKIRJOITUKSET

Arviointikertomuksen allekirjoittamisesta ei ole määrätty laissa, vaan se on ollut valtakunnallisesti vakiintunut käytäntö. Nyt poikkeusolojen vallitessa tarkastuslautakunta päättää jättää arviointikertomuksen allekirjoittamatta.

Hämeenlinnan kaupungin tarkastuslautakunta 19.5.2020

Tarkastuslautakunta kiittää kaupungin ja kaupunkikonsernin henkilöstöä sekä luottamushenkilöitä hyvästä yhteistyöstä. Lautakunta toivoo, että arviointikertomus toimii kehittämisen apuna ja antaa kaupunginvaltuustolle tietoa päätöksenteon pohjaksi

LIITE – STRATEGIAN TAVOITTEIDEN JA PÄÄMÄÄRIEN TOTEUTUMINEN

YHTEISET TAVOITTEET

Tavoite saavutettiin täysin, tai saavuttamatta jääneiden tulosten osuus oli vähäinen ja epäolennainen		●
Tavoite toteutui osittain, vähintään puolet tavoitelluista tuloksista saavutettiin		●
Tavoite ei toteutunut, tai vain alle puolet tavoitelluista tuloksista saavutettiin		●
Tavoitetta ei voida arvioida esim. mittaustulokset valmistuivat myöhemmin tai tavoite on epäselvä		●
KV:n asettama sitova tavoite	KH:n antama selvitys toteutumasta	Tarkastuslautakunnan arvio
1. Asukasmäärä kasvaa		
<i>Mittari:</i>		
1. Asukasmäärä kasvaa 933 henkilöllä vuodesta 2016 vuoteen 2021.	●	●
2. Verokertymä kasvaa		
<i>Mittari:</i>		
2. Verokertymä kasvaa edellisestä vuodesta suhteessa asukasmäärän muutokseen ja suhteessa yritysten määrän muutokseen		●
3. Talous on tasapainossa		
<i>Mittarit:</i>		
3. Talouden tunnusluvut. Tilikauden tulos ilman satunnaiseriä on positiivinen	●	●
4. Kunnan taseessa ei kertyneitä alijäämiä (ed. tk ali-/ylijäämä + tk ali-/ylijäämä)	●	●
5. Konsernitaseessa ei kertyneitä alijäämiä (ed. tk ali-/ylijäämä + tk ali-/ylijäämä)	●	●
4. Hämeenlinna on hyvä työllisyyskaupunki		
<i>Mittarit:</i>		
6. Työpaikkojen määrän kasvu (> 1 %)		●
7. Julkisten ja yksityisten työpaikkojen määrän kehitys		●
8. Työllisyysaste (työllisten, 18–64 -v., määrä/ väestö)		●
9. Nuorten työllistyminen paranee		●
4 tavoitetta, 9 mittaria	<i>Tavoitteiden toteuma on huono (1/9 = 11 %)</i>	

ELINVOIMAINEN ASUMISKAUPUNKI

KV:n asettama sitova tavoite	KH:n antama selvitys toteutumasta	Tarkastuslautakunnan arvio
1. Hämeenlinna kuuluu Suomessa viiden suosituimman matkailukaupungin joukkoon		
<i>Mittarit:</i>		
1. Vierailijoiden määrän kasvu (>1 %)		●
2. Vierailijoiden yöpymisten määrä kasvaa		●
3. Vierailijoiden taloudellinen vaikutus mitataan		●
4. Hämeen linnan kävijämäärän kasvu		●
2. Kaupungin, elinkeino-yhtiön, yritysten ja oppilaitosten yhteistyö tuottaa työpaikkoja, verotuloja ja hyvää yritysilmapiiriä.		
<i>Mittari:</i>		
5. Startup-yritysten määrän kasvu		●
6. PK-yritysten määrän muutos työpaikoissa		●
7. Yritysyhteistyötapahtumien määrä yhteistyössä yritysten kanssa		●
8. Tyhjen toimitilojen määrä kaupungin keskustassa < 10 %		●
9. Hämeenlinnaa kotipaikkana pitävien yritysten liikevaihdon kasvu on suhteessa koko maata korkeampaa		●
2 tavoitetta, 9 mittaria	<i>Tavoitteiden toteuma on kohtalainen (4/9 = 44 %)</i>	

RESURSSIVIISAS KAUPUNKI

KV:n asettama sitova tavoite	KH:n antama selvitys toteutumasta	Tarkastuslautakunnan arvio
1. Hiilidioksidipäästöt vähenevät		
<i>Mittarit:</i> 1. Jalankulun ja pyöräilyn määrän kehitys 2. Joukkoliikenteen matkamäärän kehitys 3. Vaihtoehtoisten energiaratkaisujen määrä liikenteessä, asumisessa, julkisessa rakentamisessa, yrityksissä lisääntyy	● ● ●	● ● ●
2. Kiinteistöt ovat terveitä, turvallisia ja energiatehokkaita sekä tehokkaassa käytössä		
<i>Mittarit:</i> 4. Toimitilakustannusten kokonaismäärä 5. Hoitovuokran määrä 6. Kiinteistöjen energiatehokkuus -mittaristo on luotu yhdessä HAMK:n kanssa ja mittareita seurataan 7. Toimitilojen käyttöasteen kasvu 8. Sisäilmaprosessissa olevien kohteiden määrä vähenee	●	● ● ● ● ●
3. Henkilöstö on osaavaa, hyvinvoivaa ja motivoitunutta sekä oikein mitoitettu		
<i>Mittarit:</i> 9. Koulutuspäivien määrä/työntekijä on ≥ 2 10. Sosiaalisen pääoman kartoitusten tilalla tehdään nykyään Työn ilo prosessi, jossa tavoitteena on, että teemakohtaisten kyselyjen koko kaupungin keskiarvo on vähintään 2,8 asteikolla 1–4. 11. Tehdyn työn määrä (%) on yli 77 % 12. Palkittujen työinnovaatioiden määrä on yli 16		● ● ● ●
3 tavoitetta, 12 mittaria	Tavoitteiden toteuma on hyvä (9/12 = 75 %)	

HYVINVOINTIA EDISTÄVÄ KAUPUNKI, JOSSA ON AKTIIVISET KANSALAISET

KV:n asettama sitova tavoite	KH:n antama selvitys toteutumasta	Tarkastuslautakunnan arvio
1. Aktiiviset ja osallistuvat hämeenlinnalaiset edistävät yhteistä hyvinvointia ja kuntalaisten terveyttä		
<i>Mittarit:</i> 1. Liikunta- ja kulttuurilaitosten kävijämäärien kehitys aikasarjana 2. Liikunta ja kulttuurilaitosten kävijämäärien vertailu verrokkikuntiin 3. Itsensä yksinäiseksi tuntevien osuus 4. Aktiivisesti järjestötoimintaan tms. osallistuvien osuus		● ● ● ●
2. Hämeenlinnaisten hyvinvointi- ja terveyserot pienenevät		
<i>Mittarit:</i> 5. Koettu terveys on maan keskitasoa parempi, kouluterveyskysely – THL (koululaiset) 6. Koettu terveys THL (työikäiset ja eläkeläiset) 7. Sairastavuusindeksi KELA 8. Koettu Hyvinvointi, elämänlaatunsa hyväksi tuntevien osuus lisääntyy 9. Korkeakoulutettujen määrä on koko maata korkeampi 10. Lasten pienituloisuusaste		● ● ● ● ● ●
3. Oikein mitoitettut peruspalvelut vastaavat kuntalaisten tarpeisiin		
<i>Mittarit:</i> 11. Palveluiden asiakastytyvyisyys on vähintään 4,2 12. Palveluihin pääsyn aika valituissa palveluissa lyhenee		● ●
3 tavoitetta, 12 mittaria	Tavoitteiden toteuma on huono (1/12 = 8 %)	

YHTEENVETO

2019	Mittarit yhteensä	Toteutui	Osittain	Ei toteutunut	Ei voi arvioida
		●	●	●	●
Yhteiset tavoitteet	9	1		4	4
Elinvoimainen asumiskaupunki	9	4		1	4
Resurssiviisas kaupunki	12	9		1	2
Hyvinvointia edistävä kaupunki, jossa on aktiiviset kansalaiset	12	1	1	2	8
Yhteensä	42	15	1	8	18
<i>Suhteellinen osuus</i>	<i>100 %</i>	<i>36 %</i>	<i>2 %</i>	<i>19 %</i>	<i>43 %</i>

2018	Mittarit yhteensä	Toteutui	Osittain	Ei toteutunut	Ei voi arvioida
		●	●	●	●
Yhteiset tavoitteet	5	2		3	
Elinvoimainen asumiskaupunki	13	5	2	1	5
Resurssiviisas kaupunki	12	6		5	1
Hyvinvointia edistävä kaupunki, jossa on aktiiviset kansalaiset	12	3	1	2	6
Yhteensä	42	16	3	11	12
<i>Suhteellinen osuus</i>	<i>100 %</i>	<i>38 %</i>	<i>7 %</i>	<i>26 %</i>	<i>29 %</i>

*Hämeenlinnan kaupunki
Raatihuoneenkatu 9-11
PL 84
13101 Hämeenlinna
Puh. 03 6211
www.hämeenlinna.fi*